ประมวลข้อเสนอแนะมาตรการ หรือแนวทางในการส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ระหว่าง ตุลาคม ๒๕๕๙ – ธันวาคม ๒๕๖๐

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ประมวลข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ระหว่าง ตุลาคม ๒๕๕๙ – ธันวาคม ๒๕๖๐

จัดทำครั้งที่ ๑ ๒๕๖๑ (เผยแพร่ออนไลน์)

ที่ปรึกษา

ภิรมย์ ศรีประเสริฐ

โสพล จริงจิตร

คณะผู้จัดทำ

ชนินทร์ เกตุปราชญ์

ลดาพร เผ่าเหลืองทอง

ชมพูนุท ป้อมป้องศึก

รุจาภา อำไพรัตน์

ศรัทธาวุฒิ จันขันธ์

จงรักษ์ นนทศักดิ์

ศิริวรรณ ตรีทศกุล

ดำเนินการจัดทำโดย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษาฯ

อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖ และ ๗

ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักที่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๑๔๑ ๓๘๐๐

โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๗๐

สายด่วน ๑๓๗๗

Email: help@nhrc.or.th

Website: http://www.nhrc.or.th

คำนำ

ประมวลข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน เป็นการรวบรวมข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของภารกิจด้านเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายและกฎ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เสนอแนะกรอบการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน ตลอดจนส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการ องค์การเอกชน และองค์การด้านสิทธิมนุษยชน ภายใต้ความรับผิดชอบของสำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ประมวลข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนนี้ สำนักวิจัยและวิชาการได้เรียบเรียงข้อเสนอแนะฯ ที่สำคัญ จำนวน ๓ เรื่อง ประกอบด้วย

เรื่องที่ ๑ ร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ....

เรื่องที่ ๒ ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม

เรื่องที่ ๓ ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เรื่อง การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติหวังเป็นอย่างยิ่งว่าประมวลข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ในการสร้างความรู้ ความเข้าใจเพื่อนำไปสู่แก่นแท้ของสิทธิมนุษยชน คือ การเคารพสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนให้เกิดขึ้นในสังคมไทยอย่างแท้จริงต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

มีนาคม ๒๕๖๑

❖ สารบัญ

บทนำ **๑**

เรื่องที่ ๑ **๖**
ร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ...

เรื่องที่ ๒ **๑๘**
ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม

เรื่องที่ ๓ **๔๖**
ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เรื่อง การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ

ภาคผนวก
เอกสารประกอบข้อเสนอแนะฯ เรื่องที่ ๑ **๖๒**
เอกสารประกอบข้อเสนอแนะฯ เรื่องที่ ๒ **๖๓**
เอกสารประกอบข้อเสนอแนะฯ เรื่องที่ ๓ **๙๗**

❖ บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจในการเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

สำหรับประมวลข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนเล่มนี้ ได้รวบรวมข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ที่จัดทำขึ้นระหว่างเดือนตุลาคม ๒๕๕๙ – ธันวาคม ๒๕๖๐ จำนวน ๓ เรื่อง ดังนี้

- **เรื่องที่ ๑**

ร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ...

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านการบริหาร ครั้งที่ ๔๑/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. .... และพบประเด็นด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนทั้งในแง่ที่เป็นหลักการทั่วไปว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐ และในแง่ของบทกำหนดโทษ จึงเห็นควรให้มีการเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ (๓) และมีมติมอบหมายให้คณะอนุกรรมการด้านเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นผู้ดำเนินการ

ร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. .... มาตรา ๗ วรรคสาม กำหนดให้การจัดซื้อจัดจ้างที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีกฎหรือระเบียบเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุตามหลักเกณฑ์และแนวทางของพระราชบัญญัตินี้ โดยอย่างน้อยต้องมีหลักการในเรื่องความคุ้มค่า โปร่งใส มีสิทธิภาพและประสิทธิผล และตรวจสอบได้ และมาตรา ๘ ที่กำหนดให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐต้องก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานของรัฐ และต้องสอดคล้องกับหลักการคุ้มค่า โปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และตรวจสอบได้ เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวเป็นการวางหลักการทั่วไป

ให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐและการบริหารพัสดุสอดคล้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ไม่ว่าดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐและการบริหารพัสดุนั้นจะอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัตินี้หรือไม่ แต่ยังขาดหลักการสร้างความเป็นธรรมและความเท่าเทียมในสังคม และการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ดังนั้น เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปตามเจตนารมณ์และหลักธรรมาภิบาล และสอดคล้องกับหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมากยิ่งขึ้น จึงเห็นควรให้พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในมาตรา ๗ วรรคสาม และมาตรา ๘ แห่งร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. .... ให้คำนึงถึงหลักการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐอย่างยั่งยืนด้วย

ในส่วนบทกำหนดโทษในหมวด ๑๕ มาตรา ๑๑๘ ของร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. .... ที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่หรือผู้มีอำนาจในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุ ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และมีโทษปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสี่แสนบาท พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการกำหนดโทษทางอาญาที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล มีการกำหนดบทลงโทษจำคุกและโทษปรับโดยมีอัตราโทษขั้นต่ำ ซึ่งเป็นการจำกัดการใช้ดุลพินิจของศาลในการพิจารณาพิพากษาลงโทษ โดยการกำหนดโทษควรมีความเหมาะสมกับการลงโทษ ซึ่งอาจพิจารณาจากลักษณะการกระทำความผิดและความร้ายแรงในแต่ละกรณี ประกอบกับมาตรา ๑๑๘ ได้กำหนดความรับผิดไว้อย่างกว้างขวางทั้งความผิดที่เกิดจากการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ จึงไม่ควรกำหนดอัตราโทษขั้นต่ำ เพื่อให้ศาลใช้ดุลพินิจในการลงโทษอย่างเหมาะสมและได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดในแต่ละบุคคล

ต่อมา เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ราชกิจจานุเบกษาได้เผยแพร่พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยพระราชบัญญัตินี้มีสาระสำคัญที่ไม่ต่างไปจากร่างพระราชบัญญัติในชั้นการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาตินำมาพิจารณาจัดทำข้อเสนอแนะ กล่าวคือ หลักการทั่วไปให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐและการบริหารพัสดุยังขาดการคำนึงถึงหลักความคุ้มค่า โปร่งใส มีสิทธิภาพและประสิทธิผล และบทบัญญัติที่กำหนดโทษทางอาญามีสัดส่วนที่ไม่เหมาะสมกับองค์ประกอบและความรุนแรงของการกรทำความผิด รายละเอียดอยู่ในข้อเสนอแนะฯ และเอกสารประกอบข้อเสนอแนะเรื่องที่ ๑

➢ **เรื่องที่ ๒**

ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้เสนอข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย เพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม ต่อคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณา สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมกันพิจารณากำหนดให้มีหลักเกณฑ์กลางในการเยียวยาความเสียหายเพื่อให้เกิดมาตรฐานที่เท่าเทียมและเป็นธรรม หลักเกณฑ์กลางดังกล่าวควรครอบคลุมทุกมิติ และให้รวมถึงกรณีการเยียวยาด้านมนุษยธรรมด้วย หลักเกณฑ์ที่กำหนดควรให้มีการทบทวนเป็นระยะ และรูปแบบการเยียวยาควรมีความหลากหลาย ทั้งการเยียวยาด้านการเงินและการเยียวยารูปแบบอื่นนอกเหนือจากด้านการเงิน เช่น การฟื้นฟูด้านจิตใจ การกลับคืนสู่การจ้างงาน เป็นต้น สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นหน่วยงานที่สามารถทำหน้าที่เชื่อมหรือประสานกับหน่วยงานอื่น ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติราชการ ควรเป็นหน่วยงานหลักในการดูแลเรื่องการเยียวยาเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นในภาพรวม ให้มีกลไกหรือศูนย์รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งข้อเท็จจริงและกฎหมาย โดยข้อมูลต้องทันสมัยและทุกหน่วยงานสามารถเชื่อมโยงข้อมูลกันได้ทั้งระบบ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐแจ้งสิทธิ หรือมีกลไกอื่นเพิ่มเติมเพื่อแจ้งสิทธิในการเยียวยาตามกฎหมายต่าง ๆ แก่ผู้เสียหาย ทำให้ผู้เสียหายเข้าถึงการเยียวยาได้โดยง่ายและทั่วถึง และให้มีกระบวนการหรือกลไกเฉพาะเพื่อทบทวนผลการพิจารณาให้การเยียวยา ทั้งอัตราการเยียวยาด้านการเงินหรือรูปแบบการเยียวยาให้เหมาะสม ทบทวนการได้รับการเยียวยาเมื่อมีข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไป ควรกำหนดให้มีระยะเวลาในการเยียวยาที่เหมาะสม และมีการเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ให้ทราบอย่างกว้างขวางเพื่อให้ประชาชนทราบถึงสิทธิดังกล่าว

คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนิยามความหมายของผู้เสียหายในร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. .... ให้รวมถึงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่สูญหาย ครอบครัวหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลโดยตรงของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน เพื่อให้การเยียวยาครอบคลุมผู้ได้รับความเสียหายตามความเป็นจริง และควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ หรือพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ และอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้อง โดยให้จำเลยในคดีที่ศาลมีคำพิพากษายกฟ้องได้รับการเยียวยาทุกกรณี

ต่อมา กระทรวงมหาดไทย เห็นว่า กฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาความเสียหายในปัจจุบัน มีความเหลื่อมล้ำและแตกต่างกัน หากจะดำเนินการปรับปรุงให้มีหลักเกณฑ์กลางเป็นมาตรฐานเดียวกันตามข้อเสนอแนะของคณะกรรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งงชาตินั้นมีความเหมาะสม และเห็นด้วยในหลักการของข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการกำหนดให้มีรูปแบบการเยียวยาผู้เสียหายที่หลากหลายทั้งด้านการเงินและนอกเหนือจากด้านการเงิน รวมถึงการจัดให้มีกลไกต่าง ๆ เพื่อให้การเยียวยามีประสิทธิภาพรวดเร็ว เข้าถึงได้ง่าย และทั่วถึง

ต่อมา เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี แจ้งว่า รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) สั่งและปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งและมอบหมายให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นหน่วยงานหลักรับเรื่องนี้ไปพิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีผลการพิจารณาดำเนินการต่อมาคือ กรมบัญชีกลางจะมีการยกร่างระเบียบเพื่อให้ความช่วยเหลือกรณีชีวิตและร่างกาย โดยเทียบเคียงอัตราการให้ความช่วยเหลือจากพระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการ การปฏิบัติงานของชาติหรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ และพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ขณะเดียวกันสำนักงานกิจการยุติธรรม ได้มีการศึกษากฎหมายต่างประเทศแล้วพบว่า ประเทศเยอรมนีและประเทศชิลี มีการช่วยเหลือในรูปแบบของระเบียบวิธีปฏิบัติ แต่ไม่มีกฎหมายแต่อย่างใด หากมีความคืบหน้าจะแจ้งให้ทราบต่อไป รายละเอียดอยู่ในข้อเสนอแนะฯ และเอกสารประกอบข้อเสนอแนะเรื่องที่ ๒

- **เรื่องที่ ๓**

ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เรื่อง การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ

ด้วยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้มีคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เรื่อง การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ โดยมีสาระสำคัญให้สามารถนำที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้เพื่อประโยชน์ในกิจการอื่นนอกเหนือจากการทำเกษตรกรรมหรือกิจการที่ต่อเนื่องหรือเกี่ยวข้องได้ ซึ่งการออกคำสั่งดังกล่าวมีผลเป็นการกระทบต่อเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ที่มีสาระสำคัญเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร เนื่องจากที่ดินเป็นปัจจัยสำคัญและเป็นรากฐานเบื้องต้นของการผลิตทางเกษตรกรรม

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พิจารณาแล้วเห็นว่า คำสั่งดังกล่าวมีผลกระทบต่อหลักสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และกติการะหว่าง

ประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ตลอดจนเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ดังนี้ (๑) การออกคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ซึ่งเกี่ยวข้องกับนโยบายในการบริหารจัดการแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ และความจำเป็นต้องเข้าไปดำเนินการภายในที่ดินของรัฐบางประเภทโดยเฉพาะที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินไม่สามารถเชื่อมโยงเข้ากับแนวทางการปฏิรูปประเทศทั้งด้านการปฏิรูปเกษตรกรรมหรือการปฏิรูปพลังงานตามมาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ได้อย่างชัดเจน (๒) การนำพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินให้เอกชนประกอบกิจการอื่นย่อมมีผลกระทบต่อเกษตรกรตามที่พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ บัญญัติรับรองไว้ต้องคำนึงถึงสิทธิในการมีส่วนร่วมในนโยบายหรือกิจกรรมใด ๆ ของรัฐที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชน ตลอดจนหลักการชดเชยเยียวยา ซึ่งหลักการดังกล่าวเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน (๓) คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ มีผลกระทบต่อสิทธิของเกษตรกร เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ที่มุ่งคุ้มครองการดำรงชีวิตของเกษตรกรซึ่งไม่มีที่ดินทำกินหรือมีแต่ไม่เพียงพอ ตลอดจนทำให้ดุลยภาพของกฎหมายเปลี่ยนแปลงไป

ต่อมา เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑ คณะรัฐมนตรีได้มีมติรับทราบผลการพิจารณาของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้ ๑) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงยุติธรรมเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่เสนอให้ใช้วิธีเพิกถอนที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินโดยการตราพระราชกฤษฎีกาในบริเวณที่ประสงค์จะใช้เพื่อจัดกิจการอื่นอันเป็นประโยชน์สำคัญของประเทศ แต่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงพลังงานไม่เห็นพ้องด้วย เนื่องจากวิธีการดังกล่าวไม่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร รวมทั้งเป็นภาระในแง่งบประมาณและบุคลากร ๒) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เห็นพ้องว่า คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ไม่จำเป็นต้องกำหนดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน เนื่องจากมีกฎหมายเฉพาะอื่นกำหนดไว้แล้ว รวมทั้งไม่จำเป็นต้องดำเนินกระบวนการตามมาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ และมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุธศักราช ๒๕๖๐ โดยไม่แจ้งเหตุผลแต่อย่างใด รายละเอียดอยู่ในข้อเสนอแนะฯ และเอกสารประกอบข้อเสนอแนะเรื่องที่ ๓

❖ ข้อเสนอแนะเรื่องที่ ๑

ร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ...[๑]

๑. ความเป็นมา

๑.๑ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีมีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๓/ว ๓๘๙ ลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเร่งรัดดำเนินการเสนอร่างกฎหมายเข้าสู่กระบวนการนิติบัญญัติหรือให้มีผลใช้บังคับภายในเดือนธันวาคม ๒๕๕๙ เพิ่มเติมอีกจำนวน ๒๕ ฉบับ ซึ่งรวมถึงร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ....

๑.๒ คณะกรรมาธิการวิสามัญขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ได้มีหนังสือด่วนที่สุด ที่ (สปท) ๔๑๐๑/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ เชิญเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติหรือผู้แทนในระดับบริหาร เข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมาธิการ เพื่อให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. .... ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้เข้าร่วมการประชุมดังกล่าวเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ณ อาคารรัฐสภา ๒ และได้จัดทำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวเสนอต่อคณะกรรมาธิการฯ

๒. การพิจารณาเบื้องต้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านการบริหาร ครั้งที่ ๔๑/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. .... และพบประเด็นด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนทั้งในแง่ที่เป็นหลักการทั่วไปว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐ และในแง่ของบทบัญญัติที่เป็นบทกำหนดโทษ จึงเห็นควรให้มีการเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ (๓) และมีมติมอบหมายให้คณะอนุกรรมการด้านเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นผู้ดำเนินการ

๓. การดำเนินการ

---

[๑] คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รายงานผลการพิจารณาที่ ๒๐๖/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๙

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการด้านเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน จัดทำข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. .... โดยได้มีการศึกษาเอกสารวิชาการและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้มีการพิจารณาข้อเสนอและความเห็นของคณะกรรมาธิการวิสามัญขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ต่อร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. .... เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา ดังนี้

๓.๑ สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. .... (อยู่ระหว่างการพิจารณาในชั้นวาระที่สอง ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ)

๓.๑.๑ หลักการและเหตุผล

ร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. .... มีเจตนารมณ์ให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐมีกรอบการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานกลาง เพื่อให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งนำไปใช้เป็นหลักปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่คำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการใช้งานเป็นสำคัญซึ่งจะก่อให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้จ่ายเงิน มีการวางแผนการดำเนินงานและมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่งจะทำให้การจัดซื้อจัดจ้างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งเพื่อให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล การส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งเพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ประกอบกับมาตรการอื่นๆ เช่น การจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะทำให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ อันจะเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับสาธารณชนและก่อให้เกิดผลดีกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

๓.๑.๒ หลักการทั่วไปว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐ

การจัดซื้อจัดจ้างที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีกฎหรือระเบียบเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุตามหลักเกณฑ์และแนวทางของพระราชบัญญัตินี้ โดยอย่างน้อยต้องมีหลักการในเรื่องความคุ้มค่า โปร่งใส มีสิทธิภาพและประสิทธิผล และตรวจสอบได้ (มาตรา ๗)

การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐต้องก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานของรัฐ และต้องสอดคล้องกับหลักการ ดังต่อไปนี้ (มาตรา ๘)

(๑) คุ้มค่า โดยพัสดุที่จัดซื้อจัดจ้างต้องมีคุณภาพและคุณลักษณะที่ตอบสนองวัตถุประสงค์ในการใช้งานของหน่วยงานของรัฐ

(๒) โปร่งใส โดยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุต้องกระทำโดยเปิดเผย เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรมในการปฏิบัติต่อผู้ประกอบการทุกรายโดยเท่าเทียมกัน มีหลักฐานการดำเนินงานชัดเจนและมีการเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุในทุกขั้นตอน

(๓) มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยต้องมีการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุล่วงหน้าเพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินและเปิดเผยผลสัมฤทธิ์ของการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ

(๔) ตรวจสอบได้ โดยมีการเก็บข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุอย่างเป็นระบบเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ

๓.๑.๓ บทกำหนดโทษ (มาตรา ๑๑๘)

ผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่หรือเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดซื้อจัดจ้างในการบริหารพัสดุตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปีและปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสี่แสนบาท

ผู้ใดเป็นผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ผู้นั้นต้องระวางโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดตามวรรคหนึ่ง

๓.๒ ความเห็นและข้อเสนอของคณะกรรมาธิการวิสามัญขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศต่อร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. .... [๒]

บทบัญญัติตามมาตรา ๑๑๘ ของร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. .... ที่กำหนดว่า ผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่หรือเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เกิดความเสียหายหรือโดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกหนึ่งปี

---

[๒] รายงานคณะกรรมการวิสามัญขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ เรื่อง “ข้อเสนอแนะร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ....” ฉบับสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เสนอคณะรัฐมนตรี ๔ เมษายน ๒๕๕๙ หน้า ๕ – ๙

ถึงสิบปีและปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสี่แสนบาท นั้น เป็นบทลงโทษที่ต่ำกว่าบทบัญญัติในกฎหมายอื่น เช่น ประมวลกฎหมายอาญา หรือพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒

ดังนั้น บทกำหนดโทษตามมาตรา ๑๑๘ ดังกล่าว ควรปรับแก้ให้สอดคล้องกับการกระทำความผิด ดังนี้

"ผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยทุจริต ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดนั้น

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เกิดจากการสั่งการหรือไม่สั่งการของผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการในเรื่องนั้น ผู้มีอำนาจหน้าที่ต้องรับโทษเป็นสองเท่าของความผิดที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง

กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติ หรือละเว้นไม่ปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่งหรือหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง มติคณะรัฐมนตรีอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมุ่งหมายจะควบคุมดูแลการรับ การเก็บรักษา หรือการใช้เงิน หรือทรัพย์สินของแผ่นดิน ไม่ว่าการปฏิบัติหรือละเว้นไม่ปฏิบัตินั้นเป็นการทุจริตในวงราชการด้วยหรือไม่ก็ตาม และให้หมายความรวมถึงการประมาทเลินเล่อในหน้าที่ดังกล่าวด้วย ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดนั้น"

๓.๓ หลักการ แนวคิด กฎหมายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง

๓.๓.๑ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR)

ข้อ ๑๕

บุคคลย่อมไม่ต้องรับผิดทางอาญาเพราะกระทำหรืองดเว้นกระทำการใดในขณะที่จะทำให้เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายภายในหรือกฎหมายระหว่างประเทศ และจะลงโทษให้หนักกว่าโทษที่มีอยู่ในขณะที่ได้กระทำความผิดอาญาไม่ได้ หากภายหลังการกระทำความผิดนั้นได้มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดโทษเบาลง ผู้กระทำผิดย่อมได้รับประโยชน์จากบทบัญญัตินั้น

ความในข้อนี้ย่อมไม่กระทบต่อการพิจารณาคดีและการลงโทษบุคคลซึ่งได้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการใดอันเป็นความผิดอาญาตามหลักกฎหมายทั่วไปอันเป็นที่รับรองโดยประชาคมนานาชาติในขณะที่มีการกระทำนั้น

๓.๓.๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

มาตรา ๔

ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้

๓.๓.๓ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... (ผ่านการลงประชามติ เมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙)

มาตรา ๒๙

บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

๓.๔.๔ หลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจและสิทธิมนุษยชน (UN Guiding Principle on Business and Human Rights)[๓]

หลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจและสิทธิมนุษยชน เป็นเอกสารที่จัดทำและเผยแพร่โดยสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ซึ่งวางอยู่บนหลักการ ๓ ประการ คือ

๑) การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (Protect) โดยรัฐมีหน้าที่ในการคุ้มครองไม่ให้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากองค์กรของรัฐหรือบุคคลที่สาม ซึ่งหมายความรวมถึงองค์กรภาคธุรกิจด้วย

๒) การเคารพสิทธิมนุษยชน (Respect) องค์กรและบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรภาคธุรกิจมีหน้าที่ในการเคารพสิทธิมนุษยชน

๓) การเยียวยา (Remedy) เมื่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้น รัฐต้องจัดให้มีการเยียวยาที่เหมาะสม รวมทั้งยังเรียกร้องให้องค์กรภาคธุรกิจจัดให้มีช่องทางในการร้องเรียนและเยียวยา

---

[๓] คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, รายงานการศึกษาวิจัย เรื่อง มาตรฐานสากลในการดำเนินธุรกิจเพื่อการเคารพสิทธิมนุษยชน, ๒๕๕๙, หน้า ๑๗

เมื่อมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นด้วย ไม่ว่าโดยกิจการนั้นเองหรือการรวมกลุ่มองค์กรภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องที่ได้ร่วมกันเป็นสมาคมธุรกิจ

๓.๔.๕ แนวคิดการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐอย่างยั่งยืน (Sustainable Public Procurement - SPP)[๔]

จัดซื้อจัดจ้างภาครัฐอย่างยั่งยืนเป็นกระบวนการที่ถูกนำมาปรับใช้เพื่อให้การกำหนดนโยบาย การดำเนินโครงการประสบความสำเร็จ และเกิดความคุ้มค่าในการสร้างผลประโยชน์ โดยคำนึงถึงสังคม เศรษฐกิจ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐอย่างยั่งยืนมีวัตถุประสงค์ที่จะบรรลุความสมดุลระหว่างสามเสาหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนี้

ด้านสังคม ให้คำนึงถึงความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นความปลอดภัยและความมั่นคง สิทธิมนุษยชนและเงื่อนไขการจ้างแรงงาน

ด้านเศรษฐกิจ ให้มีการคำนึงถึงค่าใช้จ่ายในสินค้าหรือบริการ ตลอดจนวงจรของสินค้าหรือบริการนั้น เช่น การซื้อกิจการ การบำรุงรักษา และการจัดการจนสิ้นสุดค่าใช้จ่ายโดยสอดคล้องกับการจัดการทางการเงินที่ดี

ด้านสิ่งแวดล้อม ให้คำนึงถึงการปล่อยมลพิษสู่อากาศ ดิน และน้ำ การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

๔. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ความเห็นและข้อเสนอของคณะกรรมาธิการวิสามัญขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศแล้ว ร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. .... มีบทบัญญัติบางประการที่อาจกระทบสิทธิมนุษยชน จึงมีความเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ดังนี้

๔.๑ หลักการทั่วไปว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐกับสิทธิมนุษยชน

---

[๔] What is Sustainable Public Procurement? เข้าถึงจาก http://www.unep.org/resourceefficiency/Consumption/SustainableProcurement/WhatisSustainablePublicProcurement/tabid/101245/Default.aspx เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๙

หลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจและสิทธิมนุษยชน (UN Guiding Principle on Business and Human Rights) กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ในการคุ้มครองไม่ให้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากองค์กรของรัฐหรือบุคคลที่สาม ซึ่งหมายความรวมถึงองค์กรภาคธุรกิจด้วย องค์กรและบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรภาคธุรกิจมีหน้าที่ในการเคารพสิทธิมนุษยชน และเมื่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้น รัฐต้องจัดให้มีการเยียวยาที่เหมาะสม รวมทั้งยังเรียกร้องให้องค์กรภาคธุรกิจจัดให้มีช่องทางในการร้องเรียนและเยียวยาเมื่อมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นด้วย ตามแนวทางนี้ รัฐจึงต้องผูกพันในการดำเนินการเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากธุรกิจ ซึ่งการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐก็เป็นเรื่องหนึ่งที่รัฐควรให้ความสำคัญในการดำเนินการดังกล่าว และโดยที่ร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. .... มีเจตนารมณ์ให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐมีกรอบการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน มุ่งเน้นการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เกิดความคุ้มค่าในการใช้จ่ายเงินรวมทั้งเพื่อให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล การส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งเพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ จึงอาจกล่าวได้ว่า การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐมีความเกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน เนื่องจากเป็นกระบวนการที่รัฐผูกนิติสัมพันธ์กับองค์กรธุรกิจหรือองค์กรเอกชนที่ประกอบกิจการและอาจก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ การจ้างแรงงานที่ไม่เป็นธรรม เป็นต้น นอกจากนี้ ได้มีแนวคิดการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐอย่างยั่งยืน (Sustainable Public Procurement) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ถูกนำมาปรับใช้เพื่อให้การกำหนดนโยบาย การดำเนินโครงการของรัฐประสบความสำเร็จและเกิดความคุ้มค่าในการสร้างผลประโยชน์ที่คำนึงถึงสังคม เศรษฐกิจ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยปัจจัยด้านสังคมดังกล่าวมีรายละเอียดครอบคลุมไปถึงความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม สิทธิมนุษยชนและเงื่อนไขการจ้างแรงงานทั้งทางตรงและทางอ้อม

เมื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. .... มาตรา ๗ วรรคสาม ที่กำหนดให้การจัดซื้อจัดจ้างที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีกฎหรือระเบียบเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุตามหลักเกณฑ์และแนวทางของพระราชบัญญัตินี้ โดยอย่างน้อยต้องมีหลักการในเรื่องความคุ้มค่า โปร่งใส มีสิทธิภาพและประสิทธิผลและตรวจสอบได้ และมาตรา ๘ ที่กำหนดให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐต้องก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานของรัฐ และต้องสอดคล้องกับหลักการคุ้มค่า โปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และตรวจสอบได้ เห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวเป็นการวางหลักการทั่วไปให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐและการบริหารพัสดุสอดคล้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ไม่ว่าดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐและการบริหารพัสดุนั้นจะอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัตินี้หรือไม่ แต่ยังขาดหลักการสร้างความเป็นธรรมและความเท่าเทียมในสังคม และการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ดังนั้น เพื่อให้การบังคับใช้

กฎหมายเป็นไปตามเจตนารมณ์และหลักธรรมาภิบาล และสอดคล้องกับหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมากยิ่งขึ้น จึงเห็นควรให้พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในมาตรา ๗ วรรคสาม และมาตรา ๘ แห่งร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. .... **ให้คำนึงถึงหลักการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐอย่างยั่งยืนด้วย**

๔.๒ บทกำหนดโทษ

กฎหมายอาญาเป็นบทบัญญัติที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เนื่องจากมีการกำหนดบทลงโทษที่มุ่งหมายต่อสิทธิในชีวิตร่างกายและเสรีภาพของบุคคล คือ โทษประหารชีวิต โทษจำคุก โทษกักขัง และบทลงโทษที่มุ่งหมายต่อทรัพย์สินของบุคคล คือ โทษปรับ โทษริบทรัพย์สิน ด้วยเหตุนี้การบัญญัติกฎหมายอาญาจึงต้องมีลักษณะที่พิเศษแตกต่างจากฎหมายอื่น โดยเป็นหลักการสากลคือ “ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ หากไม่มีกฎหมาย (Nullum crimen nulla poena sine lege)”

หลักการนี้เป็นหลักการสากลอันเป็นที่ยอมรับในนานาอารยประเทศ อันได้แก่ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ ๑๑ (๒) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๑๕ ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกและมีพันธกรณีระหว่างประเทศ และประเทศไทยได้มีการรับรองหลักการนี้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ ซึ่งยังคงได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๔ อีกทั้ง ประมวลกฎหมายอาญาได้มีการกำหนดหลักการนี้ไว้ในมาตรา ๒ วรรคแรก บัญญัติว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติในกฎหมาย” โดยมีหลัก ๕ ประการ คือ ๑) ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดในทางอาญา หากการกระทำนั้นไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ในขณะกระทำว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ ๒) กฎหมายอาญาจะย้อนหลังให้ผลร้ายมิได้ ๓) ถ้อยคำในกฎหมายอาญาจะต้องบัญญัติให้ชัดเจนแน่นอนปราศจากความคลุมเครือ การที่จะต้องให้กฎหมายมีความชัดเจนแน่นอนนั้นเพื่อให้ประชาชนผู้ซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายมีโอกาสได้รู้ล่วงหน้าว่า การกระทำหรือไม่กระทำของเขา
หรือไม่ นอกจากบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับความผิดจะต้องบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดแล้ว บทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับโทษก็จะต้องแจ้งชัดด้วยว่าการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดนั้นๆ จะได้รับโทษสถานใด และ ๔) กฎหมายอาญาต้องตีความโดยเคร่งครัด

๔.๒.๑ บทกำหนดโทษตามร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. .... (อยู่ระหว่างการพิจารณาในชั้นวาระที่สอง ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ)

---

[๕] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค ๑ บทบัญญัติทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พลสยาม พริ้นติ้ง (ประเทศไทย), ๒๕๕๑), หน้า ๑๖ – ๓๑.

บทกำหนดโทษในหมวด ๑๕ มาตรา ๑๑๘ ของร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. .... ที่ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่หรือผู้มีอำนาจในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุ ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และมีโทษปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสี่แสนบาท เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการกำหนดโทษทางอาญาที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล มีการกำหนดบทลงโทษจำคุกและโทษปรับโดยมีอัตราโทษขั้นต่ำ ซึ่งเป็นการจำกัดการใช้ดุลพินิจของศาลในการพิจารณาพิพากษาลงโทษ โดยการกำหนดโทษควรมีความเหมาะสมกับการลงโทษ ซึ่งอาจพิจารณาจากลักษณะการกระทำความผิดและความร้ายแรงในแต่ละกรณี ประกอบกับมาตรา ๑๑๘ ได้กำหนดความรับผิดไว้อย่างกว้างขวางทั้งความผิดที่เกิดจากการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ **จึงไม่ควรกำหนดอัตราโทษขั้นต่ำ** เพื่อให้ศาลใช้ดุลพินิจในการลงโทษอย่างเหมาะสมและได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดในแต่ละบุคคล

๔.๒.๒ บทกำหนดโทษตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการวิสามัญขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

คณะกรรมาธิการวิสามัญขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ได้มีข้อเสนอแนะต่อบทกำหนดโทษตามมาตรา ๑๑๘ ของร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. .... โดยเห็นว่าบทกำหนดโทษตามมาตรา ๑๑๘ ควรปรับแก้ให้สอดคล้องกับการกระทำความผิด ดังนี้

“ผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้โดยทุจริต ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดนั้น

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เกิดจากการสั่งการหรือไม่สั่งการของผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการในเรื่องนั้น ผู้มีอำนาจหน้าที่ต้องรับโทษเป็นสองเท่าของความผิดที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง

กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติ หรือละเว้นไม่ปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่หรือใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่งหรือหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง มติคณะรัฐมนตรีอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมุ่งหมายจะควบคุมดูแลการรับ การเก็บรักษา หรือการใช้เงิน หรือทรัพย์สินของแผ่นดิน ไม่ว่าการปฏิบัติหรือละเว้นไม่ปฏิบัตินั้นเป็นการทุจริตในวงราชการด้วยหรือไม่ก็ตาม

และให้หมายความรวมถึงการประมาทเลินเล่อในหน้าที่ดังกล่าวด้วย ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดนั้น”

เมื่อพิจารณาข้อเสนอแนะข้างต้นที่ให้ปรับแก้บทกำหนดโทษตามมาตรา ๑๑๘ ให้สอดคล้องกับการกระทำความผิด แล้วเห็นว่า เป็นการกำหนดบทบัญญัติที่มีโทษทางอาญา ซึ่งขาดความชัดเจนว่าการกระทำใดจะมีความรับผิดทางอาญา และบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับโทษขาดความชัดเจนว่าการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดนั้นจะได้รับโทษสถานใด นอกจากนี้ บทบัญญัติตามข้อเสนอดังกล่าวไม่ได้กำหนดระวางโทษไว้แต่อย่างใด แต่กำหนดให้ต้องไปพิจารณาจากกฎหมายอื่นๆ ซึ่งเป็นการกำหนดบทลงโทษที่ไม่แจ้งชัด อันไม่สอดคล้องกับหลักการ “ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ หากไม่มีกฎหมาย” ซึ่งเป็นหลักการสากลที่ได้รับการรับรองโดยปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ และประมวลกฎหมายอาญา ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

ในส่วนมาตรา ๑๑๘ วรรคสาม พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นการกำหนดความรับผิดของเจ้าหน้าที่อย่างกว้างขวาง กล่าวคือ เป็นการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องรับผิดหากการปฏิบัติหรือละเว้นไม่ปฏิบัติเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง มติคณะรัฐมนตรีอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งการบัญญัติลักษณะนี้อาจทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เนื่องจากข้อบังคับ คำสั่ง มติคณะรัฐมนตรีอาจกำหนดขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาเหตุการณ์ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง มิได้มีลักษณะเป็นการถาวร หรืออาจเป็นแนวปฏิบัติภายในของแต่ละส่วนราชการเท่านั้น ซึ่งบางกรณีหากเป็นการกระทำที่ไม่ได้ทุจริตและรัฐไม่เสียประโยชน์ อาจมีความรับผิดทางวินัยตามระเบียบของหน่วยงานเท่านั้น จึงไม่ควรที่จะกำหนดให้มีความรับผิดทางอาญาในส่วนนี้ด้วย อีกทั้ง บทบัญญัตินี้ได้กำหนดความรับผิดทางอาญาให้จำคุกอันกระทบสิทธิเสรีภาพของเจ้าหน้าที่เป็นอย่างยิ่ง โดยเจ้าหน้าที่ต้องรับผิดแม้ว่าการปฏิบัติหรือละเว้นไม่ปฏิบัตินั้นจะเป็นการทุจริตในวงราชการด้วยหรือไม่ก็ตามรวมถึงต้องรับผิดกรณีปฏิบัติหน้าที่ด้วยความประมาทเลินเล่อด้วย ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดในทางอาญาได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งต่างจากพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่แม้ว่าความรับผิดของเจ้าหน้าที่จะเป็นความรับผิดทางแพ่งซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพน้อยกว่า แต่ก็ยังกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องรับผิดต่อเมื่อได้จงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น[๖]

---

[๖] พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

มาตรา ๘ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดใช้ค่าสินไหม ทดแทนแก่ผู้เสียหายเพื่อการละเมิดของเจ้าหน้าที่ ให้หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐได้ ถ้าเจ้าหน้าที่ได้กระทำการนั้นไปด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

ดังนั้น การกำหนดความรับผิดทางอาญาในลักษณะนี้จะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่อาจไม่กล้าตัดสินใจดำเนินการใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ ส่งผลกระทบต่อระบบราชการทั้งต่อหน่วยงานของรัฐโดยรวมและเจ้าหน้าที่ เพราะเกรงความรับผิดทางอาญาที่จะเกิดแก่ตน ซึ่งปัญหาลักษณะนี้ถือเป็นที่มาของการใช้บังคับพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙[๗] ด้วยเหตุนี้ จึงไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของคณะกรรมาธิการวิสามัญขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ที่ให้ปรับแก้บทกำหนดโทษตามมาตรา ๑๑๘

๕. ข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย

เพื่อให้บทบัญญัติแห่งร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. .... นำไปสู่การใช้บังคับและการปฏิบัติตรงตามเจตนารมณ์และหลักธรรมาภิบาล สอดคล้องกับหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นควรมีข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติในฐานะรัฐสภาตามมาตรา ๑๕ (๓) แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังนี้

๕.๑ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ควรแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา ๗ วรรคสาม และมาตรา ๘ ให้สอดคล้องกับหลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจและสิทธิมนุษยชน (UN Guiding Principle

---

[๗] หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ การที่เจ้าหน้าที่ดำเนินกิจการต่างๆ ของหน่วยงานของรัฐนั้น หาได้เป็นไปเพื่อประโยชน์อันเป็นการเฉพาะตัวไม่ การปล่อยให้ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ในกรณีที่ปฏิบัติงานในหน้าที่และเกิดความเสียหายแก่เอกชนเป็นไปตามหลักกฎหมายเอกชนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จึงเป็นการไม่เหมาะสม ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดว่า เจ้าหน้าที่จะต้องรับผิดในการกระทำต่างๆ เป็นการเฉพาะตัวเสมอไป เมื่อการที่ทำไปทำให้หน่วยงานของรัฐต้องรีบผิดต่อบุคคลภายนอกเพียงใดก็จะมีการฟ้องไล่เบี้ยเอาจากเจ้าหน้าที่เต็มจำนวนนั้น ทั้งที่บางกรณีเกิดขึ้นโดยความไม่ตั้งใจหรือความผิดพลาดเล็กน้อยในการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนั้นยังมีการนำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมในระบบกฎหมายแพ่งมาใช้บังคับ ให้เจ้าหน้าที่ต้องร่วมรับผิดในการกระทำของเจ้าหน้าที่ผู้อื่นด้วย ซึ่งระบบนั้นมุ่งหมายแต่จะได้เงินครบโดยไม่คำนึงถึงความเป็นธรรมที่จะมีต่อแต่ละคน กรณีเป็นการก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่และยังเป็นการบั่นทอนกำลังขวัญในการทำงานของเจ้าหน้าที่ด้วย จนบางครั้งกลายเป็นปัญหาในการบริหารเพราะเจ้าหน้าที่ไม่กล้าตัดสินใจดำเนินงานเท่าที่ควร เพราะเกรงความรับผิดชอบที่จะเกิดแก่ตน อนึ่ง การให้คุณให้โทษแก่เจ้าหน้าที่เพื่อควบคุมการทำงานของเจ้าหน้าที่ยังมีวิธีการในการบริหารงานบุคคลและการดำเนินการทางวินัยกำกับดูแลอีกส่วนหนึ่งอันเป็นหลักประกันมิให้เจ้าหน้าที่ทำการใดๆ โดยไม่รอบคอบอยู่แล้ว ดังนั้น จึงสมควรกำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดทางละเมิดในการปฏิบัติงานในหน้าที่เฉพาะเมื่อเป็นการจงใจกระทำเพื่อการเฉพาะตัว หรือจงใจให้เกิดความเสียหายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น และให้แบ่งแยกความรับผิดชอบของแต่ละคนมิให้นำหลักลูกหนี้ร่วมให้เกิดความเป็นธรรมและเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของรัฐ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

on Business and Human Rights) โดยเพิ่มเติมหลักการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐอย่างยั่งยืน (Sustainable Public Procurement) ที่คำนึงถึงสังคม เศรษฐกิจ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ดังนี้

๕.๑.๑ มาตรา ๗ วรรคสาม ควรแก้ไขเพิ่มเติมเป็น

"กรณีตามวรรคหนึ่ง ให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีกฎหรือระเบียบเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุตามหลักเกณฑ์และแนวทางของพระราชบัญญัตินี้ โดยอย่างน้อยต้องมีหลักการในเรื่องของความคุ้มค่า โปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ~~และ~~ตรวจสอบได้ <u>และความยั่งยืนโดยคำนึงถึงผลกระทบด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม</u>"

๕.๑.๒ มาตรา ๘ ควรแก้ไขเพิ่มเติมเป็น

"การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐต้องก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานของรัฐ และต้องสอดคล้องกับหลักการ ดังต่อไปนี้

<u>(๕) ความยั่งยืน โดยคำนึงถึงผลกระทบด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม</u>

....."

๕.๒ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ควรแก้ไขอัตราโทษจำคุกและโทษปรับ ตามความในมาตรา ๑๑๘ เพื่อให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการพิจารณาพิพากษาลงโทษได้อย่างเหมาะสม และได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดในแต่ละลักษณะซึ่งมีขอบเขตการตีความอย่างกว้างขวาง ทั้งความผิดที่เกิดจากการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ ดังนี้

"ผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่หรือเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่.... ต้องระวางโทษจำคุก~~ตั้งแต่หนึ่งปีถึง~~<u>ไม่เกิน</u>สิบปี และปรับ~~ตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึง~~<u>ไม่เกิน</u>สี่แสนบาท"

❖ ข้อเสนอแนะเรื่องที่ ๒

ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม[๘]

๑. ความเป็นมา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้เคยมีข้อเสนอแนะกรณีการเยียวยาความเสียหายโดยรัฐที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนว่า ควรมีการวางหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและมีมาตรฐานเดียวกันในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้มีมาตรการการให้ความช่วยเหลือเยียวยาทางด้านอื่น ๆ เพิ่มเติมนอกเหนือจากการเยียวยาด้านการเงิน และให้มีหลักเกณฑ์ที่เป็นกลางและครอบคลุมผู้ได้รับผลกระทบทุกฝ่าย[๙] อย่างไรก็ดี พบว่ายังคงมีปัญหาอื่น ๆ ที่สืบเนื่องจากการเยียวยา กล่าวคือ ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ประชาชนที่พึงได้รับการเยียวยามีมิติที่หลากหลาย เช่น เหตุจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ เหตุจากความไม่สงบทางการเมือง เหตุจากการก่อการร้าย การเยียวยาในระบบสาธารณสุข ในระบบกระบวนการยุติธรรม และการเยียวยากรณีเกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ทำให้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาหลายฉบับ และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ประชาชนประสบปัญหาความไม่สะดวกในการเข้าถึงการเยียวยา ทั้งไม่ทราบว่ามีกฎหมายหรือหน่วยงานใดเกี่ยวข้อง

---

[๘] คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ข้อเสนอแนะฯ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) ที่ ๓/๒๕๖๐

[๙] ๑) รายงานผลการพิจารณาเพื่อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายฯ ที่ ๓๑๕/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๗ เรื่อง สิทธิในกระบวนการยุติธรรม กรณีเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และจำเลยในคดีอาญา ๒) รายงานผลการพิจารณาคำร้องเพื่อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย ที่ ๓๖๖/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๘ เรื่อง สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายอันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กรณีผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๓ อ้างว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในการช่วยเหลือเยียวยาจากรัฐบาล และ ๓) รายงานผลการพิจารณาคำร้องเพื่อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย ที่ ๑๐๕๘/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ เรื่อง สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย สิทธิในกระบวนการยุติธรรม เสรีภาพในเคหสถาน สิทธิในเกียรติยศชื่อเสียงและความเป็นอยู่ส่วนตัวและสิทธิในทรัพย์สิน กรณีการดำเนินนโยบายของรัฐบาลในการประกาศสงครามต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดเมื่อปี ๒๕๔๖

กับกรณีความเสียหายที่ตนได้รับ ซึ่งในบางกรณีเป็นผลทำให้เสียสิทธิในการได้รับการเยียวยา [๑๐] นอกจากนี้ยังขาดกฎหมายครอบคลุมถึงการเยียวยาความเสียหายในบางกรณี และที่สำคัญ คือ เกิดความเหลื่อมล้ำในการเยียวยา อาทิ กรณีการเยียวยาความเสียหายผู้ได้รับผลกระทบจากการชุมนุมทางการเมืองโดยมติคณะรัฐมนตรีที่แตกต่างกัน ทั้งที่เป็นกรณีการชุมนุมทางการเมืองเช่นเดียวกัน ดังที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้เคยมีข้อเสนอแนะไปแล้ว

๒. การพิจารณาเบื้องต้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มอบหมายให้คณะอนุกรรมการด้านเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน พิจารณาปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม ตามมาตรา ๒๔๗ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

คณะอนุกรรมการดังกล่าวได้ศึกษานโยบาย กฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี หลักการสิทธิมนุษยชน ข้อพิจารณาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ผ่านมา จัดประชุมรับฟังความเห็นจากผู้แทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และจัดทำข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการเยียวยาได้โดยง่าย มีความครอบคลุม และมีหลักเกณฑ์หรือมาตรฐานที่เหมาะสม ชัดเจนในแต่ละมิติ ทำให้เกิดความเสมอภาคและเป็นธรรม

๓. การดำเนินการ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยคณะอนุกรรมการด้านเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ

---

[๑๐] คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้รับคำร้องที่ ๖๗๓/๒๕๕๙ เรื่อง สิทธิในชีวิตและร่างกาย กรณีกล่าวอ้างว่าผู้พิการถูกทำร้ายร่างกาย ทำให้ได้รับความเดือดร้อน โดยเรื่องดังกล่าวผู้ร้องถูกทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส เมื่อปี ๒๕๔๓ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถจับตัวผู้กระทำความผิดในข้อหาทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสได้ภายในอายุความ ๑๕ ปี และผู้ร้องไม่ได้รับการเยียวยาตาม พ.ร.บ. ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ เนื่องจากไม่ได้ยื่นคำขอภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการกระทำความผิด

หรือคำสั่ง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ได้จัดทำข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวขึ้น โดยได้มีการศึกษานโยบาย กฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี หลักการสิทธิมนุษยชน ข้อพิจารณาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ผ่านมา และจัดประชุมรับฟังความเห็นจากผู้แทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา ดังนี้

๓.๑ ข้อมูลประกอบการพิจารณา

๓.๑.๑ ความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ผ่านมา

๑) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้มีข้อเสนอแนะนโยบายในรายงานผลการพิจารณาเพื่อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย ที่ ๘๐๐/๒๕๕๖ วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๖ เรื่อง การอนุวัติกฎหมายไทยตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และเพื่อเตรียมรองรับการเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ รวมทั้งอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลถูกบังคับให้สูญหาย โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยามีความเห็นว่า สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓ และรายการท้ายพระราชบัญญัติฯ เพื่อประกันว่าผู้เสียหายเนื่องจากการถูกบังคับให้สูญหายจะได้รับค่าตอบแทน ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมและเพียงพอซึ่งกระทรวงยุติธรรมเป็นหน่วยงานหลักในการรวบรวมผลดำเนินการตามข้อเสนอแนะฯ แจ้งต่อเลขาธิการคณะรัฐมนตรีว่าได้พิจารณาข้อเสนอแนะฯ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยสรุปสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาได้ว่า กระทรวงยุติธรรมอยู่ระหว่างการทบทวนและปรับปรุงพระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน พ.ศ. ๒๕๔๖ และพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และหากร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. .... ได้รับการรับรองตามกฎหมายแล้ว จะบรรจุความผิดฐานทรมานและบังคับบุคคลให้สูญหายในกฎหมายทั้งสองฉบับ เพื่อให้เป็นความผิดที่สามารถขอรับความคุ้มครองพยาน และค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายได้ตามกฎหมายต่อไป[๑๑]

๒) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้มีข้อเสนอแนะนโยบายในรายงานผลการพิจารณาเพื่อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย ที่ ๓๑๕/๒๕๕๗

[๑๑] หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๕/๒๗๘๕๗ ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๗

วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๗ เรื่อง สิทธิในกระบวนการยุติธรรม กรณีเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาว่า โดยหลักเมื่อบุคคลได้รับความเสียหายจากการกระทำของรัฐ หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ความเสียหายเรื่องข้อบกพร่องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การใช้นโยบายหรือการบริหารหรือการกระทำใดที่ก่อให้เกิดความเสียหายกับประชาชน บุคคลควรได้รับการเยียวยาโดยกำหนดในกฎหมายและใช้กระบวนการยุติธรรมทางศาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสมควรร่วมกันศึกษาและวิเคราะห์เพื่อวางหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและให้มีมาตรฐานเดียวกันในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเนื่องจากข้อบกพร่องของกระบวนการยุติธรรมหรือจากการใช้นโยบายหรือการบริหาร หรือการกระทำใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายกับประชาชน พร้อมทั้งควรเพิ่มเติมมาตรการการให้ความช่วยเหลือเยียวยาทางด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากการเยียวยาด้านการเงิน ซึ่งคณะกรรมาธิการการกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมและกิจการตำรวจ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ แจ้งว่า การพิจารณาตามข้อกฎหมาย มาตรา ๒๐ (๓) จำเลยที่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ต้องเป็นจำเลยที่ถูกดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการ ซึ่งถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาและมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยมิได้กระทำผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด ทั้งนี้ กรณีศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง และหากคณะกรรมการพิจารณาข้อเท็จจริงแล้วเห็นว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดอาจพิจารณาให้จ่ายค่าทดแทนแก่จำเลยได้[๑๒] และกระทรวงยุติธรรมแจ้งต่อเลขาธิการคณะรัฐมนตรีว่าได้พิจารณาข้อเสนอแนะฯ โดยสรุปสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาได้ว่า กระทรวงยุติธรรมได้ร่วมกับคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศึกษาหลักเกณฑ์แนวทางการเยียวยาผู้ต้องหาในคดีอาญาที่ถูกควบคุมตัวระหว่างถูกดำเนินคดีในชั้นพนักงานสอบสวน[๑๓]

๓) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มีข้อเสนอแนะนโยบายในรายงานผลการพิจารณาคำร้องเพื่อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย ที่ ๓๖๖/๒๕๕๘ วันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๘ เรื่อง สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายอันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กรณีผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๓ อ้างว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในการช่วยเหลือเยียวยาจากรัฐบาลว่า ควรสร้างหลักเกณฑ์ในการชดเชยและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง โดยการจัดให้มีกฎหมายรองรับกระบวนการชดเชยและเยียวยาผู้เสียหายจากการชุมนุมทางการเมือง มีหลักเกณฑ์ที่เป็นกลางและครอบคลุมผู้ได้รับผลกระทบทุกฝ่าย ซึ่งสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นหน่วยงานหลักในการรวบรวมผลดำเนินการตาม

---

[๑๒] หนังสือคณะกรรมาธิการการกฎหมายกระบวนการยุติธรรมและกิจการตำรวจ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ที่ สว (สนช) (กมธ ๒) ๐๐๑๐/๗๑๗ ลงวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

[๑๓] หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๓/๑๗๔๓๐ ลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘

ข้อเสนอแนะฯ แจ้งต่อเลขาธิการคณะรัฐมนตรีว่า ได้พิจารณาข้อเสนอแนะฯ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยสรุปสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาได้ว่า คณะกรรมการอำนวยการเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองฯ พิจารณาแล้วมีมติเห็นควรมีกฎหมายกลางในระดับพระราชบัญญัติเพื่อรองรับกระบวนการชดเชยและเยียวยาผู้เสียหายจากการชุมนุมทางการเมือง โดยให้กระทรวงยุติธรรมศึกษาหรือปรับปรุงพัฒนากฎหมายต่อไป ทั้งนี้ ในระหว่างกระทรวงยุติธรรมศึกษาหรือปรับปรุงกฎหมาย เห็นควรให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ยกร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบไปพลางก่อน[๑๔]

๔) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้มีข้อเสนอแนะนโยบายในรายงานผลการพิจารณาคำร้องเพื่อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายที่ ๑๐๕๘/๒๕๕๘ วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ เรื่อง สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย สิทธิในกระบวนการยุติธรรม เสรีภาพในเคหสถาน สิทธิในเกียรติยศชื่อเสียงและความเป็นอยู่ส่วนตัว และสิทธิในทรัพย์สิน กรณี การดำเนินนโยบายของรัฐบาลในการประกาศสงครามต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดเมื่อปี ๒๕๔๖ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนและส่งผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนในวงกว้างว่า ควรทำความจริงในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้ปรากฏ เยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายและครอบครัวซึ่งบางส่วนยังไม่ได้รับการเยียวยา ดำเนินการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา โดยเพิ่มฐานความผิดอาญาให้รวมถึงการก่ออาชญากรรมร้ายแรงด้วย ซึ่งกระทรวงยุติธรรมเป็นหน่วยงานหลักในการรวบรวมผลดำเนินการตามข้อเสนอแนะฯ แจ้งต่อเลขาธิการคณะรัฐมนตรีว่าได้พิจารณาข้อเสนอแนะฯ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยสรุปสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาได้ว่า การพิจารณาจ่ายค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย ครอบครัว หรือญาติของผู้เสียหายอันเนื่องจากการดำเนินนโยบายในการทำสงครามขั้นแตกหักกับยาเสพติด มีผู้เสียหายที่ไม่เข้าเกณฑ์ที่สามารถจ่ายค่าตอบแทนเนื่องจากผู้เสียหายมายื่นคำร้องเกินกว่าระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ซึ่งกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพรับที่จะปรับปรุงพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาพ.ศ. ๒๕๔๔[๑๕]

๓.๑.๒ แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๗ – ๒๕๖๑)

แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ ได้มีการกำหนดแผนสิทธิมนุษยชนของกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรง ซึ่งได้แก่ กลุ่มที่อยู่ในสถานการณ์หรือพื้นที่ที่มีสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดจากสภาพความขัดแย้งทางสังคม ความขัดแย้งทางด้านการเมือง เช่น กลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากความ

---

[๑๔] หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๓/๙๔๐๗ ลงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๙

[๑๕] หนังสือกระทรวงยุติธรรม ด่วนที่สุด ที่ ยธ ๑๑๐๒ (วก.)/๑๒๔ ลงวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๙

ขัดแย้งทางการเมือง การก่อเหตุประท้วง การก่อเหตุรุนแรงในสังคมของกลุ่มต่าง ๆ โดยแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติดังกล่าวกำหนดข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยา คือ ให้ทบทวนและปรับปรุงแนวทางการให้การชดเชยและเยียวยาผู้ที่สูญเสียและได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์ความรุนแรงให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันและมีความเท่าเทียมกัน รวมทั้งทบทวนและปรับปรุงแนวทางการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่รัฐตามผลกระทบที่ได้รับ โดยพิจารณาจากผลกระทบด้านร่างกาย จิตใจ ครอบครัว และทรัพย์สิน

๓.๒ การรับฟังความเห็น

คณะอนุกรรมการด้านข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายและกฎ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ได้รับฟังความเห็นจากผู้แทนของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมบัญชีกลาง กรมพระธรรมนูญ กระทรวงกลาโหม ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและกรุงเทพมหานคร โดยสรุปข้อเท็จจริง และความเห็นที่เป็นสาระสำคัญได้ ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง มาตรฐานในการเยียวยาที่แตกต่างกันเนื่องจากความหลากหลายของหน่วยงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ในกระบวนการเยียวยาต่าง ๆ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก โดยแต่ละหน่วยงานมีกฎหมายที่ใช้บังคับซึ่งกำหนดสัดส่วนเงินชดเชยหรือเยียวยาและกระบวนการที่แตกต่างกัน เป็นสาเหตุให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน นอกจากนี้ กฎหมายหรือระเบียบของแต่ละหน่วยงานมีฐานอำนาจตามกฎหมายแต่ละฉบับที่ออกต่างกรรมต่างวาระ โดยบางฉบับออกห่างกันเป็นเวลานาน ด้วยเหตุดังกล่าวคณะรัฐมนตรีจึงมีมติเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙[๑๖] มอบให้กระทรวงการคลังเป็นหน่วยงานหลักร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำกฎหมายหรือระเบียบ เงื่อนไขและวิธีการ ในการให้ความช่วยเหลือเยียวยา ที่ครอบคลุมทุกกรณีไม่ว่ากรณีความเสียหายจะเกิดจากการชุมนุมทางการเมือง ภัยพิบัติธรรมชาติ เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดในจังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือกรณีอื่นก็ตาม และให้ครอบคลุมบุคคลทุกกลุ่ม ปัจจุบันเรื่องนี้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของกระทรวงการคลัง (มกราคม ๒๕๖๐)

---

[๑๖] มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙ เรื่อง หลักเกณฑ์และแนวทาง เรื่อง ค่าบริการทางการแพทย์และเงินเหมาจ่ายช่วยเหลือในการรักษาพยาบาล กรณีผู้บาดเจ็บจากสถานการณ์เหตุระเบิดแยกราชประสงค์ วันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๘ ของกระทรวงสาธารณสุข สืบค้นจาก http://www.thaigov.go.th

ประเด็นที่สอง แนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดหลักเกณฑ์กลางในการเยียวยา

การกำหนดหลักเกณฑ์กลางในการให้ความช่วยเหลือเยียวยา ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙ ในรูปแบบของพระราชบัญญัติตั้งแต่แรกอาจมีความไม่ยืดหยุ่น เห็นว่า ควรมีการแยกหมวดหมู่ของการเกิดความเสียหายตามมิติต่าง ๆ เพื่อให้มีหลักเกณฑ์และลองนำไปใช้ระยะเวลาหนึ่ง ให้เป็นแนวปฏิบัติที่แน่นอนชัดเจนสำหรับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จนเห็นว่ามีความเหมาะสม ถูกต้องเสียก่อน จึงออกเป็นพระราชบัญญัติ ทั้งนี้ สัดส่วนของเงินเยียวยาไม่จำเป็นต้องเท่ากัน แต่ถ้าความเสียหายเกิดจากมูลเหตุลักษณะเดียวกันแล้ว ควรใช้หลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขเดียวกันในการพิจารณาให้เงินเยียวยาเพื่อความเท่าเทียม และหลักเกณฑ์กลางเมื่อกำหนดขึ้นเป็นกฎหมายแล้ว จำเป็นต้องมีการทบทวนเป็นระยะ

ประเด็นที่สาม ความหมายของผู้ได้รับความเสียหายที่ยังขาดความครอบคลุม

ตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๗ – ๒๕๖๑) ได้กำหนดเรื่องการเยียวยาไว้ใน ๒ กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรง และกลุ่มเหยื่อ/ผู้เสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น ซึ่งยังมิได้ครอบคลุมถึงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ถูกบังคับให้สูญหาย ซึ่งตามหลักการสิทธิมนุษยชนแล้ว ถือว่าเป็นกรณีที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่มีความรุนแรงมากกว่ากรณีทั่วไป เนื่องจากเป็นกลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่ในการปกป้องสิทธิมนุษยชนที่รัฐจะต้องให้ความคุ้มครองเป็นการเฉพาะตามปฏิญญาว่าด้วยผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน[๑๗] ในอดีตที่ผ่านมา นักปกป้องสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยหลายรายถูกข่มขู่ คุกคาม สังหารและหายสาบสูญ ประกอบกับประเทศไทยได้ลงนามแสดงเจตนารมณ์ที่จะเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญ และอยู่ระหว่างการจัดทำร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. .... และอนุบัญญัติเพื่ออนุวัติการตามพันธกรณี รัฐจึงควรให้ความคุ้มครองและเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นการเฉพาะและพิจารณาแก้ไขให้มีการเยียวยาครอบคลุมถึงกลุ่มบุคคลที่เป็นนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและหรือบุคคลที่เชื่อได้ว่าถูกบังคับให้สูญหาย

ประเด็นที่สี่ การเยียวยาเมื่อมีการละเมิดสิทธิมนุษยชน นอกเหนือจากการจ่ายค่าสินไหมทดแทน (compensation)

---

[๑๗] Declaration on the Right and Responsibility of Individuals, Groups and Organs of Society to Promote and Protect Universally Recognized Human Rights and Fundamental Freedoms สืบค้นจาก http://www.ohchr.org/EN/Issues/SRHRDefenders/Pages/Declaration.aspx

ที่ผ่านมา การเยียวยาของรัฐต่อผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนมีเฉพาะการเยียวยาในรูปแบบของการจ่ายค่าสินไหมทดแทนหรือตัวเงิน (compensation) ซึ่งเห็นว่าควรมีการเยียวยาในรูปแบบอื่นนอกจากด้านการเงินด้วย ซึ่งการเยียวยาด้านการเงินในบางกรณีจะเป็นจำนวนที่สูงมาก อาทิ ตามพระราชบัญญัติการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ฯ ผู้เสียหายจะได้รับเงินเยียวยาสูงถึง ๗,๕๐๐,๐๐๐ บาท แต่ก็ไม่ใช่การเยียวยาที่ผู้เสียหายพอใจทั้งหมด เพราะนอกจากการเยียวยาในรูปแบบตัวเงินแล้ว การเยียวยาที่ผู้เสียหายต้องการ คือ ความยุติธรรม ทั้งนี้ อาจจำเป็นต้องมีการเยียวยาด้านอื่นด้วย เช่น การฟื้นฟูสภาพจิตใจ

ประเด็นที่ห้า การเยียวยาที่ล่าช้าและไม่เพียงพอ

เมื่อเกิดเหตุการณ์ความรุนแรง การเยียวยาที่มีประสิทธิผลควรต้องดำเนินการอย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์และเพียงพอ เช่น กรณีเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ซึ่งความล่าช้าในกรณีดังกล่าวเกิดจากกระบวนการตรวจสอบ[๑๘] หรือกรณีนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ได้รับความเสียหายจะอยู่ในประเทศไทยไม่นาน หากการตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ ล่าช้า จะทำให้การเยียวยาไม่ทันการณ์และบางกรณีพบว่ากระบวนการเยียวยาในสถานการณ์เดียวกัน ใช้เวลาที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจไม่เป็นธรรมต่อผู้ได้รับความเสียหาย อาทิ กรณีเหตุวินาศกรรมบริเวณสี่แยกราชประสงค์ มีการจ่ายเงินเยียวยาแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติภายในเจ็ดวัน แต่การเยียวยาแก่ผู้ได้รับผลกระทบที่เป็นคนไทย มีความล่าช้าและไม่เพียงพอกับความเสียหายที่ได้รับ ทำให้มีการร้องเรียนต่อหน่วยงานของรัฐ เนื่องจากผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บสาหัสต้องกินยาไปตลอดชีวิตและยังไม่สามารถประกอบอาชีพได้[๑๙]

ประเด็นที่หก การประเมินผลกระทบความเสียหายที่แตกต่างกัน กรณีความพิการหรือทุพพลภาพ

ในการประเมินผลกระทบความเสียหายเพื่อให้การเยียวยา พบว่ามีการประเมินระดับหรือรายละเอียดเกี่ยวกับความพิการหรือทุพพลภาพที่แตกต่างกันตามฐานกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น ระหว่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ กับพระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการ การปฏิบัติงานของชาติหรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นต้น หรือตามคู่มือความสามารถของคนพิการที่กระทรวงสาธารณสุข

---

[๑๘] คมชัดลึก. (๒๕๕๕) แม่น้องเกดโวยจ่ายเงินเยียวยาล่าช้า.
สืบค้นจาก http://www.komchadluek.net/news/politic/130451

[๑๙] มติชนออนไลน์. (๒๕๕๙). ครบ ๑ ปี เหยื่อระเบิดราชประสงค์โผล่กลางวงแถลงข่าว ขอรัฐเยียวยาร่ำไห้ชีวิตสุดลำบาก. สืบค้นจาก http//www.matichon.co.th/news/๒๕๒๙๙๒

จัดทำขึ้น ยังไม่มีหลักเกณฑ์ใดที่จะถือได้ว่าเป็นหลักเกณฑ์กลางที่เป็นแนวทางสำหรับแพทย์ผู้ออกใบรับรองและหน่วยงานที่ให้การเยียวยา ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการได้รับการเยียวยา

ประเด็นที่เจ็ด การขาดศูนย์กลางข้อมูลเกี่ยวกับการเยียวยา

โดยที่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาหลายหน่วยงาน จึงพบว่าไม่มี หน่วยงานใด เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นที่เชื่อมโยงกันทั้งระบบ ทำให้แต่ละหน่วยงานไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลระหว่างกันได้ ประชาชนต้องให้ข้อมูลซ้ำหลายครั้งต่อทุกหน่วยงานที่ไปขอรับการเยียวยา ทำให้การดำเนินการขาดความคล่องตัวและไม่สามารถอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนผู้รับบริการ ได้แก่ผู้เสียหายอย่างมีประสิทธิภาพ และขาดฐานข้อมูลกลางที่จะสามารถนำไปพัฒนาเชิงระบบต่อไป

๓.๓ หลักการ แนวคิด หลักกฎหมายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง

๓.๓.๑ กฎหมายภายใน

๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ได้คุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาค ที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณี การปกครองของประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้วตามมาตรา ๔ ซึ่งหลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้บุคคลเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันตามมาตรา ๓๐ และรัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม ทั่วถึง และอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกันตามมาตรา ๘๑ รวมถึงผู้บริโภคมีสิทธิร้องเรียนเพื่อให้แก้ไขเยียวยาความเสียหายตามมาตรา ๖๑

๒) หลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

รัฐธรรมนูญฯ กำหนดให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น มีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามมาตรา ๒๕ และบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันตามมาตรา ๒๗ รวมทั้งรัฐพึงให้ความคุ้มครองป้องกันมิให้เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาสถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัด ฟื้นฟูและเยียวยาผู้ถูกกระทำการดังกล่าวตามมาตรา ๗๑

๓.๓.๒ หลักการและกฎหมายระหว่างประเทศ

๑) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ปฏิญญาสากลฯ ได้รับรองสิทธิของบุคคลที่จะได้รับการเยียวยาอย่างได้ผลโดยศาล เนื่องจากการกระทำใด ๆ อันละเมิดต่อสิทธิขั้นพื้นฐานซึ่งตนได้รับตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายตามข้อ ๘

๒) พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับการเยียวยา

สนธิสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชนหลายฉบับที่ประเทศไทยเป็นภาคีกำหนดให้รัฐต้องประกันสิทธิของบุคคลที่จะได้รับการเยียวยาเมื่อถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ได้แก่ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ตามข้อ ๒[๒๐] อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ ตามข้อ ๖[๒๑] อนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี ตามข้อที่ ๑๔[๒๒] อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ตามข้อ ๓๙[๒๓]

๓) ความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนประจำกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนประจำกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองเห็นว่า รัฐต้องทำให้การเยียวยามีประสิทธิผลและเหมาะสมโดยคำนึงถึงประเภทของบุคคลที่ได้รับความเสียหาย ต้องมีกระบวนการทางตุลาการและกลไกทางปกครองที่เหมาะสม

---

[๒๐] รัฐภาคีประกันว่า บุคคลใดที่สิทธิหรือเสรีภาพของตนซึ่งรับรองไว้ในกติกานี้ถูกละเมิด ต้องได้รับการเยียวยาอย่างเป็นผลจริงจัง โดยไม่ต้องคำนึงว่าการละเมิดนั้นจะได้กระทำโดยบุคคลผู้ปฏิบัติการตามหน้าที่ และบุคคลที่เรียกร้องการเยียวยาดังกล่าวย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาจากฝ่ายตุลาการ ฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติที่มีอำนาจหรือจากหน่วยงานอื่นที่มีอำนาจตามที่กำหนดไว้โดยกฎหมายของรัฐ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจต้องบังคับให้การเยียวยานั้นเป็นผล

[๒๑] รัฐภาคีจะรับประกันต่อทุกคนในเขตอาณาที่จะได้รับการคุ้มครองและการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพ โดยผ่านศาลระดับชาติและองค์กรของรัฐอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องต่อการกระทำใดๆ อันเป็นการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ และสิทธิในอันที่จะขอจากศาลในการทดแทนอย่างยุติธรรมและพอเพียงและการชดใช้ความเสียหายอันเป็นผลมาจากการเลือกปฏิบัตินั้น

[๒๒] รัฐภาคีแต่ละรัฐประกันในระบบกฎหมายว่า ผู้ถูกทำร้ายจากการกระทำการทรมานได้รับการชดใช้ทดแทนและมีสิทธิซึ่งสามารถบังคับคดีได้ที่จะได้รับสินไหมทดแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ รวมทั้งวิถีทางที่จะได้รับการบำบัดฟื้นฟูอย่างเต็มรูปแบบที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ในกรณีที่ผู้ถูกทำร้ายเสียชีวิตอันเป็นผลจากการกระทำการทรมานให้ผู้อยู่ในอุปการะของบุคคลนั้นมีสิทธิที่จะได้รับสินไหมทดแทน

[๒๓] รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมที่จะส่งเสริมการฟื้นฟูทั้งทางร่างกายและจิตใจ และการกลับคืนสู่สังคมของเด็กที่ได้รับเคราะห์จากการละเลยในรูปแบบใดๆ การแสวงหาประโยชน์การกระทำอันมิชอบ การทรมาน หรือการลงโทษ หรือการปฏิบัติที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือต่ำช้า หรือการพิพาทกันด้วยอาวุธ การฟื้นฟูหรือการกลับคืนสู่สังคมจะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพการเคารพตนเองและศักดิ์ศรีของเด็ก

สำหรับการเรียกร้องให้มีการเยียวยา[๒๔] และการเยียวยาที่เหมาะสมนั้น รวมถึงการทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิม (restitution) การฟื้นฟู (rehabilitation) การทำให้พอใจ (satisfaction) เช่น การขอโทษต่อสาธารณะและการประกันว่าจะไม่เกิดการละเมิดซ้ำอีก (guarantees of non-repetition) รวมถึงการแก้ไขกฎหมายและแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น[๒๕]

๔) หลักการพื้นฐานและแนวทางว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาและชดใช้ความเสียหายสำหรับเหยื่อของการละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอย่างรุนแรงกว้างขวาง และการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างรุนแรง (Basic Principles and Guidelines on the Right to a Remedy and Reparation for Victims of Gross Violations of International Human Rights Law and Serious Violations of International Humanitarian Law)

หลักการพื้นฐานและแนวทางว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาและชดใช้ความเสียหายสำหรับเหยื่อฯ กำหนดพันธกรณีของรัฐและรับรองสิทธิในการเยียวยาและชดใช้ความเสียหาย โดยกำหนดให้รัฐมีพันธกรณีที่ต้องเคารพและการบังคับใช้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศตามที่กำหนดไว้โดยกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตามข้อ ๑ และมีหน้าที่ดำเนินมาตรการทางกฎหมาย มาตรการทางปกครอง และมาตรการอื่น ๆที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการละเมิด สืบสวนการละเมิดอย่างมีประสิทธิภาพ ทันท่วงที ถี่ถ้วน เป็นกลางและดำเนินการกับผู้ที่รับผิดชอบ จัดให้เหยื่อของการละเมิดเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมและมีประสิทธิผล ไม่ว่าใครเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบการละเมิด และจัดให้มีการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพแก่เหยื่อ รวมถึงการชดใช้ความเสียหายตามข้อ ๓ ซึ่งเหยื่อ คือ บุคคลที่ประสบกับความเสียหาย ทั้งโดยปัจเจกชนหรือเป็นกลุ่ม รวมถึงความเสียหายทางกายและทางใจ ความเสียหายทางอารมณ์ความรู้สึกการสูญเสียทางเศรษฐกิจ และเหยื่อ รวมถึงครอบครัวใกล้ชิดหรือผู้ที่เหยื่อดูแลโดยตรง และบุคคลที่ประสบกับความเสียหายจากการเข้าช่วยเหลือเหยื่อที่กำลังประสบกับความทุกข์ หรือเพื่อป้องกันการทำให้ตกเป็นเหยื่อด้วย ตามข้อ ๘

การเยียวยาเหยื่อตามหลักการพื้นฐานและแนวทางว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาและชดใช้ความเสียหายสำหรับเหยื่อฯ หมายรวมถึง การเข้าถึงความยุติธรรมที่เท่าเทียมและมีประสิทธิผล (equal and effective access to justice) การชดใช้ความเสียหายที่เพียงพอ มีประสิทธิผลและทันท่วงที สำหรับความเสียหายที่ได้รับ (adequate, effective and prompt

---

[๒๔] ความเห็นทั่วไปที่ ๓๑ (๘๐) ว่าด้วยลักษณะของพันธกรณีทางกฎหมายทั่วไปต่อรัฐภาคีของกติกาฯ, พฤษภาคม ๒๕๔๗, CCPR/C/๒๑/Rev.๑/Add. ๑๓๒๖, ย่อหน้า ๑๕

[๒๕] แหล่งเดิม, ย่อหน้า ๑๖

reparation for harm suffered) และการเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดและกลไกการชดใช้ความเสียหาย (access to relevant information concerning violations and reparation mechanisms) (ข้อ ๑๑) โดยเหยื่อควรได้รับการชดใช้ความเสียหายอย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิผล (with full and effective) ตามที่เหมาะสมและได้สัดส่วนกับความรุนแรงของการละเมิดและสภาวการณ์แวดล้อมของแต่ละกรณี ซึ่งรวมถึงรูปแบบต่อไปนี้ คือ การกลับคืนสู่สภาพเดิม (restitution) การจ่ายค่าสินไหมทดแทน (compensation) การฟื้นฟู (rehabilitation) การทำให้พอใจ (satisfaction) และการประกันว่าจะไม่เกิดการละเมิดซ้ำ (guarantees of non-repetition) (ข้อ ๑๘) การกลับคืนสู่สภาพเดิม เช่น การกลับคืนสู่การจ้างงาน การคืนทรัพย์สิน เป็นต้น (ข้อ ๑๙) การฟื้นฟู เช่น การฟื้นฟูทางกฎหมายผ่านการแก้ไขประวัติอาชญากรรม หรือการทำให้การพิจารณาลงโทษที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นโมฆะ[๒๖] การทำให้พอใจ เช่น การขอโทษ รวมถึงการยอมรับต่อสาธารณะถึงข้อเท็จจริงและการยอมรับ ความรับผิด เป็นต้น ตามข้อ ๒๒ การประกันว่าจะไม่เกิดการละเมิดซ้ำ เช่น การจัดให้มีการศึกษาเรื่องสิทธิมนุษยชนและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ เป็นต้น ตามข้อ ๒๓ และรัฐควรพัฒนาวิธีการแจ้งสิทธิและวิธีการเยียวยารวมทั้งเหยื่อและผู้แทนของเหยื่อควรมีสิทธิขอและได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุและเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตามข้อ ๒๔

๔. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาการเยียวยาของรัฐในภาพรวม โดยได้พิจารณาทบทวนกฎหมายต่าง ๆ มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยา๒๗ หลักการด้านสิทธิมนุษยชน ความเห็นของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า โดยที่รัฐมีหน้าที่ดูแลความเรียบร้อย รักษาความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อย ตลอดจนประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานให้กับบุคคลในสังคม ดังนั้นในกรณีที่เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องจากนโยบายของรัฐหรือจากหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งกระทำโดยจงใจ ละเว้น ประมาทเลินเล่อ มีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุใด ๆ ก็ตามที่ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย และพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน เมื่อเกิดความเสียหายขึ้น รัฐจึงมีหน้าที่ให้การเยียวยาแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่อที่ได้รับผลกระทบ รวมทั้งทายาทของบุคคลดังกล่าว และรวมถึงกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดจากกิจการหรือการกระทำของเอกชนที่รัฐมีส่วนเกี่ยวข้องต่อการออกนโยบายและการควบคุม กำกับ ดูแล หรือเป็นผู้ให้สิทธิสัมปทานดังกล่าว หรือเป็นผู้ออกใบอนุญาตแก่เอกชน แล้วเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยจงใจ ประมาทเลินเล่อ ละเลยในการบริหารจัดการ หรือหย่อน

---

[๒๖] จากสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาและการชดใช้ความเสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง และกว้างขวาง (น.๑๔๘), โดย คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล, ๒๕๔๙, กรุงเทพฯ: สำนักงานภูมิภาคเอเชีย แปซิฟิก

[๒๗] ข้อมูลปรากฏตามตารางท้ายข้อเสนอแนะ

ประสิทธิภาพในการป้องกัน ควบคุม ตรวจสอบกิจการของเอกชนดังกล่าว จนก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือเกิดความเสียหายต่อประชาชนและสังคมส่วนรวม เช่น อุบัติเหตุความเสียหายซึ่งเกิดขึ้นในเขตพื้นที่ที่รัฐให้สัมปทานแก่เอกชน หรือกิจการของเอกชนที่รัฐได้เข้าไปร่วมลงทุนด้วย หรือนโยบายของรัฐที่มอบให้เอกชนเข้าดำเนินการ ซึ่งรูปแบบการเยียวยาต้องเหมาะสมกับความเสียหายที่ได้รับ สำหรับในบางกรณีแม้ความเสียหายเกิดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ไม่ได้เกิดจากการกระทำโดยตรงของรัฐ รัฐก็ยังพึงมีหน้าที่ให้การเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม ซึ่งสัดส่วนการเยียวยาด้านการเงินอาจมีความแตกต่างกันได้แล้วแต่กรณี

อย่างไรก็ตาม แม้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะตระหนักว่ารัฐให้ความสำคัญกับการเยียวยา โดยมีกฎหมายที่รองรับสิทธิในการเยียวยาหลายฉบับ แต่การเยียวยาของรัฐยังมีสาระ และปัญหาสำคัญที่ยังไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พันธกรณีระหว่างประเทศ ด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และหลักการพื้นฐานและแนวทางว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาและชดใช้ความเสียหายสำหรับเหยื่อฯ ที่ควรพิจารณา ดังนี้

๔.๑ การเข้าถึงการเยียวยาอย่างเท่าเทียม ครอบคลุมและมีประสิทธิผล

สิทธิการเข้าถึงการเยียวยาของผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นหลักการสำคัญตามหลักการพื้นฐานและแนวคิดตามกฎหมายภายในและกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศไทยควรดำเนินการให้บรรลุถึงหลักการดังกล่าว โดยการเยียวยาต้องมีความเท่าเทียม ครอบคลุม และมีประสิทธิผล ซึ่งมีประเด็นความเห็นที่ควรพิจารณา ดังนี้

๔.๑.๑ ความแตกต่างของสัดส่วนการเยียวยาด้านการเงิน

โดยที่สัดส่วนการเยียวยาด้านการเงินในแต่ละมิติตามฐานกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรีที่แตกต่างกัน และมีหลักเกณฑ์การพิจารณาที่แตกต่างกันทั้งที่บางกรณีอยู่ในมิติหรือสภาพที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างเดียวกัน เช่น การประเมินระดับของความพิการหรือทุพพลภาพที่แตกต่างกัน มีผลทำให้สัดส่วนการเยียวยาด้านการเงินมีความแตกต่าง และไม่เท่าเทียมกันเกิดความเหลื่อมล้ำ หรือกรณีที่มติคณะรัฐมนตรีกำหนดให้เยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากความไม่สงบทางการเมืองแตกต่างกันทั้งที่ความเสียหายเกิดจากเหตุอย่างเดียวกัน เป็นต้น จึงไม่สอดคล้องกับหลักความเสมอกันในกฎหมาย และการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ตามตารางเปรียบเทียบภาคผนวกท้ายข้อเสนอแนะนี้

อย่างไรก็ตาม สัดส่วนการเยียวยาด้านการเงินอาจแตกต่างกันระหว่างการเยียวยาซึ่งเกิดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน อันเนื่องจากนโยบายของรัฐหรือจากหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับการเยียวยาที่ไม่ได้เกิดจากกรณีดังกล่าวแต่รัฐให้การเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม

๔.๑.๒ ความครอบคลุมในการเยียวยา

ปัจจุบันการเยียวยาความเสียหายยังครอบคลุมผู้เสียหายไม่ครบ อาทิ

๑) กรณีนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ถูกสังหารจากการปฏิบัติงาน หรือเชื่อว่าสูญหายโดยถูกบังคับ ครอบครัวประสบปัญหาในการได้รับการเยียวยาเนื่องจากขาดพยานหลักฐานว่าเป็นบุคคลสูญหาย โดยการเยียวยาต้องรอให้ศาลสั่งว่าเป็นบุคคลสาบสูญ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๑ ซึ่งต้องรอให้พ้นระยะเวลาห้าปีหรือสองปีแล้วแต่กรณีไปก่อนการเยียวยาที่มีความล่าช้ามากเกินไปจึงเท่ากับไม่ได้รับการเยียวยา

๒) คำพิพากษาของศาลมักจะไม่ได้ระบุอย่างชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด จึงอาจทำให้จำเลยไม่ได้รับการเยียวยาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และเมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนจำเลยอาจไม่ได้รับการเยียวยาตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ เช่นกัน[๒๘] จึงควรแก้ไขกฎหมายให้จำเลยในคดีที่ศาลมีคำพิพากษายกฟ้องได้รับการเยียวยาในทุกกรณี

๔.๑.๓ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและกลไกการเยียวยา

๑) โดยที่มีกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาหลายฉบับ และเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน แต่ขาดการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดไว้ที่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ทำให้การเข้าถึงสิทธิและวิธีการเยียวยาของผู้เสียหายเป็นไปได้ยาก เกิดกรณีที่ผู้เสียหายไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารทำให้เสียสิทธิประโยชน์ในการเยียวยา ขาดความสะดวกรวดเร็ว เกิดความไม่เท่าเทียมกัน รวมถึงการที่รัฐขาดข้อมูลสำคัญที่เพียงพอเพื่อพัฒนาวิธีการและกลไกในการเข้าถึงสิทธิและวิธีการเยียวยา[๒๙]

---

[๒๘] ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๕๙

ข้อ ๑๑ การพิจารณาให้ความช่วยเหลือ คณะอนุกรรมการต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(๑) พฤติกรรม และข้อเท็จจริงของผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุน

(๒) ฐานะของผู้จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุน

(๓) โอกาสที่ผู้จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนจะได้รับความช่วยเหลือ หรือบรรเทาความเสียหายตามกฎหมายอื่น

[๒๙] ข้อ ๒๔ ของหลักการพื้นฐานและแนวทางว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาและชดใช้ความเสียหายฯ

๒) กลไกการเยียวยาควรมีการมอบอำนาจจากส่วนกลางไปให้ส่วนภูมิภาคดำเนินการเพื่อให้การเยียวยามีความรวดเร็ว โดยส่วนกลางทำหน้าที่กำกับดูแลให้การเยียวยาทันต่อสถานการณ์และมีการทบทวนการดำเนินการตามกลไกต่าง ๆ เป็นระยะ

๓) กลไกกลางต้องกำหนดมาตรการในการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์ละเมิดสิทธิมนุษยชนในลักษณะดังกล่าวซ้ำอีก โดยต้องมีการพัฒนาทำการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย สังเคราะห์ และมีข้อเสนอให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานที่ให้การเยียวยาจะต้องมีมาตรการในเชิงป้องกันไม่ให้เกิดเหตุดังกล่าวซ้ำอีกตามหลักพัฒนาวงจรความเสี่ยง (Risk Cycle Management) และพัฒนาดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Continuous Quality Improvement – CQI) และยั่งยืน (Sustained Continuous Development – SCD)

๔) พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ ไม่ได้บัญญัติให้เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องแจ้งสิทธิแก่ผู้เสียหาย ทำให้ผู้เสียหายอันเกิดจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือกรณีได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนซึ่งมีสิทธิขอรับความช่วยเหลือภายใน ๒ ปีนับแต่รู้ถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรมฯ[๓๐] อาจไม่ได้รับการเยียวยาต่างจากพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ ที่กำหนดให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้เสียหายหรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหายที่มาร้องทุกข์ทราบถึงสิทธิได้รับค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัติดังกล่าว

๔.๒ รูปแบบและวิธีการเยียวยาที่เหมาะสม เพียงพอและไม่ล่าช้า

๔.๒.๑ รูปแบบการเยียวยาที่เหมาะสม

ที่ผ่านมา ในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้น รัฐจะเยียวยาผู้เสียหายหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบในรูปแบบของการจ่ายค่าชดเชยด้านการเงินหรือการจ่ายค่าสินไหมทดแทน (compensation) ในขณะที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนประจำกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองเห็นว่า รัฐภาคีมีพันธกรณีที่จำเป็นต้องคำนึงถึงการเยียวยาในรูปแบบอื่น ๆ ที่เหมาะสมด้วย ทั้งการทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิม การฟื้นฟู การทำให้พอใจ และการประกันว่าจะไม่เกิดการละเมิดซ้ำอีก ทั้งนี้ หลักการพื้นฐานและแนวทางว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาและชดใช้ความเสียหายฯ ก็ได้ให้แนวทางในทำนองเดียวกันว่า การเยียวยาความเสียหายนั้นต้องมีความเหมาะสม เพียงพอกับความ

---

[๓๐] ข้อ ๖ ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๕๙ โดยพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรมฯ ให้การเยียวยาบางกรณีที่พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ ไม่ได้ให้การเยียวยา เช่น จำเลยที่ถูกคุมขังตามคำพิพากษาเกินกำหนด จำเลยที่ถูกคุมขังในระหว่างสอบสวน เป็นต้น

เสียหายที่เกิดขึ้นในแต่ละสถานการณ์ ซึ่งมิได้จำกัดเฉพาะรูปแบบการเยียวยาด้านการเงินเพียงเท่านั้น[๓๑] อาทิ สถานที่ที่ถูกเวนคืนตามกฎหมายเพื่อตัดถนนและสร้างโครงการขนาดใหญ่ไม่ว่าโดยรัฐหรือเอกชน รูปแบบการเยียวยาอาจเป็นการจัดที่อยู่อาศัยให้ใหม่หรือโอกาสในการประกอบอาชีพในสถานที่ที่ใกล้เคียงกับสถานที่ที่ได้เวนคืนดังกล่าวโดยได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษกว่าบุคคลทั่วไป หรือการเยียวยากรณีเกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมควรต้องทำการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมให้คืนสู่สภาพเดิมหรือใกล้เคียงสภาพเดิมมากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้

๔.๒.๒ การเยียวยาอย่างเพียงพอและได้สัดส่วนกับความเสียหาย

ที่ผ่านมา การประเมินระดับหรือรายละเอียดเกี่ยวกับความพิการหรือทุพพลภาพ เช่น การสูญเสียนิ้ว แขน ขา หรือระดับการมองเห็นของดวงตา เป็นต้น มีความแตกต่างกันตามฐานกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และข้อจำกัดที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการเยียวยา คือ ผู้เสียหายหรือเหยื่อไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เพียงพอและได้สัดส่วนกับความเสียหายที่ได้รับ โดยเฉพาะกรณีที่เกิดความเสียหายถาวร อาทิ การทุพพลภาพ หรือกรณีที่จำเป็นต้องได้รับการเยียวยาเป็นเวลานาน หรือกรณีที่มีข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปในภายหลัง เช่น ในชั้นแรกปรากฏว่าผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บไม่สาหัส แต่ในภายหลังอาการบาดเจ็บลุกลามกลายเป็นบาดเจ็บสาหัสหรือเกิดทุพพลภาพ ทำให้การเยียวยาที่ได้รับไม่เพียงพอ หรือไม่มีมาตรการที่จะครอบคลุมถึงความเสียหายในอนาคตอย่างเพียงพอ[๓๒] ในกรณีผู้เสียหายกลายเป็นคนพิการหรือทุพพลภาพควรมีการแจ้งต่อกรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการด้วย รวมทั้งขาดกลไกเฉพาะที่จะขอให้รัฐทบทวนผลการพิจารณาการให้การเยียวยาที่ผ่านมา โดยให้ผู้เสียหายมีสิทธิขอรับการเยียวยาเพิ่มเติมได้ แม้ว่าผู้เสียหายสามารถมีคำขอให้เจ้าหน้าที่แก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งได้ หากมีพยานหลักฐานใหม่ที่ทำให้ข้อเท็จจริงที่ฟังเป็นยุติแล้วนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญหรือคำสั่งนั้นได้ออกโดยอาศัยข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายใด และต่อมาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญในทางที่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ยื่นคำขอตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งเป็นกฎหมายทั่วไปที่กำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนต่าง ๆ สำหรับการดำเนินงานทางปกครองก็ตาม[๓๓]

---

[๓๑] ข้อ ๑๘ ของหลักการพื้นฐานและแนวทางว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาและชดใช้ความเสียหายฯ

[๓๒] เช่น การมีหลักเกณฑ์ในการกำหนดฐานการคำนวณที่ครอบคลุมผลกระทบหรือความสูญเสียที่เกิดขึ้นในอนาคตอันเนื่องจากผลกระทบที่ได้รับในปัจจุบัน ด้วยการนำฐานข้อมูลรายได้เฉลี่ยประจำต่อคนต่อเดือนที่คำนึงถึงความก้าวหน้าในอาชีพ อัตราเงินเฟ้อหรือค่าครองชีพที่เปลี่ยนแปลงไปมาประกอบ

[๓๓] มาตรา ๕๔ เมื่อคู่กรณีมีคำขอ เจ้าหน้าที่อาจเพิกถอนหรือแก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งทางปกครองที่พ้นกำหนดอุทธรณ์ตามส่วนที่ ๕ ได้ในกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) มีพยานหลักฐานใหม่ อันอาจทำให้ข้อเท็จจริงที่ฟังเป็นยุติแล้วนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ

๔.๒.๓ การเยียวยาที่ไม่ล่าช้า

การเยียวยาที่มีความล่าช้าเท่ากับผู้เสียหายไม่ได้รับสิทธิในการเยียวยา ซึ่งที่ผ่านมาการเยียวยาผู้เสียหายเกิดความล่าช้าจากสาเหตุต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมา รัฐจึงควรเร่งแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งนี้ ตามข้อ ๑๑ หลักการพื้นฐานและแนวทางว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาและชดใช้ความเสียหายฯ ขอให้รัฐมีการกำหนดระยะเวลาการเยียวยาในเวลาที่เหมาะสมด้วย

๕. ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและข้อเสนอในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เห็นควรมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งข้อเสนอในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) ดังนี้

๕.๑ ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๕.๑.๑ คณะรัฐมนตรี โดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมกันพิจารณากำหนดให้มีหลักเกณฑ์กลางในการเยียวยาความเสียหายเพื่อให้เกิดมาตรฐานที่เท่าเทียมและเป็นธรรม

หลักเกณฑ์กลางดังกล่าวควรครอบคลุมทุกมิติ ซึ่งหมายถึง ผู้ที่ได้รับความเสียหายทุกประเภท ทุกกลุ่มจากกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับรัฐโดยตรงหรือโดยอ้อม หรือจากการกระทำของเอกชนที่เกี่ยวเนื่องกับนโยบายของรัฐ หรือจากการได้รับสัมปทาน หรือการได้รับอนุญาตจากรัฐหรือได้รับมอบหมายจากรัฐ ส่วนการเยียวยานั้น นอกจากเยียวยาผู้เสียหายแล้วจะต้อง

---

(๒) คู่กรณีที่แท้จริงมิได้เข้ามาในกระบวนการพิจารณาทางปกครองหรือได้เข้ามาในกระบวนการพิจารณาครั้งก่อนแล้วแต่ถูกตัดโอกาสโดยไม่เป็นธรรมในการมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาทางปกครอง

(๓) เจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจที่จะทำคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้น

(๔) ถ้าคำสั่งทางปกครองได้ออกโดยอาศัยข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายใดและต่อมาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญในทางที่จะเป็นประโยชน์แก่คู่กรณี

การยื่นคำขอตามวรรคหนึ่ง (๑) (๒) หรือ (๓) ให้กระทำได้เฉพาะเมื่อคู่กรณีไม่อาจทราบถึงเหตุนั้นในการพิจารณาครั้งที่แล้วมาก่อนโดยไม่ใช่ความผิดของผู้นั้น

การยื่นคำขอให้พิจารณาใหม่ต้องกระทำภายในเก้าสิบวันนับแต่ผู้นั้นได้รู้ถึงเหตุซึ่งอาจขอให้พิจารณาใหม่ได้

ครอบคลุมทายาท ตลอดจนครอบครัวของผู้เสียหายหรือผู้ที่ผู้เสียหายให้การช่วยเหลือหรือดูแล นักปกป้องสิทธิมนุษยชน และให้รวมถึงกรณีการเยียวยาด้านมนุษยธรรมด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ไทยเป็นภาคีและมาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ามาตรฐานที่กำหนดมีความเหมาะสม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปฏิบัติได้ ในระยะแรก จึงอาจพิจารณากำหนดเป็นระเบียบ และเมื่อนำไปปฏิบัติระยะหนึ่งแล้วอาจมีการพัฒนาปรับปรุง เมื่อเห็นว่าหลักเกณฑ์ดังกล่าวมีความเหมาะสมแล้วก็สามารถออกเป็นพระราชบัญญัติในภายหลัง ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ที่กำหนดควรให้มีการทบทวนเป็นระยะ อาทิ ทุกห้าปี เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ตามความเห็นในข้อ ๔.๑.๑ และ ๔.๑.๒ ของข้อเสนอแนะนี้

๕.๑.๒ คณะรัฐมนตรี โดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรพิจารณาให้มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

(๑) หลักเกณฑ์กลางในเรื่องความทุพพลภาพหรือระดับความพิการหรืออาการบาดเจ็บ เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาอย่างเท่าเทียมกันในกรณีที่อาการบาดเจ็บมีความรุนแรงในลักษณะเดียวกัน ตามความเห็นในข้อ ๔.๒.๒ ของข้อเสนอแนะนี้

(๒) กรณีที่ยังไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์กลางในเรื่องความทุพพลภาพหรือระดับความพิการหรืออาการบาดเจ็บควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายฉบับต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน เช่น พระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการ การปฏิบัติงานของชาติหรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นต้น ให้มีหลักเกณฑ์หรือแนวทางการพิจารณาเรื่องความทุพพลภาพ หรือระดับความพิการหรืออาการบาดเจ็บดังกล่าวไปในทางเดียวกันหรือเหมือนกัน ตามความเห็นในข้อ ๔.๒.๒ ของข้อเสนอแนะนี้

๕.๑.๓ คณะรัฐมนตรี โดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรพิจารณาให้มีรูปแบบการเยียวยาที่หลากหลาย ดังนี้

(๑) การเยียวยาด้านการเงิน โดยสัดส่วนการเยียวยาด้านการเงินอาจแตกต่างกันระหว่างการเยียวยาซึ่งเกิดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน อันเนื่องจากนโยบายของรัฐหรือจากหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กับการเยียวยาที่ไม่ได้เกิดจากกรณีดังกล่าวแต่รัฐให้การเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม อาทิ กรณีภัยพิบัติธรรมชาติ แม้ความเสียหายจะมีความรุนแรงเท่าเทียมกันก็ตาม ตามความเห็นในข้อ ๔.๑.๑ ของข้อเสนอแนะนี้

(๒) การเยียวยานอกเหนือจากด้านการเงิน เช่น การฟื้นฟูด้านจิตใจ การทำให้พอใจ การดำรงชีวิตได้อย่างปลอดภัยมากขึ้น การกลับคืนสู่การจ้างงาน การไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนเช่นนั้นซ้ำอีก การส่งเสริมการเข้าถึงความยุติธรรม และการยุติการยกเว้นโทษ เป็นต้น เพื่อเยียวยาให้กลับคืนสู่สภาพเดิม โดยเฉพาะในกรณีที่เป็นความเสียหายเนื่องจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น กรณีที่เกิดกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่น่าเชื่อได้ว่า หายสาบสูญโดยถูกบังคับ หรือผู้ที่ได้รับความเสียหายในด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินนโยบาย หรือโครงการขนาดใหญ่ทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน เป็นต้น ในกรณีดังกล่าวการเยียวยาต้องพิจารณาถึงรูปแบบพิเศษเพิ่มเติมนอกเหนือจากค่าสินไหมทดแทนที่เป็นตัวเงิน เช่น การได้รับทราบข้อมูลข่าวสารความจริงต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การคุ้มครองพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดหาที่ดินทำกินหรือที่อยู่อาศัยและจัดหางานหรืออาชีพที่มีลักษณะใกล้เคียงแบบเดิมให้แก่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากโครงการตามนโยบายรัฐ หรือบางกรณีจะต้องทำการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมให้คืนสู่สภาพเดิมด้วยวิธีการทางเทคนิคที่ถูกต้อง การจัดให้มีนโยบายเพื่อฟื้นฟูชุมชน เป็นต้น ซึ่งการเยียวยาในรูปแบบต่าง ๆ ในหลาย ๆ มิติก็เพื่อให้มีการเยียวยาอย่างเหมาะสมเพียงพอและได้สัดส่วนกับความเสียหายที่เกิดขึ้นตามแต่กรณีอย่างหลากหลาย ตามความเห็นในข้อเสนอแนะนี้

๕.๑.๔ คณะรัฐมนตรี โดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรพิจารณา ดังนี้

(๑) ให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นหน่วยงานที่สามารถทำหน้าที่เชื่อมหรือประสานกับหน่วยงานอื่น ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติราชการ เป็นหน่วยงานหลักในการดูแลเรื่องการเยียวยาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นในภาพรวม ตามความเห็นในข้อ ๔.๑.๓ (๑) ของข้อเสนอแนะนี้

(๒) ให้มีกลไกหรือศูนย์รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งข้อเท็จจริงและกฎหมาย โดยข้อมูลต้องทันสมัยและทุกหน่วยงานสามารถเชื่อมโยงข้อมูลกันได้ทั้งระบบ รวมทั้งกำหนดให้มีกลไกกระจายอำนาจไปในระดับกรม และส่วนภูมิภาค เช่น กรณีเยียวยาความเสียหายในพื้นที่ภาคใต้ซึ่งมีกลไกเป็นการเฉพาะ เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการเยียวยาได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การดำเนินการตามกลไกต่าง ๆ ควรให้มีการทบทวนเป็นระยะ อาทิ ทุกห้าปี เพื่อให้กลไกการเยียวยามีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ตามความเห็นในข้อ ๔.๑.๓ (๑) และ ๔.๑.๓ (๒) ของข้อเสนอแนะนี้

(๓) ให้มีกลไกวิเคราะห์สาเหตุแห่งการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกำหนดมาตรการในเชิงป้องกัน อันเป็นการประกันว่าจะไม่เกิดการละเมิดซ้ำอีก ตามความเห็นในข้อ ๔.๑.๓ (๓) ของรายงานนี้

(๔) ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐแจ้งสิทธิ หรือมีกลไกอื่นเพิ่มเติมเพื่อแจ้งสิทธิในการเยียวยาตามกฎหมายต่าง ๆ แก่ผู้เสียหาย ทำให้ผู้เสียหายเข้าถึงการเยียวยาได้โดยง่ายและทั่วถึง ตามความเห็นในข้อ ๔.๑.๓ (๔) ของข้อเสนอแนะนี้

(๕) ให้มีกระบวนการหรือกลไกเฉพาะเพื่อทบทวนผลการพิจารณาให้การเยียวยา ทั้งอัตราการเยียวยาด้านการเงินหรือรูปแบบการเยียวยาให้เหมาะสม รวมทั้งทบทวนการได้รับการเยียวยาเมื่อมีข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไป ตามแนวทางของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ตามความเห็นในข้อ ๔.๒.๑ และ ๔.๒.๒ ของข้อเสนอแนะนี้

๕.๑.๕ คณะรัฐมนตรี โดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดให้มีระยะเวลาในการเยียวยาที่เหมาะสม และมีการเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ให้ทราบอย่างกว้างขวางเพื่อให้ประชาชนทราบถึงสิทธิดังกล่าว รวมทั้งบริหารจัดการเชิงรุกให้ประชาชนเข้าถึงสิทธิการเยียวยาจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการเยียวยาด้านมนุษยธรรมได้โดยสะดวกและรวดเร็ว ตามความเห็นในข้อ ๔.๒.๓ ของข้อเสนอแนะนี้

๕.๒ ข้อเสนอในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง

๕.๒.๑ รัฐสภา และคณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ควรนิยามความหมายของผู้เสียหายในร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. .... ให้รวมถึงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่สูญหาย ครอบครัวหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลโดยตรงของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน เพื่อให้การเยียวยาครอบคลุมผู้ได้รับความเสียหายตามความเป็นจริงและไม่ต้องรอให้ระยะเวลาที่กำหนดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ผ่านพ้นไปก่อน ตามความเห็นในข้อ ๔.๑.๒ (๑) ของข้อเสนอแนะนี้

๕.๒.๒ คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ หรือพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ และอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้อง โดยให้จำเลยในคดีที่ศาลมีคำพิพากษายกฟ้องได้รับการเยียวยาทุกกรณี ตามความเห็นในข้อ ๔.๑.๒ (๒) ของข้อเสนอแนะนี้

ตารางเปรียบเทียบกฎหมาย ระเบียบ และประกาศที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยา

ประเด็น	กฎกระทรวงตาม พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔	กฎกระทรวงและระเบียบตาม พ.ร.บ. สงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการการปฏิบัติงานของชาติหรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓	ระเบียบตามระเบียบกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาว่าด้วยการบริหารกองทุนช่วยเหลือฯ พ.ศ. ๒๕๕๗	ระเบียบตาม พ.ร.บ. วิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๒	ประกาศตาม พ.ร.บ. การบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๓	ประกาศคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมตาม พ.ร.บ. กองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘
อัตราการจ่ายเงิน	กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ ๑. ผู้เสียหายไม่ถึงแก่ความตาย - ค่ารักษาพยาบาลเท่าที่จ่ายจริง ไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท - ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่	๑. กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และอัตราในการจ่ายเงินสงเคราะห์ฯ พ.ศ. ๒๕๔๔ - ในการจ่ายเงินชดเชยให้แก่ผู้ประสบภัยให้คำนวณดังนี้ (๑) เสียชีวิตหรือทุพพลภาพขนาดหนัก ได้ ๓๐ เท่าของอัตราเงินเดือน (๒) แขนขาดข้างหนึ่งได้ ๒๔ เท่าครึ่งของอัตราเงินเดือน (๓) ขาขาดข้างหนึ่งได้ ๒๒ เท่าครึ่งของอัตราเงินเดือน	ระเบียบคณะกรรมการบริหารกองทุนช่วยเหลือเยียวยานักท่องเที่ยวชาวต่างชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการฯ พ.ศ. ๒๕๕๘ ๑. การเสียชีวิต การสูญเสียอวัยวะ สายตา ทุพพลภาพถาวรสิ้นเชิง หรืออันตรายสาหัส ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายในการปลงศพนอกประเทศภูมิลำเนา หรือค่าใช้จ่ายในการส่งศพหรือกระดูกของนักท่องเที่ยวกลับภูมิลำเนาไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท/คน ๒. ค่ารักษาพยาบาลทางการแพทย์ รวมถึงค่าเคลื่อนย้าย	ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๖ ๑. ด้านการดำรงชีพ - ค่าอาหารจัดเลี้ยงวันละไม่เกิน 3 มื้อ มื้อละไม่เกิน 30 บาทต่อคน - ค่าถุงยังชีพชุดละไม่เกิน ๕๕๐ บาทต่อครอบครัว ฯลฯ ๒. ด้านสงเคราะห์ - เงินสงเคราะห์เพื่อ	ประกาศคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือเยียวยาฯ พ.ศ. ๒๕๕๕ ๑. เสียชีวิต/ทุพพลภาพ ๕๐๐,๐๐๐ บาท และอาจเพิ่มเติมได้อีกไม่เกิน ๗,๐๐๐,๐๐๐ บาท ๒. บังคับบุคคลสูญหาย ๕๐๐,๐๐๐ บาท และอาจเพิ่มเติมได้อีกไม่เกิน ๗,๐๐๐,๐๐๐ บาท ๓. ค่ารักษาพยาบาล รวมทั้งส่งต่อเพื่อฟื้นฟู ผู้พิการ	๑. ประกาศคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และอัตราการให้ความช่วยเหลือในการดำเนินคดีจากกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙ ๑) ค่าจ้างทนายความ - คดีอาญา ๕,๐๐๐ - ๕๐,๐๐๐ บาท - คดีแพ่ง ๕,๐๐๐ - ๓๐,๐๐๐ บาท -คดีปกครอง ฯลฯ ๕,๐๐๐ - ๒๐,๐๐๐ บาท -การบังคับคดี ๕,๐๐๐ –

ประเด็น	กฎกระทรวงตาม พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔	กฎกระทรวงและระเบียบตาม พ.ร.บ. สงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการการปฏิบัติงานของชาติหรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓	ระเบียบตามระเบียบกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาว่าด้วยการบริหารกองทุนช่วยเหลือฯ พ.ศ. ๒๕๕๗	ระเบียบตาม พ.ร.บ. วิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๒	ประกาศตาม พ.ร.บ. การบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๓	ประกาศคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมตาม พ.ร.บ. กองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘
	เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท - ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ ให้จ่ายในอัตราค่าจ้างขั้นต่ำในท้องที่จังหวัดที่ประกอบการงานเป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ - ค่าตอบแทน ความเสียหายอื่น ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท ๒. ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย - ค่าตอบแทน	(๔) มือขาดข้างหนึ่งได้ ๑๘ เท่าครึ่งของอัตราเงินเดือน (๕) เท้าขาดข้างหนึ่งได้ ๑๕ เท่าของอัตราเงินเดือน (๖) เท้าขาดสองข้างได้ ๒๔ เท่าครึ่งของอัตราเงินเดือน (๗) สูญเสียลูกตาข้างหนึ่งได้ ๑๑ เท่าครึ่งของอัตราเงินเดือน (๘) สูญเสียสมรรถภาพในการมองเห็นร้อยละเก้าสิบขึ้นไปหรือเสียความสามารถในการมองเห็นตั้งแต่ ๓/๖๐ หรือมากกว่าของตาข้างหนึ่งหรือสูญเสียความสามารถ	ภายในประเทศไทย ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท/คน ๓.ความสูญเสียหรือความเสียหาย จากการหยุดชะงักของการเดินทางไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท/คน/วัน ทั้งนี้ไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท/คน ๔. การฟื้นฟูสภาพจิตใจ - ตามเหตุข้อ ๘ (๑) (๒) และ (๔) ไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท/คน ๕.ความสูญเสียหรือเสียหายจากการถูกประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ทำให้ขาดปัจจัยในการดำรงชีวิต ให้เหมาจ่าย ๖,๐๐๐ บาท/คน ฯลฯ	บรรเทาภาวะวิกฤตเฉพาะหน้าแก่นักเรียนนักศึกษาที่บิดามารดาหรือผู้อุปการะเลี้ยงดูหรือผู้มีรายได้หลัก เลี้ยงดูครอบครัวเสียชีวิตจากภัยพิบัติคนละ 500 บาท ๓. ด้านการแพทย์และการสาธารณสุข - ค่ายาและเวชภัณฑ์สำหรับการรักษาและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคจ่ายได้ไม่เกินคนละ 60 บาท ฯลฯ ๔. ด้านการเกษตร - ให้ดำเนินการ	หรือฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย จิตใจ และการติดตามเยี่ยมเยียนให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง ๔. ขาดประโยชน์ทำมาหาได้ระหว่างไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ วันละ ๔๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท ๕. ควบคุมตัว/คุมขัง ตาม พ.ร.บ. กฎอัยการศึกฯ พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฯ โดยที่ผู้นั้นไม่มีความผิดให้เยียวยาด้านจิตใจ ๓๐,๐๐๐ บาท และค่าชดเชยตามจำนวนวันที่ถูกควบคุมตัว วันละ ๔๐๐ บาท	๓๐,๐๐๐ บาท ฯลฯ ๒) ค่าฤชาธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายอื่นที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดี เช่น ค่าตรวจพิสูจน์ เป็นต้น ๓) ค่าใช้จ่ายอื่นที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดี เช่น ค่าพาหนะเดินทาง เป็นต้น ๒. ประกาศคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และอัตราการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับ

ประเด็น	กฎกระทรวงตาม พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔	กฎกระทรวงและระเบียบตาม พ.ร.บ. สงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการการปฏิบัติงานของชาติหรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓	ระเบียบตามระเบียบกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาว่าด้วยการบริหารกองทุนช่วยเหลือฯ พ.ศ. ๒๕๕๗	ระเบียบตาม พ.ร.บ. วิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๒	ประกาศตาม พ.ร.บ. การบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๓	ประกาศคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมตาม พ.ร.บ. กองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘
	๓๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท - จัดการศพ ๒๐,๐๐๐ บาท - ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดู ไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท - ค่าเสียหายอื่นตามจำนวนที่คณะกรรมการเห็นสมควรแต่ไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท ๓. จำเลยไม่ถึงแก่ความตาย - ค่ารักษาพยาบาลเท่าที่จ่ายจริง ไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท	ในการใช้สายตาสองข้างร่วมกัน (binocular vision) ได้ ๑๐ เท่าของอัตราเงินเดือน (๙) หูหนวกทั้งสองข้างได้ ๙ เท่าของอัตราเงินเดือน (๑๐) หูหนวกข้างหนึ่งได้ ๔ เท่าครึ่งของอัตราเงินเดือน (๑๑) นิ้วหัวแม่มือขาดนิ้วหนึ่งได้ ๔ เท่าครึ่งของอัตราเงินเดือน (๑๒) นิ้วชี้ขาดนิ้วหนึ่งได้ ๓ เท่าครึ่งของอัตราเงินเดือน (๑๓) นิ้วกลางขาดนิ้วหนึ่งได้ ๓ เท่าของอัตราเงินเดือน		ช่วยเหลือเป็นตัวเงินในลำดับแรกแก่ผู้ประสบภัยพิบัติที่ขึ้นทะเบียนกับหน่วยงานที่กำกับดูแลก่อนเกิดภัยพิบัติแล้ว ๕. ด้านบรรเทาสาธารณภัย - ให้ดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ เช่น ซ่อมแซมภาชนะรองรับน้ำที่ชำรุดเสียหาย เป็นต้น ๖. ด้านการปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย - ค่าอาหารจัดเลี้ยงเจ้าหน้าที่ของทาง	ค่าช่วยเหลือเยียวยาผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้ต้องขังตาม ปวิอ. แต่ต่อมาพนักงานสอบสวน/อัยการสั่งไม่ฟ้อง หรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดยกฟ้อง ให้จ่ายเงินตามจำนวนวันที่ถูกควบคุมตัว วันละ ๔๐๐ บาท ๖. ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนและไม่ได้รับความเป็นธรรมเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ - ค่าใช้จ่ายในการวางเงินประกันการปล่อยตัวชั่วคราวเท่าที่จ่ายจริง - ค่าใช้จ่ายในการจ้างทนายความว่าความในคดี	ผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๕๙ - ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาลเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท - ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท - ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ ให้จ่ายในอัตราค่าจ้างขั้นต่ำในท้องที่ประกอบการงานเป็นระยะเวลาไม่เกิน

ประเด็น	กฎกระทรวงตาม พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔	กฎกระทรวงและระเบียบตาม พ.ร.บ. สงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการการปฏิบัติงานของชาติหรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓	ระเบียบตามระเบียบกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาว่าด้วยการบริหารกองทุนช่วยเหลือฯ พ.ศ. ๒๕๕๗	ระเบียบตาม พ.ร.บ. วิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๒	ประกาศตาม พ.ร.บ. การบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๓	ประกาศคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมตาม พ.ร.บ. กองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘
	- ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท - ค่าขาดประโยชน์ ทำมาหาได้ระหว่าง ถูกดำเนินคดี ให้จ่ายในอัตราค่าจ้างขั้นต่ำในท้องที่จังหวัดที่ประกอบการงาน - ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ค่าทนายความ เท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินอัตราที่กำหนดในตารางท้ายกฎกระทรวง ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เท่าที่จ่ายจริงแต่	(๑๔) นิ้วนางขาดนิ้วหนึ่งได้ ๒ เท่าครึ่งของอัตราเงินเดือน (๑๕) นิ้วก้อยขาดนิ้วหนึ่งได้ ๑ เท่าของอัตราเงินเดือน (๑๖) นิ้วหัวแม่เท้าขาดนิ้วหนึ่ง ได้ ๓ เท่าของอัตราเงินเดือน (๑๗) นิ้วเท้าอื่นขาดนิ้วหนึ่ง ได้ ๑ เท่าของอัตราเงินเดือน (๑๘) สูญเสียอวัยวะสืบพันธุ์หรือความสามารถสืบพันธุ์ ได้ ๒๕ เท่าของอัตราเงินเดือน ฯลฯ ๒. ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงิน		ราชการและผู้มาให้ความช่วยเหลือวันละไม่เกิน ๓ มื้อ มื้อละไม่เกิน ๓๐ บาทต่อคน ฯลฯ	เท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท - ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ฯ เท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ฯลฯ ๗. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ อันเนื่องมาจากความเสียหายที่เกิดจากการกระทำผิด ทางอาญา การกระทำโดย มิชอบทางการปกครอง ฯลฯ เท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ๘. ความเสียหายด้านทรัพย์สิน ใช้หลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๑	หนึ่งปีนับแต่วันที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ - เงินช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนถึงแก่ความตาย เป็นจำนวนเงินไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ฯลฯ

ประเด็น	กฎกระทรวงตาม พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔	กฎกระทรวงและระเบียบตาม พ.ร.บ. สงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการการปฏิบัติงานของชาติหรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓	ระเบียบตามระเบียบกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาว่าด้วยการบริหารกองทุนช่วยเหลือฯ พ.ศ. ๒๕๕๗	ระเบียบตาม พ.ร.บ. วิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๒	ประกาศตาม พ.ร.บ. การบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๓	ประกาศคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมตาม พ.ร.บ. กองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘
	ไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท ๔. จำเลยถึงแก่ความตายอันเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี - ค่าทดแทน ๑๐๐,๐๐๐ บาท - จัดการศพ ๒๐,๐๐๐ บาท - ขาดอุปการะเลี้ยงดู ไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท - ค่าเสียหายอื่นตามจำนวนที่คณะกรรมการเห็นสมควรแต่ไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท	ช่วยเหลือค่าจัดการศพผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการ การปฏิบัติงานของชาติ หรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๔ - ค่าจัดการศพ จำนวน ๒๐,๐๐๐ บาท			โดยอนุโลมหรือตามมติคณะรัฐมนตรี	

ตารางเปรียบเทียบมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยา

ประเด็น	มติ ค.ร.ม. ๑๐ มกราคม ๒๕๕๕ เรื่อง ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมให้การเยียวยาและฟื้นฟูเหยื่อและผู้เสียหายตลอดจนผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงหรือความขัดแย้งทางการเมือง	มติ ค.ร.ม. ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕ เรื่อง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการให้ความช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมสำหรับผู้ที่ถูกดำเนินคดีฯ	มติ ค.ร.ม. ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕ เรื่อง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมสำหรับผู้ที่ทรัพย์สินเสียหายฯ	มติ ค.ร.ม. ๘ กันยายน ๒๕๕๘ เรื่อง การเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ชุมนุมทางการเมืองฯ
ผู้ได้รับการคุ้มครอง	ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงหรือความขัดแย้งทางการเมือง (พ.ศ. ๒๕๔๘ – ๒๕๕๓)	ผู้ที่ถูกดำเนินคดีจากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง (พ.ศ. ๒๕๔๘ – ๒๕๕๓)	ผู้ที่ทรัพย์สินเสียหายจากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง (พ.ศ. ๒๕๔๘ – ๒๕๕๓)	ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ชุมนุมทางการเมือง (พ.ศ. ๒๕๕๖ – ๒๕๕๗)

ประเด็น	มติ ค.ร.ม. ๑๐ มกราคม ๒๕๕๕ เรื่อง ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมให้การเยียวยาและฟื้นฟูเหยื่อและผู้เสียหายตลอดจนผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงหรือความขัดแย้งทางการเมือง	มติ ค.ร.ม. ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕ เรื่อง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการให้ความช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมสำหรับผู้ที่ถูกดำเนินคดีฯ	มติ ค.ร.ม. ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕ เรื่อง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมสำหรับผู้ที่ทรัพย์สินเสียหายฯ	มติ ค.ร.ม. ๘ กันยายน ๒๕๕๘ เรื่อง การเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ชุมนุมทางการเมืองฯ
อัตราการจ่ายเงิน	**๑. เสียชีวิต** ๔,๕๐๐,๐๐๐ บาท **๒. ค่าปลงศพ** ๒๕๐,๐๐๐ บาท **๓. ทุพพลภาพ** เท่ากับเงินชดเชยกรณีเสียชีวิต **๔. สูญเสียอวัยวะสำคัญ** ประมาณ ๓,๖๐๐,๐๐๐ บาท อวัยวะไม่สำคัญประมาณ ๑,๘๐๐,๐๐๐ บาท **๔. ค่ารักษาพยาบาล** ตามระดับของการบาดเจ็บหรือเสียชีวิต **๕. การเยียวยาความสูญเสียทางด้านจิตใจสูงสุด คือ กรณีเสียชีวิตหรือทุพพลภาพ** ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท ฯลฯ	**๑. การถูกจำกัดเสรีภาพ** - อัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือศาลมีคำสั่ง/คำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องได้เงินเท่ากับระยะเวลาที่ถูกควบคุมหรือคุมขัง วันละ ๔๑๑ บาท - ศาลมีคำสั่ง/คำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกแต่ถูกควบคุมหรือคุมขังเกินกว่าระยะเวลาให้จำคุก ได้เงินเท่ากับระยะเวลาที่ถูกควบคุมตัวเกินกว่าระยะเวลาให้จำคุก วันละ ๔๑๑ บาท **๒. การสูญเสียทางจิตใจ** - อัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือศาลมีคำสั่ง/คำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องและได้ถูกควบคุมหรือคุมขังก่อนอัยการมีคำสั่งหรือก่อนศาลมีคำสั่ง/คำพิพากษาเป็น	**ระดับมูลค่าความเสียหาย ๘ ระดับ** ๑. น้อยกว่า ๑๐๐,๐๐๐ บาท ๒. ตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ บาท - ๕๐๐,๐๐๐ บาท ๓. มากกว่า ๕๐๐,๐๐๐ บาท - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ๔. มากกว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท - ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท ๕. มากกว่า ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท - ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท ๖. มากกว่า ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท - ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท ๗. มากกว่า ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท - ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ๘. มากกว่า ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท	**๑. เสียชีวิต** ๔๐๐,๐๐๐ บาท **๒. ทุพพลภาพและต้องฟื้นฟูสมรรถภาพ** ๔๐๐,๐๐๐ บาท **๓. ทุพพลภาพ** ๒๐๐,๐๐๐ บาท **๔. บาดเจ็บสาหัส** ๑๐๐,๐๐๐ บาท **๕. บาดเจ็บ** ๖๐,๐๐๐ บาท **๖. บาดเจ็บเล็กน้อย** ๒๐,๐๐๐ บาท **๗. เงินยังชีพรายเดือนและทุนการศึกษารายปี** ให้บุตรผู้เสียชีวิตและผู้ทุพพลภาพที่กำลังศึกษาอยู่

ประเด็น	มติ ค.ร.ม. ๑๐ มกราคม ๒๕๕๕ เรื่อง ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมให้การเยียวยาและฟื้นฟูเหยื่อและผู้เสียหายตลอดจนผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงหรือความขัดแย้งทางการเมือง	มติ ค.ร.ม. ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕ เรื่อง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการให้ความช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมสำหรับผู้ที่ถูกดำเนินคดีฯ	มติ ค.ร.ม. ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕ เรื่อง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมสำหรับผู้ที่ทรัพย์สินเสียหายฯ	มติ ค.ร.ม. ๘ กันยายน ๒๕๕๘ เรื่อง การเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ชุมนุมทางการเมืองฯ
		ระยะเวลา เกินกว่า ๙๐ วัน แต่ไม่เกิน ๑๘๐ วัน อัตรา ๗๕๐,๐๐๐ บาท และระยะเวลาเกินกว่า ๑๘๐ วัน อัตรา ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท - ศาลมีคำสั่ง/คำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกแต่ถูกควบคุมหรือคุมขังเกินกว่าระยะเวลาให้จำคุกเป็นระยะเวลาเกินกว่า ๙๐ วัน แต่ไม่เกิน ๑๘๐ วัน อัตรา ๕๐๐,๐๐๐ บาท และระยะเวลาเกินกว่า ๑๘๐ วัน อัตรา ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ฯลฯ	สำหรับระดับมูลค่าความเสียหายมากกว่า ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท กำหนดให้ค่าเฉลี่ยมูลค่าความเสียหายเป็น ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ฯลฯ	

❖ ข้อเสนอแนะเรื่องที่ ๓

ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เรื่อง การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ[๓๔]

---

๑. ความเป็นมา

ด้วยหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้มีคำสั่ง ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เรื่อง การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ โดยมีสาระสำคัญให้สามารถนำที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้เพื่อประโยชน์ในกิจการอื่นนอกเหนือจากการทำเกษตรกรรมหรือกิจการที่ต่อเนื่องหรือเกี่ยวข้องได้ ซึ่งการออกคำสั่งดังกล่าวมีผลเป็นการกระทบต่อเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ที่มีสาระสำคัญเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร เนื่องจากที่ดินเป็นปัจจัยสำคัญและเป็นรากฐานเบื้องต้นของการผลิตทางเกษตรกรรม เกษตรกรประสบความเดือดร้อนเนื่องจากต้องสูญเสียสิทธิในที่ดินและกลายเป็นผู้เช่าที่ดิน จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อช่วยให้เกษตรกรมีที่ดินทำกิน และลดความเหลื่อมล้ำในฐานะของบุคคลในทางเศรษฐกิจและสังคม แม้ว่าในปัจจุบันพลังงานจะเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของสถานการณ์โลก ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วนให้มีการแสวงหาและพัฒนาแหล่งพลังงานอย่างยั่งยืนก็ตาม แต่ปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกรยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะปัญหาการสูญเสียที่ดินของเกษตรกรจากปัญหาหนี้นอกระบบ[๓๕] ซึ่งการดำเนินการตามคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ อาจมีผลกระทบต่อสิทธิในที่ดินทำกินของเกษตรกรที่ได้รับการจัดสรรที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ โดยหากรัฐใช้วิธีการตามปกติในการตรากฎหมายแทนการออกคำสั่งหัวหน้า คสช. ก็จะทำให้กระบวนการตรวจสอกลั่นกรองเกิดความรอบคอบในการตรากฎหมายที่มีผลเป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากยิ่งขึ้น

---

[๓๔] คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ข้อเสนอแนะฯ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) ที่ ๕/๒๕๖๐

[๓๕] รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัยการสูญเสียที่ดินของเกษตรกรจากปัญหาหนี้นอกระบบ โดยมูลนิธิชีวิตไท (Local Act),พงษ์ทิพย์ สำราญจิตต์ และคณะ, ๒๕๕๘.

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงเห็นควรศึกษากรณีคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เรื่อง การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๒. การพิจารณาเบื้องต้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่า คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ อาจมีผลกระทบต่อสิทธิของเกษตรกรที่ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ เนื่องจากคำสั่งหัวหน้า คสช. ฉบับดังกล่าว เป็นบทบัญญัติที่ให้นำที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้เพื่อประโยชน์ในกิจการอื่นนอกเหนือจากการทำการเกษตร จึงเห็นควรจัดทำข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีตามนัยมาตรา ๒๔๗ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๓. การดำเนินการ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยคณะอนุกรรมการด้านเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ได้ศึกษาจากข้อเท็จจริง กฎหมาย หลักการสิทธิมนุษยชน เอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา ดังนี้

๓.๑ ข้อมูลประกอบการพิจารณา

๓.๑.๑ คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ เรื่อง การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ

หลักการและเหตุผล

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการปฏิรูปที่ดินเพื่อให้เกษตรกรมีที่ดินทำกินและให้การใช้ที่ดินเกิดประโยชน์มากที่สุดเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่เกษตรกรและลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล ดังที่ได้จัดให้มีกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมาตั้งแต่ปี๒๕๑๘ นั้น ต่อมาความต้องการของประเทศเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์โลกซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อประโยชน์สาธารณะอื่นอันมีความจำเป็นอย่างยิ่งควบคู่กันไปกับการแก้ปัญหาของเกษตรกรดังกล่าวข้างต้น โดยยังคงหลักการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรเพิ่มรายได้ และสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยที่ในปัจจุบันพลังงานเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของสถานการณ์โลก ซึ่งรัฐบาลเองได้กำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วนให้มีการแสวงหาและพัฒนาแหล่งพลังงานอย่างยั่งยืน รวมทั้งการดำเนินการด้านพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก เพื่อป้องกันการขาดแคลน

พลังงาน สร้างความมั่นคงด้านพลังงานและลดการพึ่งพาการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศ ในขณะที่นโยบายในการบริหารจัดการแหล่งทรัพยากรธรรมชาติเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและกระจายการพัฒนาไปยังพื้นที่ต่าง ๆ เป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลในการปฏิรูประบบเศรษฐกิจเช่นกัน แต่โดยที่ในการดำเนินการเพื่อให้นโยบายดังกล่าวสัมฤทธิ์ผล มีความจำเป็นต้องเข้าไปดำเนินการภายในที่ดินของรัฐบางประเภท โดยเฉพาะที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินที่มีสภาพไม่เอื้อหรือไม่เหมาะสมต่อการทำเกษตรกรรมอย่างคุ้มค่า ซึ่งในปัจจุบันได้ปรากฏข้อเท็จจริงว่าเขตปฏิรูปที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ ๔๐ ล้านไร่ ได้มีการยินยอมหรืออนุญาตให้เอกชนเข้าใช้หรือหาประโยชน์ที่ดินตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนเนื้อที่เพียงประมาณร้อยละ ๐.๑ ของเนื้อที่เขตปฏิรูปที่ดินทั้งหมดของประเทศ แต่การจะเข้าใช้หรือหาประโยชน์ที่ดินดังกล่าวเพื่อประโยชน์สาธารณะอื่นนั้น ยังมีข้อจำกัดทางด้านกฎระเบียบบางประการที่มีมาตั้งแต่ในยุคสมัยที่ความจำเป็นสำคัญเร่งด่วนยังไม่ปรากฏดังเช่นในปัจจุบัน ในบางเรื่องรัฐบาลก่อนหน้านี้ได้ให้สัมปทาน ยินยอมหรืออนุญาตให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตดังกล่าวไปก่อนแล้วตามระเบียบจนมีการลงทุนมูลค่าหลายหมื่นล้านบาท เกิดการจ้างงานอย่างกว้างขวางและมีภาระผูกพันกับรัฐโดยเกษตรกรเองได้รับค่าตอบแทนหรือชดเชยการให้เข้าใช้ประโยชน์ที่ดินจนเป็นที่พอใจ ทั้งบางแห่งมีการจัดทำบริการสาธารณะให้เกษตรกรในพื้นที่เหล่านั้น ตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม และก่อให้เกิดรายได้เสริมจากทางอื่นต่อเนื่องตามมาแก่เกษตรกรอีกด้วย โดยประเทศชาติสามารถใช้ประโยชน์สาธารณะจากทรัพยากรในพื้นที่ดังกล่าว ประโยชน์ตอบแทนส่วนหนึ่งตกเป็นรายได้ของท้องถิ่นนั้น ๆ รายได้ที่เหลือนำเข้ากองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และเมื่อสิ้นสุดเวลาเข้าใช้ประโยชน์แล้วก็ยังสามารถคืนที่ดินนั้นให้เกษตรกรนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป เช่น ทำเป็นแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร แหล่งเก็บน้ำตามโครงการแก้มลิง หรือเพื่อทำการเกษตรโดยตรง ตามปรัชญาของการปฏิรูปที่ดิน หากยกเลิกพันธะผูกพันดังกล่าว เกษตรกรและประเทศชาติก็จะเสียประโยชน์ และเกิดการฟ้องร้องติดตามมาอีกมากมาย จึงจำเป็นต้องลดข้อจำกัดอันเป็นอุปสรรคดังกล่าวภายใต้หลักการใช้ที่ดินของรัฐให้สมประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่ายทั้งแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ ในขณะเดียวกัน การเข้าใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นต้องให้ประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคตกลับคืนสู่เกษตรกรในรูปแบบที่อาจแตกต่างไปจากเดิม นอกเหนือจากการทำเกษตรกรรมเพียงอย่างเดียว ภายใต้หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ชัดเจนโปร่งใสและเป็นธรรมแก่เกษตรกร

สาระสำคัญของคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐

๑) ในกรณีมีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ด้านพลังงาน การใช้ทรัพยากรธรรมชาติหรือประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ ให้**คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมีอำนาจพิจารณาให้ความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดิน**ที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้มาเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม**เพื่อดำเนินกิจการอื่นใดนอกเหนือจากที่กำหนดในกฎหมาย**ว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ทั้งนี้ ในการพิจารณาให้คำนึงถึงยุทธศาสตร์ชาติ ประโยชน์แก่เกษตรกร และประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ

๒) **หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอและการพิจารณาให้ความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดิน ประเภทของกิจการหรือโครงการ เนื้อที่ วัตถุประสงค์ และมูลค่าของการดำเนินกิจการดังกล่าว ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง** โดยในกฎกระทรวงดังกล่าวอย่างน้อยจะต้องกำหนดขนาดเนื้อที่และประเภทของวัตถุประสงค์ที่**คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต้องเสนอขออนุมัติต่อคณะรัฐมนตรีก่อนพิจารณาให้ความยินยอมหรืออนุญาต**ไว้ด้วย ทั้งนี้ต้องดำเนินการให้มีการออกกฎกระทรวงไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันที่คำสั่งนี้ใช้บังคับ

๓) ให้**คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมีอำนาจออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการใช้ประโยชน์ที่ดิน รวมทั้งการกำหนดค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์ที่ดิน**ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการใช้ที่ดินตามวรรคหนึ่ง

๔) ให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจัดให้**ผู้ขอใช้ประโยชน์ที่ดินเยียวยาหรือจ่ายค่าชดเชยการสูญเสียโอกาสจากการใช้ที่ดินให้แก่เกษตรกรผู้ได้รับผลกระทบนั้น และให้นำส่งค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์ที่ดิน เข้ากองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน**

๕) ให้**ผู้ได้รับความยินยอมหรือได้รับอนุญาตให้ใช้ที่ดิน**เพื่อการประกอบกิจการปิโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม การสำรวจแร่ การทำเหมือง หรือการทำเหมืองใต้ดินตามกฎหมายว่าด้วยแร่ หรือการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานลม **ตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่อง การให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการอนุญาต และการให้ผู้รับอนุญาตถือปฏิบัติในการใช้ที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์สำหรับกิจการที่เป็นการสนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๔๑ อยู่ในวันก่อนวันที่คำสั่งนี้ใช้บังคับ ยื่นคำขอตามข้อ ๑ ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่กฎกระทรวงที่ออกตามข้อ ๑ วรรคสองใช้บังคับ ในระหว่างนั้นให้ผู้ได้รับความยินยอมหรือได้รับอนุญาตใช้ที่ดินได้ไปพลางก่อน** หรือจนกว่าคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

๖) ในกรณีที่**ผู้รับสัมปทานตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียมเข้าใช้ที่ดินที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้มาเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแล้ว โดยยังไม่ได้รับความยินยอมตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่อง การให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๔๑** ไม่ว่าจะเป็นการใช้เพื่อประกอบกิจการปิโตรเลียมในขั้นตอนใดก็ตาม ให้ผู้รับสัมปทานนั้น**ยื่นคำขอตามข้อ ๑ ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่กฎกระทรวงที่ออกตามข้อ ๑ วรรคสอง ใช้บังคับ ในระหว่างนั้นให้ผู้รับสัมปทานใช้ที่ดินได้ไปพลางก่อน**หรือจนกว่าคณะกรรมการปฏิรูปที่ดิน

เพื่อเกษตรกรรมจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น **โดยต้องชำระค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์ที่ดิน**ตั้งแต่เมื่อเข้าใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกำหนด

๗) ในระหว่างที่ยังไม่มีกฎกระทรวงหรือระเบียบที่ออกตามข้อ ๑ ใช้บังคับ ให้นำหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการให้ความยินยอมตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่อง การให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๔๑ มาใช้บังคับกับผู้รับสัมปทานที่ได้ยื่นแผนการผลิตในรายละเอียดสำหรับพื้นที่ผลิตตามมาตรา ๔๒ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. ๒๕๑๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติปิโตรเลียม (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีกฎกระทรวงหรือระเบียบที่ออกตามข้อ ๑ ใช้บังคับ

๘) **ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินการแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม** เพื่อรองรับการใช้ประโยชน์ที่ดินที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้มาเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ **ซึ่งรวมถึงการพิจารณาอนุญาตให้สำรวจหรือใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การให้ใช้ที่ดินเพื่อดำเนินกิจการด้านพลังงาน และการดำเนินกิจการอื่นอันเป็นประโยชน์แก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศด้วย**

๓.๑.๒ นโยบายด้านพลังงาน[๓๖]

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗

นโยบายด้านการเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ

การปฏิรูปโครงสร้างราคาเชื้อเพลิงประเภทต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับต้นทุน และให้มีภาระภาษีที่เหมาะสมระหว่างน้ำมันต่างชนิด และผู้ใช้ต่างประเภท เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานของประเทศและให้ผู้บริโภคระมัดระวังที่จะไม่ใช้อย่างฟุ่มเฟือย รวมถึงดำเนินการให้มีการสำรวจและผลิตก๊าซธรรมชาติและน้ำมันดิบรอบใหม่ทั้งในทะเลและบนบก และดำเนินการให้มีการสร้างโรงไฟฟ้าเพิ่มขึ้นโดยหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน ทั้งจากการใช้ฟอสซิลเป็นเชื้อเพลิงและจากพลังงานทดแทน

---

[๓๖] จาก คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗, นโยบายด้านการเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ข้อ ๖.๙, หน้า ๑๐, ๒๕๕๗ สืบค้นจาก http://library2.parliament.go.th/giventake/content_sp/sp61.pdf.

ทุกชนิด ด้วยวิธีการที่เปิดเผย โปร่งใส เป็นธรรม และเป็นมิตรต่อสภาวะแวดล้อม พร้อมกับร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนาพลังงาน

๓.๑.๓ แนวคิดเรื่องสิทธิเกษตรกร[๓๗]

การถือครองปัจจัยการผลิตอย่างมั่นคง เกษตรกรจำเป็นต้องมีปัจจัยการผลิต อาทิ ที่ดิน เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย อาหารสัตว์ หรือทรัพยากรต่าง ๆ ที่เข้ามาเกื้อหนุนให้มีการเพาะปลูกหรือปศุสัตว์ได้อย่างมีประสิทธิผล ดังนั้น จึงจำเป็นต้องสร้างหลักประกันที่มั่นคงให้กับเกษตรกรว่า ปัจจัยการผลิตทั้งหลายจะไม่ถูกพรากเอาไปจากเกษตรกรหรือถูกผูกขาดไว้โดยใครกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรต้องซื้อปัจจัยการผลิตในราคาแพง

๓.๒ หลักการ แนวคิด หลักกฎหมาย และมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง

๓.๒.๑ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ข้อ ๑ วรรค ๑

ประชาชาติทั้งปวงมีสิทธิกำหนดเจตจำนงของตนเอง โดยสิทธินั้นประชาชาติเหล่านั้นจะกำหนดสถานะทางการเมืองของตนโดยเสรี และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของตนอย่างเสรี

ข้อ ๑ วรรค ๒

เพื่อจุดมุ่งหมายของตน ประชาชาติทั้งปวงอาจจัดการโภคทรัพย์และทรัพยากรธรรมชาติของตนได้อย่างเสรี โดยไม่กระทบต่อพันธกรณีใด ๆ อันเกิดจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการแห่งผลประโยชน์ร่วมกันและกฎหมายระหว่างประเทศ **ประชาชาติจะไม่ถูกลิดรอนวิถีทางยังชีพของตนไม่ว่าในกรณีใด**

ข้อ ๒ วรรค ๑

รัฐภาคีแต่ละรัฐแห่งกติกานี้รับที่จะดำเนินการ โดยเอกเทศและโดยความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางเศรษฐกิจและวิชาการ โดยใช้ประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลในการทำให้สิทธิซึ่งรับรองไว้ในกติกานี้กลายเป็นความจริงอย่างบริบูรณ์โดยลำดับ ด้วยวิธีการทั้งปวงที่เหมาะสม **โดยเฉพาะอย่างยิ่งรวมทั้งการกำหนดมาตรการทางกฎหมายด้วย**

---

[๓๗] จาก บทความเรื่อง “สิทธิเกษตรกร”(Farmers’ Rights) สิ่งที่ขาดหายไปจาก ร่าง พ.ร.บ.สภาการเกษตรกรฯ โดย ทศพล ทรรศนกุลพันธ์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

๓.๒.๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๓ วรรคสอง รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม

มาตรา ๕ วรรคหนึ่ง รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับ หรือการกระทำใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

มาตรา ๕๗ รัฐต้อง

ฯลฯ

(๒) อนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๘ การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง

ในการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง รัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและโดยไม่ชักช้า

มาตรา ๗๗ รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอนเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกรอบระยะเวลาที่กำหนดโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่จำเป็น พึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

มาตรา ๒๖๕ ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่

ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติและคณะรักษาความสงบแห่งชาติยังคงมีหน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๘ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๕๙ และให้ถือว่าบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติและคณะรักษาความสงบแห่งชาติยังคงมีผลใช้บังคับได้ต่อไป

ฯลฯ

๓.๒.๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

มาตรา ๔๔ ในกรณีที่หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติเห็นเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ การส่งเสริมความสามัคคีและความสมานฉันท์ของประชาชนในชาติ หรือเพื่อป้องกัน ระงับ หรือปราบปรามการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายความสงบเรียบร้อยหรือ

ความมั่นคงของชาติ ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศ หรือราชการแผ่นดิน ไม่ว่าจะเกิดขึ้นภายในหรือภายนอกราชอาณาจักร ให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติโดยความเห็นชอบของคณะรักษาความสงบแห่งชาติมีอำนาจสั่งการระงับยับยั้ง หรือกระทำการใด ๆ ได้ ไม่ว่าการกระทำนั้นจะมีผลบังคับในทางนิติบัญญัติ ในทางบริหาร หรือในทางตุลาการ และให้ถือว่าคำสั่งหรือการกระทำ รวมทั้งการปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว เป็นคำสั่งหรือการกระทำ หรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญนี้และเป็นที่สุด ทั้งนี้ เมื่อได้ดำเนินการดังกล่าวแล้ว ให้รายงานประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติและนายกรัฐมนตรีทราบโดยเร็ว

๓.๒.๔ พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘

เหตุผล ในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพในการเกษตร ที่ดินจึงเป็นปัจจัยสำคัญและเป็นรากฐานเบื้องต้นของการผลิตทางเกษตรกรรม แต่ปัจจุบันปรากฏว่าเกษตรกรกำลังประสบความเดือดร้อนเนื่องจากต้องสูญเสียสิทธิในที่ดินและกลายเป็นผู้เช่าที่ดิน ต้องเสียค่าเช่าที่ดินในอัตราสูงเกินสมควร ที่ดินขาดการบำรุงรักษา จึงทำให้อัตราผลิตทางเกษตรกรรมอยู่ในระดับต่ำ เกษตรกรไม่ได้รับความเป็นธรรมและเสียเปรียบจากระบบการเช่าที่ดินและการจำหน่ายผลิตผลตลอดมา ซึ่งส่งผลให้เกิดภาวะความยุ่งยากทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม การปกครองและการเมืองของประเทศเป็นอย่างมาก จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยด่วนที่สุด โดยวิธีการปฏิรูปที่ดิน เพื่อช่วยให้เกษตรกรมีที่ดินทำกิน และให้การใช้ที่ดินเกิดประโยชน์มากที่สุด พร้อมกับการจัดระบบการผลิตและจำหน่ายผลิตผลเกษตรกรรมเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่เกษตรกร ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสนองแนวนโยบายแห่งรัฐในการลดความเหลื่อมล้ำในฐานะของบุคคลในทางเศรษฐกิจและสังคม ตามที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฯ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

๓.๒.๕ คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขดำที่ อ.๓๓/๒๕๕๗ คดีหมายเลขแดงที่ อ.๓๑๑/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๐ เรื่อง คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐออกกฎโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ยื่นฟ้องคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นคดีต่อศาลปกครองว่า ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่อง การให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๙ (๑๒) แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลปกครองสูงสุดเห็นว่า การใช้อำนาจของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายการปฏิรูปที่ดิน รวมถึงการออกระเบียบใด ๆ เพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย จะต้องอยู่ในกรอบวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หรือเกี่ยวเนื่องกับวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเท่านั้น แต่เมื่อวัตถุประสงค์ของการออกระเบียบ

ดังกล่าวมิได้เป็นไปเพื่อการปรับปรุงทรัพยากรและปัจจัยการผลิตให้เกิดผลดียิ่งขึ้นตามความหมายของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จึงไม่สามารถอ้างอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๙ (๑๒) แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้ พิพากษาให้เพิกถอนระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่อง การให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๔๑

๔. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ข้อกฎหมาย หลักการสิทธิมนุษยชน ความเห็นของคณะอนุกรรมการด้านเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนแล้ว ข้อเท็จจริงได้ความว่า หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้มีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ เรื่อง การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ โดยมีสาระสำคัญของคำสั่งว่า ในกรณีมีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ด้านพลังงาน การใช้ทรัพยากรธรรมชาติหรือประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ ให้**คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมีอำนาจพิจารณาให้ความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดิน**ที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้มาเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม**เพื่อดำเนินกิจการอื่นใดนอกเหนือจากที่กำหนดในกฎหมาย**ว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอและการพิจารณาให้ความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดิน ประเภทของกิจการหรือโครงการ เนื้อที่ วัตถุประสงค์ และมูลค่าของการดำเนินกิจการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ก่อนหน้านั้นส่วนศาลปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขดำที่ อ.๓๓/๒๕๕๗ คดีหมายเลขแดงที่ อ.๓๑๑/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๐ เรื่อง คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐออกกฎโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมีสาระสำคัญคือ การใช้อำนาจของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายการปฏิรูปที่ดินรวมถึงการออกระเบียบใด ๆ เพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย จะต้องอยู่ในกรอบวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หรือเกี่ยวเนื่องกับวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเท่านั้น แต่เมื่อวัตถุประสงค์ของการออกระเบียบดังกล่าวมิได้เป็นไปเพื่อการปรับปรุงทรัพยากรและปัจจัยการผลิตให้เกิดผลดียิ่งขึ้นตามความหมายของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จึงไม่สามารถอ้างอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๙ (๑๒) แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้ พิพากษาให้เพิกถอนระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่องการให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงเห็นว่ามีสาระสำคัญและปัญหาที่ควรพิจารณา ดังนี้

๔.๑ คำสั่งหัวหน้า คสช.ที่ ๓๑/๒๕๖๐ มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และหลักสิทธิมนุษยชนตามพันธกรณีระหว่างประเทศ หรือไม่อย่างไร

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พิจารณาแล้วเห็นว่า

๔.๑.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓ วรรคสอง ได้บัญญัติหลักการสำคัญในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจากการใช้อำนาจโดยมิชอบขององค์กรของรัฐไว้ โดยบัญญัติให้การใช้อำนาจของรัฐทุกองค์กรต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม และในการตรากฎหมายขององค์กรของรัฐ ยังต้องคำนึงถึงมาตรา ๒๖ ซึ่งบัญญัติให้การใช้อำนาจในการตรากฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนนั้นแม้จะสามารถกระทำได้ แต่ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ อยู่ภายใต้หลักนิติธรรม และไม่เพิ่มภาระแก่ประชาชนเกินสมควรแก่เหตุ ซึ่งบทบัญญัติในมาตราดังกล่าว เป็นหลักการสำคัญในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจากการใช้อำนาจของรัฐ โดยประกันว่าองค์กรของรัฐทุกองค์กรจะใช้อำนาจตามหลักนิติธรรมและตามครรลองของรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายที่มีฐานะสูงสุดของประเทศ โดยนัยนี้ การใช้อำนาจขององค์กรของรัฐจึงหมายรวมถึงการใช้อำนาจของหัวหน้า คสช. ในการออกคำสั่งโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 กรณีจึงมีปัญหาที่ต้องพิจารณาว่า คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ออกโดยดำเนินการภายใต้หลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓ วรรคสอง และมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง หรือไม่ ในปัญหานี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่า มาตรา ๔๔ ดังกล่าว ได้รับรองอำนาจของหัวหน้า คสช. ในการออกคำสั่ง ใน ๓ กรณี คือ

๑) กรณีที่หัวหน้า คสช. เห็นเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ

๒) การส่งเสริมความสามัคคีและความสมานฉันท์ของประชาชนในชาติ

๓) เพื่อป้องกัน ระงับ หรือปราบปรามการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายความสงบเรียบร้อยหรือความมั่นคงของชาติ ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศ หรือราชการแผ่นดิน ไม่ว่าจะเกิดขึ้นภายในหรือภายนอกราชอาณาจักร

การออกคำสั่งหัวหน้า คสช.ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ระบุเหตุผลความจำเป็นว่า “ปัจจุบันพลังงานเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของสถานการณ์โลก ซึ่งรัฐบาลเองก็ได้กำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วนให้มีการแสวงหาและพัฒนาแหล่งพลังงานอย่างยั่งยืน รวมทั้งการดำเนินการด้านพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก เพื่อป้องกันการขาดแคลนพลังงาน สร้างความมั่นคงด้านพลังงานและลดการพึ่งพาการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศ ในขณะที่นโยบายในการบริหารจัดการแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และกระจายการพัฒนาไปยังพื้นที่ต่าง ๆ เป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลในการปฏิรูประบบเศรษฐกิจเช่นกัน แต่โดยที่ในการดำเนินการเพื่อให้นโยบายดังกล่าวสัมฤทธิ์ผลมีความจำเป็นต้องเข้าไปดำเนินการภายในที่ดินของรัฐบางประเภท โดยเฉพาะที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินที่มี

สภาพไม่เอื้อหรือไม่เหมาะสมต่อการทำเกษตรกรรมอย่างคุ้มค่า” นั้น เมื่อพิจารณาเหตุผลความจำเป็นในการออกคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ แล้ว ยังไม่ปรากฏชัดเจนว่าเป็นไปตามความมุ่งหมายของมาตรา ๔๔ ในข้อใด หากพิจารณาจากความมุ่งหมายในข้อ ๑ กล่าวคือ “เป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปในด้านต่างๆ” คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่า การอนุญาตให้เอกชนเข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อประกอบกิจการด้านพลังงาน หรือเพื่อการเหมืองแร่ ซึ่งเป็นรายย่อยเฉพาะรายยังไม่สามารถเชื่อมโยงเข้ากับแนวทางการปฏิรูปประเทศทั้งด้านการปฏิรูปเกษตรกรรมหรือการปฏิรูปพลังงานได้ ทั้งการปฏิรูปพลังงานไม่อาจเกิดได้จากการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการผลิตพลังงานหมุนเวียนขึ้นทดแทนพลังงานฟอสซิล แต่น่าจะอยู่ที่ความรับผิดชอบในการมีส่วนร่วมผลิตพลังงาน จึงพิจารณาได้ยากว่าคำสั่งหัวหน้า คสช.ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เป็นไปเพื่อการปฏิรูปพลังงาน และเนื่องจากคำสั่งดังกล่าวมีผลกระทบต่อสิทธิของเกษตรกรที่ได้รับการรับรองตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ดังนั้น ในการดำเนินนโยบายของรัฐเพื่อให้สามารถนำที่ดินซึ่งรัฐเห็นว่าไม่เหมาะสมกับการทำการเกษตรไปให้เอกชนประกอบกิจการอื่นซึ่งเป็นประโยชน์สาธารณะของประเทศ ควรต้องคำนึงถึงความจำเป็นตามมาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญดังกล่าวในการออกเป็นคำสั่งหัวหน้า คสช. ซึ่งควรมีการพิจารณาถึงความได้สัดส่วนในการออกคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ กับการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งหากรัฐได้ใช้วิธีการตามปกติในการตรากฎหมายแทนการออกเป็นคำสั่งหัวหน้า คสช. ก็จะทำให้เกิดกระบวนการตรวจสอบ กลั่นกรองให้เกิดความรอบคอบในการตรากฎหมายที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองและคุ้มครองไว้

๔.๑.๒ คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ กระทบต่อสิทธิในทรัพย์สิน ในส่วนของสิทธิในการครอบครองและทำกินของเกษตรกรผู้ได้รับการจัดสรรที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินตามที่พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ บัญญัติรับรองไว้ การนำที่ดินที่มีผู้ครอบครองทำประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว ไปให้บุคคลอื่นทำประโยชน์อย่างอื่น จึงต้องคำนึงถึงสิทธิในการมีส่วนร่วมในนโยบายหรือกิจกรรมใด ๆ ของรัฐที่อาจมีผลกระทบต่อตนเอง ตลอดจนหลักการชดเชยเยียวยา ซึ่งหลักการดังกล่าวเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน และได้รับการรับรองทั้งจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ และมาตรา ๗๗ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีแล้ว

จากข้อเท็จจริงปรากฏว่า พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินส่วนใหญ่มีเกษตรกรเข้าทำเกษตรกรรมแล้ว (พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินประมาณ ๔๐ ล้านไร่ มีเกษตรกรเข้าทำกินแล้วประมาณ ๓๕ ล้านไร่) การนำพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินให้เอกชนประกอบกิจการอื่นย่อมมีผลกระทบต่อเกษตรกรที่ได้ครอบครองทำกินในพื้นที่อยู่แล้วอย่างแน่นอน ซึ่งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ และมาตรา ๗๗ รัฐต้องดำเนินกระบวนรับฟังความเห็นของผู้มีส่วนได้เสียก่อนดำเนินการ นอกจากนี้ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งประเทศไทย

ได้เข้าเป็นภาคี ได้รับรองสิทธิของประชาชนในการยังชีพไว้ในข้อ ๑ วรรค ๒ และข้อ ๒ วรรค ๑ ว่าจะไม่ถูกลิดรอนโดยประการต่าง ๆ รวมถึงมาตรการทางกฎหมาย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงมีความเห็นว่า คำสั่งหัวหน้า คสช.ที่ ๓๑/๒๕๖๐ น่าจะขัดต่อหลักนิติธรรมและหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ถือว่า ใครครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินโดยชอบ ย่อมมีสิทธิทำกิน หรือหลักที่ว่า ใครทำ ใครได้ อันเป็นหลักสำคัญของการปฏิรูปที่ดิน กรณีจึงน่าจะไม่สอดคล้องต่อบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ หลักสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และหลักสิทธิมนุษยชนตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ดังได้กล่าวมาแล้ว

๔.๒ คำสั่งหัวหน้า คสช.ที่ ๓๑/๒๕๖๐ กระทบต่อสิทธิของเกษตรกรตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ หรือไม่ อย่างไร

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่า คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ มีผลกระทบต่อสิทธิของเกษตรกร โดยกระทบต่อเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ซึ่งบังคับใช้มาตั้งแต่ปี ๒๕๑๘ ที่มุ่งคุ้มครองการดำรงชีวิตของเกษตรกรซึ่งไม่มีที่ดินทำกินหรือมีแต่ไม่เพียงพอ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน สิทธิดังกล่าวอาจถูกจำกัดได้แต่ควรทำเฉพาะเท่าที่จำเป็นอย่างยิ่ง การออกคำสั่งหัวหน้า คสช. ดังกล่าวจะทำให้ดุลยภาพของกฎหมายเปลี่ยนแปลงไป และไม่สามารถดำรงเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ไว้ได้อีกต่อไป นอกจากนี้ การที่คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ให้อำนาจในการออกกฎกระทรวง และระเบียบ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ จึงมีผลเป็นการให้อำนาจเพิ่มเติมจากคำสั่งหัวหน้า คสช. ซึ่งอาจขยายไปกระทบสิทธิของเกษตรกรมากขึ้น ในการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่า หากรัฐบาลจะดำเนินนโยบายด้านพลังงานโดยใช้ประโยชน์จากที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน โดยการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดิน ฯ ก็จะเป็นกระบวนการที่ชัดเจนและเป็นไปตามหลักในการตรากฎหมาย ซึ่งต้องใช้หลักนิติธรรม แต่การออกเป็นคำสั่ง คสช. ทำให้เกิดความไม่ชัดเจน เช่น ในเรื่องที่มาแห่งอำนาจในการออกกฎหมายลำดับรองเพื่อปฏิบัติตามคำสั่ง คสช. ฉบับนี้ อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติยังคงเห็นว่า รัฐมีอำนาจในการจัดการที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน หากรัฐสามารถแสดงให้เห็นได้ว่า รัฐได้ดำเนินการในที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ แล้ว กล่าวคือ ได้ประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนผู้ยากไร้ให้มีสิทธิทำกินในที่ดินแม้เป็นที่ดินของรัฐ และหากรัฐดำเนินการนำที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้เพื่อกิจการอื่นโดยไม่กระทบสิทธิดังกล่าว รัฐพึงสามารถดำเนินการต่อไปได้ เช่น หากประชาชนที่ทำกินในเขตปฏิรูปที่ดินถูกกระทบจากการอนุญาตให้เอกชนเข้าทำประโยชน์ในกิจการอื่น ได้มีการเยียวยาผลกระทบนั้นจนเป็นที่พอใจ หรือรัฐสามารถพิสูจน์

ให้เห็นได้ว่า มีความได้สัดส่วนระหว่างการคุ้มครองสิทธิเกษตรกรกับประโยชน์ส่วนรวมของรัฐในการอนุญาตให้เอกชนเข้าทำกิจการอื่น (มีประโยชน์คุ้มค่ากับการกระทบสิทธิของเกษตรกร)

๕. ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและข้อเสนอในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นควรมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งข้อเสนอในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนต่อคณะรัฐมนตรี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) ดังนี้

๕.๑ ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๕.๑.๑ คณะรัฐมนตรีควรเสนอให้ คสช. พิจารณาทบทวนคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ให้สอดคล้องต่อหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓ วรรคสอง และมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และความมุ่งหมายของมาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

๕.๑.๒ คณะรัฐมนตรีควรเสนอ คสช. ให้ทบทวนคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ข้อ ๘ เนื่องจากการแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายปฏิรูปที่ดินเพื่อรองรับการประกอบกิจการอื่นที่มิใช่เกษตรกรรม จะทำให้เจตนารมณ์ของกฎหมายปฏิรูปที่ดินเปลี่ยนแปลงไป แต่หากรัฐต้องการใช้พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อจัดทำกิจการอื่นอันเป็นประโยชน์สำคัญของชาติโดยส่วนรวม สมควรใช้วิธีเพิกถอนที่ดินบริเวณนั้นออกจากการเป็นเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งสามารถกระทำได้โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

๕.๑.๓ คณะรัฐมนตรีควรกำหนดมาตรการในการพิจารณาให้ความยินยอมการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามกฎกระทรวง และระเบียบที่ออกตามคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ โดยต้องดำเนินกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนและเกษตรกรผู้มีส่วนได้เสีย ตามบทบัญญัติมาตรา ๕๗ และมาตรา ๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ก่อนการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ เพื่อเป็นหลักประกันว่าสิทธิของประชาชนผู้ได้รับผลกระทบหรืออาจได้รับผลกระทบจากการประกอบกิจการอย่างอื่นในเขตปฏิรูปที่ดินจะได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ และพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีนอกจากนี้ ในเรื่องการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์การชดเชยเยียวยาที่ชัดเจนและคุ้มครองสิทธิของเกษตรกรผู้ได้รับผลกระทบอย่างรอบด้าน มิใช่เพียงในเรื่องของการสูญเสียโอกาสจากการใช้ที่ดิน แต่หากการประกอบกิจการของเอกชนก่อให้เกิดผลกระทบในลักษณะอื่น เช่น ก่อให้เกิดมลพิษในสภาพแวดล้อมซึ่งส่งผลต่อการทำการเกษตรในที่ดินที่เกษตรกรได้ทำกินอยู่ จะต้องมีการชดเชยเยียวยาเกษตรกรผู้ได้รับผลกระทบทั้งหมด เป็นต้น ทั้งนี้ การกำหนดหลักเกณฑ์การชดเชยเยียวยาควรพึงดำเนินกระบวนการ

มีส่วนร่วมของประชาชน โดยเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา ๕๗ และมาตรา ๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๕.๒ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมาย

คณะรัฐมนตรีควรกำหนดให้การออกกฎกระทรวงและระเบียบเพื่อปฏิบัติตามคำสั่งหัวหน้า คสช.ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ดำเนินกระบวนการตาม มาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ และมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เพื่อเป็นหลักประกันว่า สิทธิของประชาชนตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี จะได้รับการคุ้มครองจากการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ โดยคณะรัฐมนตรีอาจเสนอให้ คสช. ขยายระยะเวลาในการออกกฎกระทรวง เพื่อปฏิบัติตามคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ออกไป ก่อนเป็นลำดับแรก

๖. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๓๕/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๐ จึงมีมติให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนไปยังคณะรัฐมนตรี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) ต่อไป

ภาคผนวก

สำเนาคู่ฉบับ

ด่วนที่สุด

ที่ สม ๐๐๐๔/ ๒๕

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษาฯ
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖ - ๗
ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กทม. ๑๐๒๑๐

๗ ธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่อง รายงานผลการพิจารณาเพื่อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย
เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนารายงานผลการพิจารณาเพื่อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย ที่ ๒๐๖/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๙ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาเห็นควรเสนอรายงานผลการพิจารณาเพื่อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. .... รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติในฐานะรัฐสภา ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ (๓) ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมาธิการในวาระที่สอง

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายวัส ติงสมิตร)
ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
สำนักวิจัยและวิชาการ
โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๓๘๙๘
โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๖๙

ที่ สม ๑๐๐๔/ ๗๘

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษาฯ
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖ - ๗
ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กทม. ๑๐๒๑๐

๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ข้อเสนอแนะฯ ที่ ๓/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๐ จำนวน ๑๐๐ ชุด

ด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ขอเสนอข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) เพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. <u>ความเป็นมา</u>

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้เคยมีข้อเสนอแนะกรณีการเยียวยาความเสียหายโดยรัฐที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนว่า ควรมีการวางหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและมีมาตรฐานเดียวกันในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้มีมาตรการการให้ความช่วยเหลือเยียวยาทางด้านอื่น ๆ เพิ่มเติมนอกเหนือจากการเยียวยาด้านการเงิน และให้มีหลักเกณฑ์ที่เป็นกลางและครอบคลุมผู้ได้รับผลกระทบทุกฝ่าย อย่างไรก็ดี พบว่ายังคงมีปัญหาอื่น ๆ ที่สืบเนื่องจากการเยียวยา กล่าวคือ ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ประชาชนที่พึงได้รับการเยียวยามีมิติที่หลากหลาย เช่น เหตุจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ เหตุจากความไม่สงบทางการเมือง เหตุจากการก่อการร้าย การเยียวยาในระบบสาธารณสุข ในระบบกระบวนการยุติธรรม และการเยียวยากรณีเกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ทำให้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาหลายฉบับ และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ประชาชนประสบปัญหาความไม่สะดวกในการเข้าถึงการเยียวยา ทั้งไม่ทราบว่ามีกฎหมายหรือหน่วยงานใดเกี่ยวข้องกับกรณีความเสียหายที่ตนได้รับ ซึ่งในบางกรณีเป็นผลทำให้เสียสิทธิในการได้รับการเยียวยา นอกจากนี้ ยังขาดกฎหมายครอบคลุมถึงการเยียวยาความเสียหายในบางกรณี และที่สำคัญ คือ เกิดความเหลื่อมล้ำในการเยียวยา อาทิ กรณีการเยียวยาความเสียหายผู้ได้รับผลกระทบจากการชุมนุมทางการเมืองโดยมติคณะรัฐมนตรีที่แตกต่างกัน ทั้งที่เป็นกรณีการชุมนุมทางการเมืองเช่นเดียวกัน

๒. <u>เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี</u>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) บัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีหน้าที่และอำนาจเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและ

/คุ้มครอง...

คุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ดังนั้น จึงเห็นสมควรเสนอข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ วรรคสอง

๓. <u>ความเร่งด่วนของเรื่อง</u>

เห็นสมควรนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาและมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) ให้มีผลในทางปฏิบัติโดยเร่งด่วน

๔. <u>สาระสำคัญของเรื่อง</u>

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พิจารณาการเยียวยาของรัฐในภาพรวม โดยได้พิจารณาทบทวนกฎหมายต่าง ๆ มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยา หลักการด้านสิทธิมนุษยชน ความเห็นของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า โดยที่รัฐมีหน้าที่ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย รักษาความปลอดภัย ตลอดจนประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานให้กับบุคคลในสังคม ดังนั้น ในกรณีที่เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องจากนโยบายของรัฐหรือจากหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งกระทำโดยจงใจ ละเว้น ประมาทเลินเล่อ มีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุใด ๆ ก็ตาม ที่ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย และพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน เมื่อเกิดความเสียหายขึ้น รัฐจึงมีหน้าที่ให้การเยียวยาแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่อที่ได้รับผลกระทบ รวมทั้งทายาทของบุคคลดังกล่าว และรวมถึงกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดจากกิจการหรือการกระทำของเอกชนที่รัฐมีส่วนเกี่ยวข้องต่อการออกนโยบายและการควบคุม กำกับ ดูแล หรือเป็นผู้ให้สิทธิสัมปทานดังกล่าว หรือเป็นผู้ออกใบอนุญาตแก่เอกชน แล้วเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยจงใจ ประมาทเลินเล่อ ละเลยในการบริหารจัดการ หรือหย่อนประสิทธิภาพในการป้องกัน ควบคุม ตรวจสอบกิจการของเอกชนดังกล่าว จนก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือเกิดความเสียหายต่อประชาชนและสังคมส่วนรวม เช่น อุบัติเหตุความเสียหายซึ่งเกิดขึ้นในเขตพื้นที่ที่รัฐให้สัมปทานแก่เอกชน หรือกิจการของเอกชนที่รัฐเข้าไปร่วมลงทุนด้วย หรือนโยบายของรัฐที่มอบให้เอกชนเข้าดำเนินการ ซึ่งรูปแบบการเยียวยาต้องเหมาะสมกับความเสียหายที่ได้รับ สำหรับในบางกรณีแม้ความเสียหายเกิดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ไม่ได้เกิดจากการกระทำโดยตรงของรัฐ รัฐก็ยังพึงมีหน้าที่ให้การเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม ซึ่งสัดส่วนการเยียวยาด้านการเงินอาจมีความแตกต่างกันได้แล้วแต่กรณี

อย่างไรก็ตาม แม้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะตระหนักว่ารัฐให้ความสำคัญกับการเยียวยา โดยมีกฎหมายที่รองรับสิทธิในการเยียวยาหลายฉบับ แต่การเยียวยาของรัฐยังมีสาระและปัญหาสำคัญที่ยังไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และหลักการพื้นฐานและแนวทางว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาและชดใช้ความเสียหายสำหรับเหยื่อของการละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอย่างรุนแรงกว้างขวาง และการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างรุนแรง จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ต่อคณะรัฐมนตรี ดังนี้

/๔.๑ ข้อเสนอ...

๔.๑ ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

เนื่องจากมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาหลายฉบับ และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ทำให้หลักเกณฑ์การเยียวยาความเสียหายมีความแตกต่างกัน ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมและไม่เป็นธรรม รวมทั้งไม่มีกลไกในการดูแลและป้องกันเรื่องการเยียวยาเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นในภาพรวม ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

(๑) คณะรัฐมนตรี โดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมกันพิจารณากำหนดให้มีหลักเกณฑ์กลางในการเยียวยาความเสียหายเพื่อให้เกิดมาตรฐานที่เท่าเทียมและเป็นธรรม

หลักเกณฑ์กลางดังกล่าวควรครอบคลุมทุกมิติ ซึ่งหมายถึง ผู้ที่ได้รับความเสียหายทุกประเภท ทุกกลุ่มจากกรณีละเมิดสิทธิมนุษยชนไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับรัฐโดยตรงหรือโดยอ้อม หรือจากการกระทำของเอกชนที่เกี่ยวเนื่องกับนโยบายของรัฐ หรือจากการได้รับสัมปทาน หรือการได้รับอนุญาตจากรัฐ หรือได้รับมอบหมายจากรัฐ ส่วนการเยียวยานั้น นอกจากเยียวยาผู้เสียหายแล้วจะต้องครอบคลุมทายาทตลอดจนครอบครัวของผู้เสียหายหรือผู้ที่ผู้เสียหายให้การช่วยเหลือหรือดูแล นักปกป้องสิทธิมนุษยชน และให้รวมถึงกรณีการเยียวยาด้านมนุษยธรรมด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ไทยเป็นภาคีและมาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ามาตรฐานที่กำหนดมีความเหมาะสม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปฏิบัติได้ ในระยะแรก จึงอาจพิจารณากำหนดเป็นระเบียบ และเมื่อนำไปปฏิบัติระยะหนึ่งแล้วอาจมีการพัฒนาปรับปรุง เมื่อเห็นว่าหลักเกณฑ์ดังกล่าวมีความเหมาะสมแล้วก็สามารถออกเป็นพระราชบัญญัติในภายหลัง ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ที่กำหนดควรให้มีการทบทวนเป็นระยะ อาทิ ทุกห้าปี เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

(๒) คณะรัฐมนตรี โดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรพิจารณาให้มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

(๒. ๑) หลักเกณฑ์กลางในเรื่องความทุพพลภาพหรือระดับความพิการหรืออาการบาดเจ็บ เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาอย่างเท่าเทียมกันในกรณีที่อาการบาดเจ็บมีความรุนแรงในลักษณะเดียวกัน

(๒. ๒) กรณีที่ยังไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์กลางในเรื่องความทุพพลภาพหรือระดับความพิการหรืออาการบาดเจ็บควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายฉบับต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน เช่น พระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการ การปฏิบัติงานของชาติหรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นต้น ให้มีหลักเกณฑ์หรือแนวทางการพิจารณาเรื่องความทุพพลภาพ หรือระดับความพิการ หรืออาการบาดเจ็บดังกล่าวไปในทางเดียวกันหรือเหมือนกัน

(๓) คณะรัฐมนตรี โดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรพิจารณาให้มีรูปแบบการเยียวยาที่หลากหลาย ดังนี้

(๓.๑) การเยียวยาด้านการเงิน โดยสัดส่วนการเยียวยาด้านการเงินอาจแตกต่างกันระหว่างการเยียวยาซึ่งเกิดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน อันเนื่องจากนโยบายของรัฐหรือจากหน่วยงาน

/ของรัฐ...

ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับการเยียวยาที่ไม่ได้เกิดจากกรณีดังกล่าวแต่รัฐให้การเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม อาทิ กรณีภัยพิบัติธรรมชาติ แม้ความเสียหายจะมีความรุนแรงเท่าเทียมกันก็ตาม

(๓.๒) การเยียวยานอกเหนือจากด้านการเงิน เช่น การฟื้นฟูด้านจิตใจ การทำให้พอใจ การดำรงชีวิตได้อย่างปลอดภัยมากขึ้น การกลับคืนสู่การจ้างงาน การไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนเช่นนั้นซ้ำอีก การส่งเสริมการเข้าถึงความยุติธรรม และการยุติการยกเว้นโทษ เป็นต้น เพื่อเยียวยาให้กลับคืนสู่สภาพเดิม โดยเฉพาะในกรณีที่เป็นความเสียหายเนื่องจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น กรณีที่เกิดกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่น่าเชื่อได้ว่า หายสาบสูญโดยถูกบังคับ หรือผู้ที่ได้รับความเสียหายในด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินนโยบาย หรือโครงการขนาดใหญ่ทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน เป็นต้น ในกรณีดังกล่าวการเยียวยาต้องพิจารณาถึงรูปแบบพิเศษเพิ่มเติมนอกเหนือจากค่าสินไหมทดแทนที่เป็นตัวเงิน เช่น การได้รับทราบข้อมูลข่าวสารความจริงต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การคุ้มครองพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดหาที่ดินทำกินหรือที่อยู่อาศัยและจัดหางานหรืออาชีพที่มีลักษณะใกล้เคียงกับแบบเดิมให้แก่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากโครงการตามนโยบายของรัฐ หรือบางกรณีจะต้องทำการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมให้คืนสู่สภาพเดิมด้วยวิธีการทางเทคนิคที่ถูกต้อง การจัดให้มีนโยบายเพื่อฟื้นฟูชุมชน เป็นต้น ซึ่งการเยียวยาในรูปแบบต่าง ๆ ในหลาย ๆ มิติก็เพื่อให้มีการเยียวยาอย่างเหมาะสมเพียงพอและได้สัดส่วนกับความเสียหายที่เกิดขึ้นตามแต่กรณีอย่างหลากหลาย

(๔) คณะรัฐมนตรี โดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรพิจารณา ดังนี้

(๔.๑) ให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นหน่วยงานที่สามารถทำหน้าที่เชื่อมหรือประสานกับหน่วยงานอื่น ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติราชการ เป็นหน่วยงานหลักในการดูแลเรื่องการเยียวยาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นในภาพรวม

(๔.๒) ให้มีกลไกหรือศูนย์รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งข้อเท็จจริงและกฎหมาย โดยข้อมูลต้องทันสมัยและทุกหน่วยงานสามารถเชื่อมโยงข้อมูลกันได้ทั้งระบบ รวมทั้งกำหนดให้มีกลไกกระจายอำนาจไปในระดับกรม และส่วนภูมิภาค เช่น กรณีเยียวยาความเสียหายในพื้นที่ภาคใต้ซึ่งมีกลไกเป็นการเฉพาะ เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการเยียวยาได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การดำเนินการตามกลไกต่าง ๆ ควรให้มีการทบทวนเป็นระยะ อาทิ ทุกห้าปี เพื่อให้กลไกการเยียวยามีประสิทธิภาพและรวดเร็ว

(๔.๓) ให้มีกลไกวิเคราะห์สาเหตุแห่งการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกำหนดมาตรการในเชิงป้องกัน อันเป็นการประกันว่าจะไม่เกิดการละเมิดซ้ำอีกตามหลักพัฒนาวงจรความเสี่ยง (Risk Cycle Management) และพัฒนาดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Continuous Quality Improvement) และยั่งยืน (Sustained Continuous Development)

(๔.๔) ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐแจ้งสิทธิ หรือมีกลไกอื่นเพิ่มเติมเพื่อแจ้งสิทธิในการเยียวยาตามกฎหมายต่าง ๆ แก่ผู้เสียหาย ทำให้ผู้เสียหายเข้าถึงการเยียวยาได้โดยง่ายและทั่วถึง

(๔.๕) ให้มีกระบวนการหรือกลไกเฉพาะเพื่อทบทวนผลการพิจารณาให้การเยียวยา ทั้งอัตราการเยียวยาด้านการเงินหรือรูปแบบการเยียวยาให้เหมาะสม รวมทั้งทบทวนการได้รับการเยียวยาเมื่อมีข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไป ตามแนวทางของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

(๕) คณะรัฐมนตรี โดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวง

/สาธารณสุข...

สาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดให้มีระยะเวลาในการเยียวยาที่เหมาะสม และมีการเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ให้ทราบอย่างกว้างขวางเพื่อให้ประชาชนทราบถึงสิทธิดังกล่าว รวมทั้งบริหารจัดการเชิงรุกให้ประชาชนเข้าถึงสิทธิการเยียวยาจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการเยียวยาด้านมนุษยธรรมได้โดยสะดวกและรวดเร็ว

๔.๒ ข้อเสนอในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง

เนื่องจากคำนิยามผู้เสียหายในกฎหมายฉบับต่าง ๆ ยังไม่รวมถึงผู้ที่ได้รับความเสียหายอย่างทั่วถึง และจำเลยในคดีที่ศาลมีคำพิพากษายกฟ้องในบางกรณียังไม่ได้รับการเยียวยา จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย ดังนี้

(๑) รัฐสภา และคณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ควรนิยามความหมายของผู้เสียหายในร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. .... ให้รวมถึงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่สูญหาย ครอบครัวหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลโดยตรงของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน เพื่อให้การเยียวยาครอบคลุมผู้ได้รับความเสียหายตามความเป็นจริงและไม่ต้องรอให้ระยะเวลาที่กำหนดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ผ่านพ้นไปก่อน

(๒) คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ หรือพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ และอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้อง โดยให้จำเลยในคดีที่ศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง ได้รับการเยียวยาทุกกรณี

๕. <u>ข้อเสนอ</u>

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขอความกรุณาท่านโปรดนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการตามข้อเสนอแนะฯ ที่ ๓/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ วรรคสองต่อไป

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ผลเป็นประการใดโปรดแจ้งให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทราบด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายวัส ติงสมิตร)
ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
สำนักวิจัยและวิชาการ
โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๓๘๙๕
โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๖๙

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๐๕๐๖/๒๖๕๕

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม

กราบเรียน ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ สม ๐๐๐๔/๗๘ ลงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐

ตามที่ได้เสนอเรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม ไปเพื่อดำเนินการ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) สั่งและปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งมอบหมายให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นหน่วยงานหลักรับเรื่องนี้ไปพิจารณาร่วมกับกระทรวงการคลัง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาแนวทางและความเหมาะสมของข้อเสนอดังกล่าว และให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีสรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในภาพรวม รวมถึงแนวทาง/มาตรการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกี่ยวข้องแล้วส่งให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีโดยด่วนภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบ ทั้งนี้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องตามบัญชีแนบท้ายทราบด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายธีระพงษ์ วงศ์ศิวะวิลาส)
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองวิเคราะห์เรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี
โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๑๖๔๑
โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๖๑
www.soc.go.th

รายชื่อผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แจ้งเรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม ให้ทราบ ดังนี้

---

๑. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
๒. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๓. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
๔. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
๕. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
๖. ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
๗. เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

ที่ นร ๐๕๐๕/ ๓๓๓๘

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม ๑๐๓๐๐

๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม

กราบเรียน ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/๒๖๕๕๙ ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๐

สิ่งที่ส่งมาด้วย บัญชีสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วย

ตามที่ได้แจ้งคำสั่งรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) สั่งและปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งมอบหมายให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นหน่วยงานหลักรับเรื่องข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไปพิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาเพื่อทราบ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้เสนอสรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ไปเพื่อดำเนินการ และกระทรวงการคลัง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอความเห็นไปเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีด้วย ความละเอียดปรากฏตามบัญชีสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วยนี้

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๑ รับทราบสรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรมของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเสนอ และให้แจ้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทราบด้วย

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบ ทั้งนี้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องตามบัญชีแนบท้ายทราบด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายธีระพงษ์ วงศ์ศิวะวิลาส)
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองพัฒนายุทธศาสตร์และติดตามนโยบายพิเศษ
โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๑๕๒๒ (พิมพ์นภัส)
โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๑๔๔๖ www.soc.go.th

บัญชีสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วย

เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม

๑. สำเนาหนังสือสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ นร ๐๑๐๕.๐๓/๑๑๒๓๙ ลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐
๒. สำเนาหนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนที่สุด ที่ กค ๐๔๐๘.๔/๑๕๒๑ ลงวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๑
๓. สำเนาหนังสือกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ด่วนที่สุด ที่ พม ๐๒๐๘/๑๒๖๗ ลงวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๑
๔. สำเนาหนังสือกระทรวงยุติธรรม ด่วนที่สุด ที่ ยธ ๐๔๐๖/๖๓๒ ลงวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๑
๕. สำเนาหนังสือกระทรวงสาธารณสุข ที่ สธ ๐๒๑๑/๒๕๑ ลงวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๑
๖. สำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๙๐๒/๑๐ ลงวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๑

บัญชีรายชื่อผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แจ้งเรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม ให้ทราบ ดังนี้

---

๑. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
๒. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๓. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
๔. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
๕. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
๖. ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
๗. เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

ที่ นร ๐๑๐๕.๐๗/ ๑๑๒๓๙

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง แนวทางการดำเนินการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองตามหลักมนุษยธรรม

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง ๑. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/๒๐๓๒๕ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๐
๒. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/๒๖๕๖๐ ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๐
๓. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/๓๒๔๒๗ ลงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๐
๔. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/๓๙๗๒๙ ลงวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

สิ่งที่ส่งมาด้วย สรุปผลการประชุมหารือการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองตามหลักมนุษยธรรม จำนวน ๑ ชุด

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือแจ้งมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ ซึ่งมีมติมอบหมายให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง เช่น มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๕ และวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๕ และหากพิจารณาแล้วเห็นว่ามติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวหมดความจำเป็น ก็ให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณายกเลิกต่อไป ประกอบกับสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือแจ้งว่ารองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) สั่งและปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งมอบหมายให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นหน่วยงานหลักรับเรื่องกรณีที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเสนอเรื่องข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหายกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม ไปพิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาแนวทางและความเหมาะสมตามข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และให้สรุปผลการพิจารณาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในภาพรวม รวมถึงแนวทาง/มาตรการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกี่ยวข้องแล้วส่งให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีโดยด่วนภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรี ความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

ในการนี้ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ขอเรียนว่า เมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๐ รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (นายสมพาศ นิลพันธ์) ได้เป็นประธานการประชุมหารือการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองตามหลักมนุษยธรรมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงบประมาณ กรมบัญชีกลาง ศูนย์ปรองดองสมานฉันท์เพื่อการปฏิรูป กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานกิจการยุติธรรมและกรุงเทพมหานคร โดยมีผลการหารือสรุปได้ดังนี้

๑. กรณี...

- ๒ -

๑. กรณีการทบทวนมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง เนื่องจากคณะรัฐมนตรีได้มีมติที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง และการดำเนินการของส่วนราชการที่รับผิดชอบ เป็นดังนี้

ลำดับ	มติ ครม.	รายละเอียด	การดำเนินการ	ส่วนราชการ
๑	๓ มีนาคม ๒๕๔๙	เห็นชอบหลักเกณฑ์การจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖	ครม. เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ เห็นชอบการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ กรณีค่าจัดการศพ ให้ความช่วยเหลือแก่วีรชนในกรณีที่เสียชีวิตอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ รายละ ๒๐,๐๐๐ บาท และให้ความช่วยเหลือเงินดำรงชีพแก่วีรชนและญาติวีรชนในอัตราเดียวกัน โดยให้ความช่วยเหลือในอัตรารายละ ๓,๐๐๐ บาทต่อเดือนนับแต่วันที่เสียชีวิต	กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
๒	๑๑ ธันวาคม ๒๕๓๕	เห็นชอบการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองเดือนพฤษภาคม ๒๕๓๕	ครม. เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๔๘ จ่ายเพิ่มเติมจากครั้งที่ ๑ และ ๒ ทั้งนี้ จ่ายเพิ่มในส่วนของตกเบี้ยต้น	กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
๓	๑๐ มกราคม ๒๕๕๕	เห็นชอบหลักการการเยียวยาและฟื้นฟูเหยื่อและผู้เสียหายตลอดจนผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงหรือความขัดแย้งทางการเมือง ประมาณปลายปี ๒๕๔๘ จนถึงเหตุการณ์ความรุนแรงเมื่อเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๓	-	สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
๔	๖ มีนาคม ๒๕๕๕	เห็นชอบหลักเกณฑ์และวิธีการให้ความช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงินสำหรับความเสียหายแก่ชีวิตร่างกาย	ผลคงค้าง เยียวยาแล้ว จำนวน ๒,๔๖๘ ราย ยังไม่เยียวยา จำนวน ๒๐๑ ราย - อยู่ระหว่างการพิจารณา ๑๙๘ ราย - คุณสมบัติไม่ครบ ๖๓ ราย	กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
๕	๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕	เห็นชอบหลักเกณฑ์และวิธีการให้ความช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงินสำหรับผู้ที่ถูกดำเนินคดี	ผลคงค้าง เยียวยาแล้ว จำนวน ๒๑๐ ราย รอการเบิกจ่าย จำนวน ๗๔ ราย ได้แก่ ๑. ไม่ครบกำหนดการลงโทษ ๓๕ ราย (ปัจจุบันครบกำหนดโทษทุกรายแล้ว) ๒. ไม่มารับเงิน ๓๙ ราย	กคส. ✓
๖	๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕	เห็นชอบหลักเกณฑ์และวิธีการให้ความช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมสำหรับผู้ที่ทรัพย์สินเสียหาย	ผลคงค้าง - ยังไม่มีการเยียวยา ทั้งนี้ มีผู้ลงทะเบียน จำนวน ๔,๒๐๕ ราย ตรวจสอบแล้ว ๑,๗๙๙ ราย ยังไม่ได้ตรวจสอบ ๒,๒๒๖ ราย	กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
๗	๓ ธันวาคม ๒๕๕๖	เห็นชอบให้นำหลักเกณฑ์ตามมติ ครม.วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๕ และ ๖ มีนาคม ๒๕๕๕ มาใช้เยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมืองในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๖	ครม. เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ มีมติเห็นชอบให้ยกเลิก มติ ครม. เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๕๖	สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ทั้งนี้...

- ๓ -

ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีที่ผ่านมา เช่น มติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ และมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปี ๒๕๔๘ – ๒๕๕๓ ยังมีการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบเป็นเงินยังชีพรายเดือน เงินทุนการศึกษารายปี และค่ารักษาพยาบาลต่อเนื่อง ดังนั้น หากมีการยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับการเยียวยาจะทำให้เกิดความไม่เป็นธรรม และอาจเกิดการฟ้องร้องคดีต่อศาลปกครองได้ เนื่องจากเป็นการกระทบสิทธิ ในชั้นนี้จึงเห็นควรรอจนกว่าคดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะถึงที่สุด ซึ่งหากคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าเรื่องดังกล่าวไม่มีมูลความผิด กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กับกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจักได้ดำเนินการในส่วนที่คงค้าง แต่หากคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าเรื่องดังกล่าวมีมูลความผิดและขัดต่อกฎหมาย จะได้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อยกเลิกมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๕ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๕ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕ ต่อไป

๒. สำหรับข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เรื่องข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรมนั้น ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รายงานความคืบหน้า ดังนี้

๒.๑ ผู้แทนกรมบัญชีกลางได้รายงานความคืบหน้าว่าจะมีการยกร่างระเบียบเพื่อให้ความช่วยเหลือกรณีชีวิตและร่างกาย โดยเทียบเคียงอัตราการให้ความช่วยเหลือจากพระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการ การปฏิบัติงานของชาติหรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ และพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔

๒.๒ ผู้แทนสำนักงานกิจการยุติธรรมได้รายงานความคืบหน้าว่าได้มีการศึกษากฎหมายต่างประเทศ เช่น เยอรมัน ชิลี ซึ่งมีการช่วยเหลือในรูปแบบของระเบียบวิธีปฏิบัติ มิได้ออกเป็นกฎหมายแต่อย่างใด ทั้งนี้ หากมีความคืบหน้าจะแจ้งให้ทราบต่อไป

ดังรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นางพัชราภรณ์ อินทรียงค์)
ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ศูนย์บริการประชาชน
โทร. ๐ ๒๒๘๓ ๔๔๑๗ โทรสาร. ๐ ๒๒๘๓ ๔๕๒๔-๕
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : ccc_opm@opm.mail.co.th
ผู้ประสานงาน : นางสาวรวิวรรณ อักษร

สรุปผลหารือการให้ความช่วยเหลือเยียวยา
ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองตามหลักมนุษยธรรม
วันจันทร์ที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๐ เวลา ๑๔.๓๐ น.
ณ ห้องประชุม ๑๐๙ ชั้น ๑ อาคารสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล

ผู้มาประชุม

๑. นายสมพาศ นิลพันธ์ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี	รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
๒. นายสมโภชน์ ราชแพทยาคม ผู้แทนสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี	รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
๓. นายวิชชุพันธุ์ ภักดีบวร ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด	อัยการผู้เชี่ยวชาญ
๔. นายสราวุฒิ ล้ออัศจรรย์ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ
๕. พันเอก นพพร โควหกุล ผู้แทนกระทรวงกลาโหม	ผู้อำนวยการกองนิติธรรมทหาร
๖ นางสาวมีนา ชูใจ ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
๗. นายณัทธร ดิษฐ์ดำรง ผู้แทนสำนักงบประมาณ	นักวิเคราะห์งบประมาณชำนาญการ
๘. พันเอก อรรถพล วัฒนลักขี ผู้แทนศูนย์ปรองดองสมานฉันท์เพื่อการปฏิรูป	ผู้อำนวยการส่วนแผนและปฏิบัติการ
๙. นางสาวภารี แว่นแก้ว ผู้แทนกรมบัญชีกลาง	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านพัฒนาระบบสวัสดิการรักษาพยาบาล
๑๐. นายกรกฤษณ์ ปราบเขต ผู้แทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ
๑๑. นางเกษรา ชัยเหลืองอุไร ผู้แทนกระทรวงพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านส่งเสริมสวัสดิการสังคม
๑๒ นายเธียรชัย ชูกิตติวิบูลย์ ผู้แทนกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	ผู้อำนวยการกองช่วยเหลือผู้ประสบภัย
๑๓. พันตำรวจโท อัฐพร กุญแจทอง ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	รองผู้กำกับการฝ่ายสวัสดิการการเงิน
๑๔. นายวัฒนากร สั้นนุ้ย ผู้แทนสำนักงานกิจการยุติธรรม	นิติกรชำนาญการพิเศษ
๑๕. นายอิทธิพล ธีงประสาร ผู้แทนกรุงเทพมหานคร	นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ

๑๖. นายอิทธิพล ช่างกลึงดี สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี	ผู้อำนวยการศูนย์บริการประชาชน
๑๗. นายวิสุทธิ์ ฉัตรานุฉัตร สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี	ผู้อำนวยการส่วนนิติการ ศูนย์บริการประชาชน

<u>ผู้เข้าร่วมประชุม</u>

๑. นายสุบรรณ สิงห์โต	กระทรวงสาธารณสุข
๒. นางสาวพรฤดี วุฒิปัญญารัตนกุล	กรมบัญชีกลาง
๓. นางสาววรรณวิมล ศังขวณิช	กรมบัญชีกลาง
๔. นางสาวปิยะพร แสงศรีลม	กรมบัญชีกลาง
๕ นางสาวพิมพิณี เลี้ยงจรูญรัตน์	กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
๖ นายศักดิ์ชัย เตียนมีผล	กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
๗ นายภูมิธิป ลุศนันทน์	กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
๘. นายธีรชัย อังรัตสกุล	กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
๙. นางสาวสิภาณี นาคมี	สำนักงานกิจการยุติธรรม
๑๐. นายภราดร ณ สงขลา	กรุงเทพมหานคร

และเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการประชาชน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี จำนวน ๘ คน

เริ่มประชุมเวลา ๑๔.๓๐ น.

รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (นายสมพาศ นิลพันธ์) ประธานการประชุมแจ้งที่ประชุมทราบว่า คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ มีมติมอบหมายให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง และหากพิจารณาแล้วเห็นว่ามติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวหมดความจำเป็นก็ให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณายกเลิกต่อไป ประกอบกับสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มีหนังสือขอให้เสนอแนะกรณีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา เรื่องข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม โดยได้พิจารณาเห็นว่าปัจจุบันความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ประชาชนที่ทั้งได้รับการเยียวยามีมติที่หลากหลาย ทำให้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาหลายฉบับ และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ประชาชนประสบปัญหาความไม่สะดวกในการเข้าถึงการเยียวยาทั้งไม่ทราบว่ามีกฎหมายหรือหน่วยงานใดเกี่ยวข้องกับกรณีความเสียหายที่ตนได้รับ ซึ่งในบางกรณีเป็นผลทำให้เสียสิทธิในการได้รับการเยียวยา ซึ่งที่ประชุมได้มีการหารือใน ๒ ประเด็น ดังนี้

๑. การทบทวนมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

๑.๑ คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ มอบหมายให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง เช่น มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๕ และวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๕ และหากพิจารณาแล้วเห็นว่ามติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว

หมดความจำเป็นก็ให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณายกเลิกต่อไป ซึ่งสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้มีหนังสือสอบถามกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่รับผิดชอบตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว โดยทั้ง ๓ หน่วยงานมีความเห็นดังนี้

๑.๑.๑ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการมีความเห็นว่า ในกรณีคงค้างที่อยู่ระหว่างการพิจารณา ๑๙๘ ราย และอยู่ระหว่างอุทธรณ์สิทธิ ๖๓ ราย ที่ไม่สามารถดำเนินการพิจารณาช่วยเหลือได้เนื่องจากคณะอนุกรรมการไต่สวน ป.ป.ช. มีมติแจ้งข้อกล่าวหาการจ่ายเงินเยียวยาแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากการชุมนุมทางการเมือง ปี ๒๕๔๘ – ๒๕๕๓ ทั้งนี้ หากมีการยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปี ๒๕๔๘ – ๒๕๕๓ จะส่งผลกระทบต่อสิทธิกรณีคงค้าง

๑.๑.๒ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพมีความเห็นว่า เพื่อให้การช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมสำหรับผู้ถูกดำเนินคดีจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปี ๒๕๔๘ – ๒๕๕๓ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕ เป็นไปด้วยความเป็นธรรม เสมอภาค และถูกต้องตามกฎหมาย จึงยังคงมีความจำเป็นอยู่เนื่องจากหากยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีฉบับนี้ อาจส่งผลกระทบต่อการเยียวยาที่ไม่เป็นธรรม เสมอภาคต่อผู้ถูกดำเนินคดีที่คงการพิจารณาอยู่บางส่วน ดังนั้น เห็นควรรอจนกว่าคดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะถึงที่สุด

๑.๑.๓ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมีความเห็นว่า การให้ความช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมสำหรับผู้ที่ทรัพย์สินเสียหายจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง (พ.ศ. ๒๕๔๘ – ๒๕๕๓) ยังมิได้มีการจ่ายเงินให้แก่ผู้ยื่นคำร้องแต่อย่างใด เนื่องจากอยู่ระหว่างรอผลการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก่อน ดังนั้น หากมีการยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว และคณะกรรมการอำนวยการเยียวยาฯ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ มาตรการ กลไก และวิธีการเยียวยาฯ ปี ๒๕๕๖ – ๒๕๕๓ รวมถึงเหตุการณ์ฯ ปี ๒๕๔๘ – ๒๕๕๓ ที่ยังคงค้างการดำเนินการ โดยให้ครอบคลุมผู้ที่ทรัพย์สินเสียหายที่ลงทะเบียนไว้กับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยก็จะไม่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินการในส่วนที่คงค้างแต่อย่างใด

๑.๒ คณะรัฐมนตรีได้มีมติที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง และการดำเนินการของส่วนราชการที่รับผิดชอบ เป็นดังนี้

ลำดับ	มติ ครม.	รายละเอียด	การดำเนินการ	ส่วนราชการ
๑	๗ มีนาคม ๒๕๔๙	เห็นชอบหลักเกณฑ์การจ่ายค่าชดเชยแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖	ครม. เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ เห็นชอบการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ กรณีค่าจัดการศพ ให้ความช่วยเหลือแก่วีรชนในกรณีที่เสียชีวิตอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ รายละ ๒๐,๐๐๐ บาท และให้ความช่วยเหลือเงินดำรงชีพแก่วีรชนและญาติวีรชนในอัตราเดียวกัน โดยให้ความช่วยเหลือในอัตรารายละ ๓,๐๐๐ บาทต่อเดือนจนกว่าจะเสียชีวิต	
๒	๑๑ ธันวาคม ๒๕๓๕	เห็นชอบการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองเดือนพฤษภาคม ๒๕๓๕	ครม. เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๔๘ จ่ายเพิ่มเติมจากครั้งที่ ๑ และ ๒ ทั้งนี้ จ่ายเพิ่มในส่วนของดอกเบี้ยด้วย	ปภ. และ กคส.

- ๔ -

ลำดับ	มติ ครม.	รายละเอียด	การดำเนินการ	ส่วนราชการ
๓	๑๐ มกราคม ๒๕๕๕	เห็นชอบหลักการการเยียวยาและฟื้นฟูเหยื่อและผู้เสียหายตลอดจนผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงหรือความขัดแย้งทางการเมือง ประมาณปลายปี ๒๕๔๘ จนถึงเหตุการณ์ความรุนแรงเมื่อเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๓	-	สปน.
๔	๖ มีนาคม ๒๕๕๕	เห็นชอบหลักเกณฑ์และวิธีการให้ความช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงินสำหรับความเสียหายแก่ชีวิตร่างกาย	ผลคงค้าง เยียวยาแล้ว จำนวน ๒,๔๖๘ ราย ยังไม่เยียวยา จำนวน ๒๖๑ ราย - อยู่ระหว่างการพิจารณา ๑๘๘ ราย - อุทธรณ์สิทธิ ๖๓ ราย	พส.
๕	๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕	เห็นชอบหลักเกณฑ์และวิธีการให้ความช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงินสำหรับผู้ที่ถูกดำเนินคดี	ผลคงค้าง เยียวยาแล้ว จำนวน ๒๑๐ ราย รอการเบิกจ่าย จำนวน ๗๔ ราย ได้แก่ ๑ ไม่ครบกำหนดการลงโทษ ๓๕ ราย (ปัจจุบันครบกำหนดโทษทุกรายแล้ว) ๒ ไม่มารับเงิน ๓๙ ราย	กคส.
๖	๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕	เห็นชอบหลักเกณฑ์และวิธีการให้ความช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมสำหรับผู้ที่ทรัพย์สินเสียหาย	ผลคงค้าง ยังไม่มีการเยียวยา ทั้งนี้ มีผู้ลงทะเบียนจำนวน ๔,๒๐๕ ราย ตรวจสอบแล้ว ๑,๓๙๗ ราย ยังไม่ได้ตรวจสอบ ๒,๒๒๖ ราย	ปภ.
๗	๓ ธันวาคม ๒๕๕๖	เห็นชอบให้นำหลักเกณฑ์ตามมติ ครม. วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๕ และ ๖ มีนาคม ๒๕๕๕ มาใช้เยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมืองในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๖	ครม. เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ มีมติเห็นชอบให้ยกเลิก มติ ครม. เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๕๖	สปน.

๑.๓ คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความเห็นว่ากรณีการจ่ายเงินเยียวยาแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากการชุมนุมทางการเมือง (พ.ศ. ๒๕๔๘ – ๒๕๕๓) โดยไม่มีอำนาจ เนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับ และเพื่อช่วยเหลือพวกพ้องของตนเอง จึงจะต้องมีกฎหมายมารองรับเพื่อใช้บังคับกับกรณีนี้โดยเฉพาะ ประกอบกับคณะรัฐมนตรีในความการประชุม เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๘ มีมติเห็นชอบกรณีผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปี ๒๕๔๘ – ๒๕๕๓ ในส่วนที่ยังคงค้างตามหลักเกณฑ์มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๕ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๕ และวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕ เห็นควรรอจนกว่าคดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะถึงที่สุด

ในการนี้ คณะรัฐมนตรีที่ผ่านมา เช่น มติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ และมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปี ๒๕๔๘ – ๒๕๕๓ ยังมีการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบเป็นเงินยังชีพรายเดือน เงินทุนการศึกษารายปี และค่ารักษาพยาบาลต่อเนื่อง ดังนั้น หากมีการยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับการเยียวยาจะทำให้เกิดความไม่เป็นธรรม และอาจเกิดการฟ้องร้องคดีต่อศาลปกครองได้ เนื่องจากเป็นการกระทบสิทธิ ในขั้นนี้จึงเห็นควรรอจนกว่าคดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะถึงที่สุด ซึ่งหากคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าเรื่องดังกล่าวไม่มีมูลความผิด กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจักได้ดำเนินการในส่วนที่คงค้าง แต่หากคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าเรื่องดังกล่าวมีมูลความผิดและขัดต่อกฎหมาย จะได้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อยกเลิกมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๕ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๕ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕ ต่อไป

๒. ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม

๒.๑ ที่ผ่านมามีมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องและมีการดำเนินการ ดังนี้

๒.๑.๑ คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๘ ได้มีมติรับทราบรายงานผลการพิจารณาคำร้องเพื่อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย เรื่องสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายอันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กรณีผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปี ๒๕๕๓ อ้างว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในการช่วยเหลือเยียวยาจากรัฐบาล และมอบหมายให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีรวบรวมความคิดเห็นจากกระทรวง การคลัง กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงยุติธรรม

๒.๑.๒ คณะกรรมการอำนวยการเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปี ๒๕๕๖ – ๒๕๕๗ ในคราวการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๙ มีมติเห็นควรให้มีกฎหมายกลางในระดับพระราชบัญญัติเพื่อรองรับกระบวนการชดเชยและเยียวยาผู้เสียหายจากการชุมนุมทางการเมือง ตามข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและเพื่อให้มีกฎหมายกลางดังกล่าว และมอบหมายให้กระทรวงยุติธรรมได้มีการศึกษาหรือปรับปรุงพัฒนากฎหมายต่อไป ในระหว่างที่กระทรวงยุติธรรมพิจารณายกร่างกฎหมายเห็นควรให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรียกร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบฯ ไปพลางก่อน

๒.๑.๓ คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๙ ได้มีมติรับทราบผลการพิจารณาดังกล่าว และสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้แจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทราบด้วยแล้ว

๒.๑.๔ คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙ มีมติให้กระทรวงการคลังเป็นหน่วยงานหลักร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำกฎหมายหรือระเบียบ เงื่อนไข และวิธีการในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาที่ครอบคลุมในทุกกรณี เพื่อให้การให้ความช่วยเหลือเยียวยาของภาครัฐมีหลักเกณฑ์มาตรฐานและเกิดความชัดเจนต่อไป

๒.๒ ที่ประชุมได้รับทราบรายงานความคืบหน้ากรณีดังกล่าว ดังนี้

๒.๒.๑ ผู้แทนกรมบัญชีกลางได้รายงานความคืบหน้าการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙ และวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๙ ว่าจะมีการยกร่างระเบียบเกี่ยวกับเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง และเหตุพิเศษอื่น ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือกรณีชีวิตและร่างกายโดยกำหนดกรอบอัตราการช่วยเหลือเทียบเคียงจากพระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการการปฏิบัติงานของชาติหรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ และพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔

๒.๒.๒ ผู้แทนสำนักกิจการยุติธรรมได้รายงานความคืบหน้าว่าได้มีการศึกษาแนวคิดและกฎหมายจากต่างประเทศ เช่น เยอรมัน และชิลี โดยพบว่ายังไม่มีประเทศใดที่กำหนดให้มีกฎหมายกลาง แต่จะมีเพียงบางประเทศมีการช่วยเหลือในรูปแบบของระเบียบ ทั้งนี้ หากมีความคืบหน้าจะแจ้งให้ทราบต่อไป

เลิกประชุมเวลา ๑๖.๐๐ น.

ด่วนที่สุด

ที่ กค ๐๔๐๘.๔/ ๒๑๗๑

กระทรวงการคลัง
ถนนพระราม ๖ กทม. ๑๐๔๐๐

๒๙ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/ว(ล) ๑๐๔๗ ลงวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๑

ตามที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีขอให้กระทรวงการคลังเสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับเรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงการคลังพิจารณาแล้ว ขอเรียนดังนี้

๑. กรณีการทบทวนมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง เนื่องจากคณะรัฐมนตรีได้มีมติที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้ง เช่น มติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ มติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓ เป็นต้น โดยที่ผ่านมามีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังมีการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่อง นั้น เห็นว่า เนื่องจากหากมีการยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓ จะทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมกระทบสิทธิของผู้ได้รับผลกระทบ อาจเกิดการฟ้องร้องคดีต่อศาลปกครองได้ จึงเห็นควรที่จะรอผลการพิจารณาคดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ถึงที่สุดตามที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเสนอ

๒. กรณีตามข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรมของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นั้น ในส่วนการดำเนินการของกระทรวงการคลังโดยกรมบัญชีกลางได้ดำเนินการยกร่างระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกจ่ายเงินช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมือง หรือเหตุพิเศษอื่น ๆ ในลักษณะเดียวกัน พ.ศ. .... เพื่อช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ กรณีที่ยังไม่มีกฎหมายหรือระเบียบที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาที่ชัดเจน ซึ่งเป็นการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙ และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ โดยร่างระเบียบดังกล่าวอยู่ระหว่างขั้นตอนหารือในรายละเอียดกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาและรับฟังความคิดเห็นในร่างระเบียบฯ ก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิสุทธิ์ ศรีสุพรรณ)
รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ รักษาราชการแทน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

กรมบัญชีกลาง
กองค่าตอบแทนและประโยชน์เกื้อกูล
กลุ่มงานบริหารค่าใช้จ่าย

ด่วนที่สุด

ที่ พม ๐๒๐๘/๑๒๖๑

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๑๐๓๔ ถนนกรุงเกษม แขวงมหานาค
เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

๒๕ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๔/ว(ล)๑๐๔๗ ลงวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๑

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแจ้งขอให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เสนอความเห็น เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม ตามที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเสนอ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์พิจารณาแล้ว ขอเรียนว่า

๑. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ในฐานะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการอำนวยการเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ซึ่งมีหน้าที่พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์และเสนอแนะมาตรการกลไกเยียวยาด้านการเงินฯ ทั้งนี้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๓ มีการกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเยียวยาที่แตกต่างกันไป โดยอาศัยการเทียบเคียงกับหลายข้อมูล อาทิ ฐานข้อมูลรายได้เฉลี่ยประจำต่อคนต่อเดือน ตามสถิติรายได้ประชาชาติของประเทศไทย รวมถึงเทียบเคียงกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่างๆ เช่น พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ แนวทางการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ชายแดนภาคใต้ เป็นต้น ดังนั้น การกำหนดการจ่ายค่าทดแทนแต่ละครั้งมีความแตกต่างกัน

๒. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จึงเห็นสมควรให้มีหลักเกณฑ์กลางในการจ่ายเงินช่วยเหลือเยียวยา เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม และเหมาะสมสภาพปัญหา โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะต้องไม่ถูกปรับเปลี่ยนได้โดยง่าย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พลเอก

(อนันตพร กาญจนรัตน์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สำนักงานปลัดกระทรวง
โทร. ๐ ๒๖๕๙ ๖๔๖๔ โทรสาร ๐ ๒๐๕๙ ๖๔๙๘

ด่วนที่สุด

ที่ ยร ๐๔๐๖/ ๑๓๒

กระทรวงยุติธรรม
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ
อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ชั้น ๘
ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐

๒๕ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/ว(ล) ๑๐๔๗ ลงวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๑

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือเรื่องข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม จำนวน ๑ แผ่น

๒. แนวทางการดำเนินการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองตามหลักมนุษยธรรม จำนวน ๘ แผ่น

๓. ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม จำนวน ๓๒ แผ่น

๔. ข้อมูลเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. .... จำนวน ๑ แผ่น

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้ส่ง เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรมซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มีข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม โดยเสนอให้กระทรวงยุติธรรมแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งเกี่ยวกับคำนิยามผู้เสียหายในร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. .... และจำเลยในคดีอาญาที่ศาลมีคำพิพากษายกฟ้องให้ได้รับการเยียวยาทุกกรณี นั้น

กระทรวงยุติธรรม ขอเรียนให้ทราบข้อเท็จจริงตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มีข้อเสนอ ดังนี้

๑. ขอให้นิยามความหมายของผู้เสียหายในร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. .... ให้รวมถึงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่สูญหาย ครอบครัวหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลโดยตรงของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน เพื่อให้การเยียวยาครอบคลุมผู้ได้รับความเสียหายตามความเป็นจริง และมิต้องรอให้ระยะเวลาที่กำหนดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ผ่านพ้นไปก่อนจากกรณีข้อเสนอดังกล่าวพิจารณาแล้วเห็นว่า

/๑.๑ ร่างพระราชบัญญัติ...

๑.๑ ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. .... ได้กำหนดนิยามเกี่ยวกับผู้เสียหายไว้ในมาตรา ๓ คือ "ผู้ได้รับความเสียหาย" หมายความว่า บุคคลที่ได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจจากการทรมานหรือถูกกระทำให้บุคคลสูญหาย ซึ่งจากการกำหนดดังกล่าวจะหมายถึงบุคคลทุกคนที่ถูกกระทำทรมานหรือถูกกระทำให้บุคคลสูญหาย มิได้จำกัดเพียงอาชีพใดอาชีพหนึ่ง หรือบุคคลสถานะใดสถานะหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นจึงรวมถึงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ถูกกระทำให้สูญหายด้วย

๑.๒ การเยียวยาความเสียหายตามร่างพระราชบัญญัติฯดังกล่าว มุ่งเน้นการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายที่แท้จริง ซึ่งเป็นการเยียวยาในเบื้องต้นโดยมิต้องรอให้ระยะเวลาที่กำหนดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ผ่านพ้นไปเสียก่อน ตามมาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕ เช่น การรักษาพยาบาล การเปิดเผยข้อมูล หรือกำหนดมาตรการอื่นใดที่เหมาะสม

๑.๓ ครอบครัวหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลโดยตรงของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนประสบปัญหาในการเยียวยาเนื่องจากต้องรอให้ศาลสั่งว่าเป็นบุคคลสาบสูญ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๑ จึงเสนอแนะให้มีการแก้ไขคำนิยามเกี่ยวกับผู้เสียหายในร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้รวมถึงครอบครัวหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลโดยตรงของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม จะรับข้อมูลไว้พิจารณาเพื่อนำไปประกอบการรับฟังความคิดเห็นในประเด็นดังกล่าว ตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ต่อไป

๒. การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๙ โดยให้จำเลยในคดีที่ศาลมีคำพิพากษายกฟ้องได้รับการเยียวยาทุกกรณี จากกรณีข้อเสนอดังกล่าวพิจารณาแล้วเห็นว่า

ตามเจตนารมณ์ของการตราพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาพ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๙ เพื่อรองรับสิทธิในค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายต้องเป็นบุคคลซึ่งตกเป็นจำเลยในคดีอาญาที่ได้ถูกดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการและถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาคดี และปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดและมีการถอนฟ้องในระหว่างดำเนินคดี หรือปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดในคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด ตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งหมายความว่า จำเลยที่ศาลพิพากษายกฟ้องที่จะมีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายนั้น ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าวข้อเท็จจริงในคดีจะต้องเป็นการยกฟ้องโดยปราศจากความสงสัยและชัดเจนว่าจำเลยมิได้กระทำความผิด โดยการดำเนินการพิจารณาคำขอที่ผ่านมาคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาซึ่งมีอำนาจในการอนุมัติจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาจะมอบหมายให้คณะอนุกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาซึ่งมีผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด และมีผู้ทรงคุณวุฒิทำหน้าที่ประธานคณะอนุกรรมการ ผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่างๆ เป็นคณะอนุกรรมการทำหน้าที่พิจารณากลั่นกรองคำขอของจำเลยจากคำพิพากษาของศาลเสียก่อนว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดหรือไม่ โดยคำพิพากษาของศาลที่ยกฟ้องจำเลยนั้นจะมีทั้งกรณีที่ศาลพิพากษาว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด กรณีที่ศาลยกฟ้องโดยยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ วรรคสอง หรือกรณียกฟ้องเพราะพยานหลักฐานของโจทก์ไม่มั่นคงเพียงพอจะลงโทษจำเลย เป็นต้น จากนั้นคณะอนุกรรมการจึงจะเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการพิจารณามีคำวินิจฉัยในคดีนั้นต่อไป

/จึงเห็นได้ว่า...

-๓-

จึงเห็นได้ว่าการพิจารณาคำขอของจำเลยในคดีอาญานั้น จะพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบผ่านขั้นตอนการพิจารณาหลายขั้นตอนเพื่อคณะกรรมการจะได้มีคำวินิจฉัยจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายให้แก่จำเลยที่มิได้กระทำความผิดและได้รับความเสียหายจากกระบวนการยุติธรรมที่ผิดพลาดอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว หากคำขอใดที่คณะกรรมการมีคำวินิจฉัยแล้วแต่จำเลยไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยนั้น จำเลยสามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัย สำหรับผลคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ที่ผ่านมา กรณีที่คณะกรรมการมีคำวินิจฉัยยกคำขอของจำเลยเนื่องจากศาลพิพากษายกฟ้องโดยยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ วรรคสอง ศาลอุทธรณ์จะมีคำพิพากษายกอุทธรณ์ของจำเลยเช่นเดียวกันโดยเห็นว่ากรณีที่ศาลพิพากษายกฟ้องโดยยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลยเป็นกรณีที่ข้อเท็จจริงยังฟังไม่เป็นที่ยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๒๐ (๓) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

ดังนั้น การพิจารณาคำขอจำเลยในคดีอาญา คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาจะพิจารณาคำขอเป็นรายกรณี ซึ่งการที่ศาลพิพากษายกฟ้องจำเลยนั้นอาจมีกรณีที่ข้อเท็จจริงยังฟังไม่เป็นที่ยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาพ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๙ โดยให้เยียวยาจำเลยที่ศาลพิพากษายกฟ้องทุกกรณีนั้น จึงอาจไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

พลอากาศเอก

(ประจิน จันตอง)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๒๘๘๙ , ๐ ๒๑๔๑ ๒๘๕๙
โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๖๖๖-๗

ที่ สธ ๐๒๑๑/๒๕๑

กระทรวงสาธารณสุข
ถนนติวานนท์ จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐

๒๔ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหายกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/ว(ล) ๑๐๔๗ ลงวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๑

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ขอให้กระทรวงสาธารณสุขเสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ประเด็นความเห็นเรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหายกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงสาธารณสุข พิจารณาแล้วมีความเห็นชอบตามแนวทางการดำเนินการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองตามหลักมนุษยธรรมที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเสนอ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายปิยะสกล สกลสัตย์ พร)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
กองสาธารณสุขฉุกเฉิน
โทรศัพท์/โทรสาร ๐ ๒๕๙๐ ๑๗๗๑

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๐๙๐๒/ ๑๐

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
๑ ถนนพระอาทิตย์ เขตพระนคร
กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๒๙ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/ว(ล) ๑๐๔๗ ลงวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๑

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีขอให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม ตามที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเสนอเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีโดยด่วน ความละเอียดทราบแล้ว นั้น

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาแล้ว มีความเห็นดังนี้

(๑) การทบทวนมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง (พ.ศ. ๒๕๔๘ – ๒๕๕๓) นั้น เห็นว่า เนื่องจากขณะนี้กรณีดังกล่าวยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าเป็นการจ่ายที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและมีมูลความผิดหรือไม่ จึงเห็นควรรับทราบการรายงานของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีและรอผลการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อจะได้ดำเนินการให้ถูกต้องตามขั้นตอนต่อไป

(๒) ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักสิทธิมนุษยธรรม นั้น เห็นว่า ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙ และวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ ให้กระทรวงการคลังเป็นหน่วยงานหลักร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำกฎหมายหรือระเบียบ เงื่อนไข และวิธีการในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาที่ครอบคลุมในทุกกรณี เพื่อให้การให้ความช่วยเหลือเยียวยาของภาครัฐมีหลักเกณฑ์มาตรฐานและเกิดความชัดเจน ดังนั้น เห็นควรให้กระทรวงการคลังและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งดำเนินการในเรื่องดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายดิสทัต โหตระกิตย์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

กองกฎหมายกระบวนการยุติธรรม
ฝ่ายกฎหมายกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง
โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๓๙๐๐-๗ ต่อ ๒๒๑๘ (นายสราวุฒิฯ)
โทรสาร ๐ ๒๒๘๒ ๒๗๐๑
www.krisdika.go.th

ที่ สม ๐๐๐๔/ ๓๑๙

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษาฯ
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖ - ๓
ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กทม. ๑๐๒๑๐

๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาข้อเสนอแนะฯ ที่ ๓/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๐ จำนวน ๑ ชุด

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้เคยมีข้อเสนอแนะกรณีการเยียวยาความเสียหายโดยรัฐที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนว่า ควรมีการวางหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและมีมาตรฐานเดียวกันในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้มีมาตรการการให้ความช่วยเหลือเยียวยาทางด้านอื่น ๆ เพิ่มเติมนอกเหนือจากการเยียวยาด้านการเงิน และให้มีหลักเกณฑ์ที่เป็นกลางและครอบคลุมผู้ได้รับผลกระทบทุกฝ่าย อย่างไรก็ดี พบว่ายังคงมีปัญหาอื่น ๆ ที่สืบเนื่องจากการเยียวยา กล่าวคือ ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ประชาชนที่พึงได้รับการเยียวยามีมิติที่หลากหลาย เช่น เหตุจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ เหตุจากความไม่สงบทางการเมือง เหตุจากการก่อการร้าย การเยียวยาในระบบสาธารณสุข ในระบบกระบวนการยุติธรรม และการเยียวยากรณีเกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ทำให้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาหลายฉบับ และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ประชาชนประสบปัญหาความไม่สะดวกในการเข้าถึงการเยียวยา ทั้งไม่ทราบว่ามีกฎหมายหรือหน่วยงานใดเกี่ยวข้องกับกรณีความเสียหายที่ตนได้รับ ซึ่งในบางกรณีเป็นผลทำให้เสียสิทธิในการได้รับการเยียวยา นอกจากนี้ ยังขาดกฎหมายครอบคลุมถึงการเยียวยาความเสียหายในบางกรณี และที่สำคัญ คือ เกิดความเหลื่อมล้ำในการเยียวยา อาทิ กรณีการเยียวยาความเสียหายผู้ได้รับผลกระทบจากการชุมนุมทางการเมืองโดยมติคณะรัฐมนตรีที่แตกต่างกัน ทั้งที่เป็นกรณีการชุมนุมทางการเมืองเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม แม้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะตระหนักว่ารัฐให้ความสำคัญกับการเยียวยา โดยมีกฎหมายที่รองรับสิทธิในการเยียวยาหลายฉบับ แต่การเยียวยาของรัฐยังมีสาระและปัญหาสำคัญที่ยังไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และหลักการพื้นฐานและแนวทางว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาและชดใช้ความเสียหายสำหรับเหยื่อของการละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอย่างรุนแรงกว้างขวาง และการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างรุนแรง จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิด

/สิทธิ...

- ๒ -

สิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม เสนอต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายวัส ติงสมิตร)
ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
สำนักวิจัยและวิชาการ
โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๓๘๙๕
โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๖๙

ที่ สว(สนช) ๐๐๐๑/๔๑๗๖

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการ
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
ถนนอู่ทองใน กทม. ๑๐๓๐๐

๗ สิงหาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ สม ๐๐๐๔/๓๙ ลงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐

ตามหนังสือที่อ้างถึง ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มีหนังสือกราบเรียนประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใดๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน และแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหายกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม เสนอต่อรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

ในการนี้ ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาแล้ว จึงได้ส่งเรื่องดังกล่าวไปยังคณะกรรมาธิการวิสามัญกิจการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อดำเนินการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำกราบเรียน ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวสุภางค์จิตต ไตรเทพพิสัย)
รองเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่เลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักงานประธานวุฒิสภา
โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๓๙๖
โทรสาร ๐ ๒๘๓๑ ๙๓๙๗

สำเนา

ที่ สม ๐๐๐๔/ ๓๑๙

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษาฯ
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖ - ๗
ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กทม. ๑๐๒๑๐

๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาข้อเสนอแนะฯ ที่ ๓/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๐ จำนวน ๑ ชุด

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้เคยมีข้อเสนอแนะกรณีการเยียวยาความเสียหายโดยรัฐที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนว่า ควรมีการวางหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและมีมาตรฐานเดียวกันในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้มีมาตรการการให้ความช่วยเหลือเยียวยาทางด้านอื่น ๆ เพิ่มเติมนอกเหนือจากการเยียวยาด้านการเงิน และให้มีหลักเกณฑ์ที่เป็นกลางและครอบคลุมผู้ได้รับผลกระทบทุกฝ่าย อย่างไรก็ดี พบว่ายังคงมีปัญหาอื่น ๆ ที่สืบเนื่องจากการเยียวยา กล่าวคือ ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ประชาชนที่พึงได้รับการเยียวยามีมิติที่หลากหลาย เช่น เหตุจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ เหตุจากความไม่สงบทางการเมือง เหตุจากการก่อการร้าย การเยียวยาในระบบสาธารณสุข ในระบบกระบวนการยุติธรรม และการเยียวยากรณีเกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ทำให้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาหลายฉบับ และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ประชาชนประสบปัญหาความไม่สะดวกในการเข้าถึงการเยียวยา ทั้งไม่ทราบว่ามีกฎหมายหรือหน่วยงานใดเกี่ยวข้องกับกรณีความเสียหายที่ตนได้รับ ซึ่งในบางกรณีเป็นผลทำให้เสียสิทธิในการได้รับการเยียวยา นอกจากนี้ ยังขาดกฎหมายครอบคลุมถึงการเยียวยาความเสียหายในบางกรณี และที่สำคัญ คือ เกิดความเหลื่อมล้ำในการเยียวยา อาทิ กรณีการเยียวยาความเสียหายผู้ได้รับผลกระทบจากการชุมนุมทางการเมืองโดยมติคณะรัฐมนตรีที่แตกต่างกัน ทั้งที่เป็นกรณีการชุมนุมทางการเมืองเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม แม้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะตระหนักว่ารัฐให้ความสำคัญกับการเยียวยา โดยมีกฎหมายที่รองรับสิทธิในการเยียวยาหลายฉบับ แต่การเยียวยาของรัฐยังมีสาระและปัญหาสำคัญที่ยังไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และหลักการพื้นฐานและแนวทางว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาและชดใช้ความเสียหายสำหรับเหยื่อของการละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอย่างรุนแรงกว้างขวาง และการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างรุนแรง จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิด

/สิทธิ...

- ๒ -

สิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม เสนอต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายวัส ติงสมิตร)
ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
สำนักวิจัยและวิชาการ
โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๓๘๙๕
โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๖๙

สำเนาคู่ฉบับ

ที่ สม ๐๐๐๔/ ว ๒๓๗๐

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษาฯ
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖ - ๗
เขตหลักสี่ กทม. ๑๐๒๑๐

๑๙ สิงหาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม

เรียน รายชื่อแนบ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาหนังสือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ สม ๐๐๐๔/๗๘ ลงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐ จำนวน ๑ ชุด
๒. สำเนาข้อเสนอแนะฯ ที่ ๓/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๐ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม โดยได้พิจารณาเห็นว่า ปัจจุบันความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ประชาชนที่พึงได้รับการเยียวยามีมิติที่หลากหลาย เช่น เหตุจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ เหตุจากความไม่สงบทางการเมือง เหตุจากการก่อการร้าย การเยียวยาในระบบสาธารณสุข ในระบบกระบวนการยุติธรรม และการเยียวยากรณีเกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ทำให้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาหลายฉบับ และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ประชาชนประสบปัญหาความไม่สะดวกในการเข้าถึงการเยียวยา ทั้งไม่ทราบว่ามีกฎหมายหรือหน่วยงานใดเกี่ยวข้องกับกรณีความเสียหายที่ตนได้รับ ซึ่งในบางกรณีเป็นผลทำให้เสียสิทธิในการได้รับการเยียวยา รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ และ ๒

โดยที่ ข้อเสนอแนะบางประการเกี่ยวข้องกับภารกิจตามอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการในสังกัดของท่าน สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงขอส่งข้อเสนอแนะเรื่องดังกล่าวมาเพื่อพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ผลเป็นประการใดโปรดแจ้งให้ทราบด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นางภิรมย์ ศรีประเสริฐ)
เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักวิจัยและวิชาการ
โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๓๘๙๕
โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๖๙

รายชื่อแนบ

๑. ปลัดกระทรวงการคลัง
๒. ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๓. ปลัดกระทรวงมหาดไทย
๔. ปลัดกระทรวงยุติธรรม
๕. ปลัดกระทรวงสาธารณสุข

สำเนาคู่ฉบับ

ที่ สม ๐๐๐๔/ ๑ ๒๓๗๑

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษาฯ
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖ - ๗
เขตหลักสี่ กทม. ๑๐๒๑๐

๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม

เรียน รายชื่อแนบ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาหนังสือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ สม ๐๐๐๔/๗๘ ลงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐ จำนวน ๑ ชุด
๒. สำเนาข้อเสนอแนะฯ ที่ ๗/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๐ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม โดยได้พิจารณาเห็นว่า ปัจจุบันความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ประชาชนที่พึงได้รับการเยียวยามีมิติที่หลากหลาย เช่น เหตุจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ เหตุจากความไม่สงบทางการเมือง เหตุจากการก่อการร้าย การเยียวยาในระบบสาธารณสุข ในระบบกระบวนการยุติธรรม และการเยียวยากรณีเกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ทำให้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาหลายฉบับ และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ประชาชนประสบปัญหาความไม่สะดวกในการเข้าถึงการเยียวยา ทั้งไม่ทราบว่ามีกฎหมายหรือหน่วยงานใดเกี่ยวข้องกับกรณีความเสียหายที่ตนได้รับ ซึ่งในบางกรณีเป็นผลทำให้เสียสิทธิในการได้รับการเยียวยา รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ และ ๒

โดยที่ ข้อเสนอแนะบางประการเกี่ยวข้องกับภารกิจตามอำนาจหน้าที่ในหน่วยงานของท่าน สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงขอส่งข้อเสนอแนะเรื่องดังกล่าวมาเพื่อพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ผลเป็นประการใดโปรดแจ้งให้ทราบด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นางภิรมย์ ศรีประเสริฐ)
เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักวิจัยและวิชาการ
โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๓๘๙๕
โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๖๙

รายชื่อแนบ
๑. ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
๒. เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

ด่วนที่สุด

ที่ สม ๐๐๐๔/ ๙๕

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษาฯ
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖ - ๗
ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กทม. ๑๐๒๑๐

๑๙ กันยายน ๒๕๖๐

เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เรื่อง การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ข้อเสนอแนะฯ ที่ ๕ /๒๕๖๐ ลงวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๐ จำนวน ๑๐๐ ชุด

ด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ขอเสนอข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เรื่องการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. <u>ความเป็นมา</u>

ด้วยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้มีคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เรื่องการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ โดยมีสาระสำคัญให้สามารถนำที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้เพื่อประโยชน์ในกิจการอื่นนอกเหนือจากการทำเกษตรกรรมหรือกิจการที่ต่อเนื่องหรือเกี่ยวข้องได้ ซึ่งการออกคำสั่งดังกล่าวมีผลเป็นการกระทบต่อเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ที่มีสาระสำคัญเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร เนื่องจากที่ดินเป็นปัจจัยสำคัญและเป็นรากฐานเบื้องต้นของการผลิตทางเกษตรกรรม เกษตรกรประสบความเดือดร้อนเนื่องจากต้องสูญเสียสิทธิในที่ดินและกลายเป็นผู้เช่าที่ดิน จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อช่วยให้เกษตรกรมีที่ดินทำกิน และลดความเหลื่อมล้ำในฐานะของบุคคลในทางเศรษฐกิจและสังคม แม้ว่าในปัจจุบันพลังงานเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของสถานการณ์โลก ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วนให้มีการแสวงหาและพัฒนาแหล่งพลังงานอย่างยั่งยืนก็ตาม แต่ปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกรยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะปัญหาการสูญเสียที่ดินของเกษตรกรจากปัญหาหนี้นอกระบบ ซึ่งการดำเนินการตามคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ อาจมีผลกระทบต่อสิทธิในที่ดินทำกินของเกษตรกรที่ได้รับการจัดสรรที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ โดยหากรัฐใช้วิธีการตามปกติในการตรากฎหมาย

/ แทน ...

แทนการออกคำสั่งหัวหน้า คสช. ก็จะทำให้กระบวนการตรวจสอบ กลั่นกรองเกิดความรอบคอบในการตรากฎหมายที่มีผลเป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากยิ่งขึ้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงเห็นควรจัดทำข้อเสนอแนะ กรณีคำสั่งหัหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เรื่อง การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๒. <u>เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี</u>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) บัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีหน้าที่และอำนาจเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ดังนั้น จึงเห็นสมควรเสนอข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณี คสช. มีคำสั่งที่หัวหน้า คสช.ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เรื่องการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ วรรคสอง

๓. <u>ความเร่งด่วนของเรื่อง</u>

เนื่องจากคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เรื่องการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ ข้อ ๑ วรรคสอง กำหนดว่า “หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอและการพิจารณาให้ความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดิน ประเภทของกิจการหรือโครงการ เนื้อที่ วัตถุประสงค์ และมูลค่าของการดำเนินกิจการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ...ฯลฯ ... ทั้งนี้ ต้องดำเนินการให้มีการออกกฎกระทรวงไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันที่คำสั่งนี้ใช้บังคับ” ซึ่งระยะเวลาเก้าสิบวันจะครบกำหนดในวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๖๐ จึงมีความจำเป็นต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาและมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) ให้มีผลในทางปฏิบัติโดยเร่งด่วน

๔. <u>สาระสำคัญของเรื่อง</u>

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พิจารณาแล้วเห็นว่า คำสั่งหัวหน้า คสช.ที่ ๓๑/๒๕๖๐ มีผลกระทบต่อหลักสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ตลอดจนเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.๒๕๑๘ ดังนี้

๔.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓ วรรคสอง ได้บัญญัติหลักการสำคัญในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจากการใช้อำนาจโดยมิชอบขององค์กรของรัฐไว้ โดยบัญญัติให้การใช้อำนาจของรัฐทุกองค์กรต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม และในการตรากฎหมายขององค์กรของรัฐ ยังต้องคำนึงถึงมาตรา ๒๖ ซึ่งบัญญัติให้การใช้อำนาจในการตรากฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนนั้นแม้จะสามารถกระทำได้ แต่ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ อยู่ภายใต้หลักนิติธรรม และไม่เพิ่มภาระแก่ประชาชนเกินสมควรแก่เหตุ ซึ่งบทบัญญัติในมาตราดังกล่าว เป็นหลักการ

/ สำคัญ...

สำคัญในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจากการใช้อำนาจของรัฐ โดยประกันว่าองค์กรของรัฐทุกองค์กรจะใช้อำนาจตามหลักนิติธรรมและตามครรลองของรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายที่มีฐานะสูงสุดของประเทศ โดยนัยนี้ การใช้อำนาจขององค์กรของรัฐจึงหมายรวมถึง การใช้อำนาจของ คสช. ในการออกคำสั่ง คสช.ที่ ๓๑/๒๕๖๐โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ โดยมีการแถลงเหตุผลความจำเป็นว่า "ปัจจุบันพลังงานเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของสถานการณ์โลก ซึ่งรัฐบาลเองก็ได้กำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วนให้มีการแสวงหาและพัฒนาแหล่งพลังงานอย่างยั่งยืน รวมทั้งการดำเนินการด้านพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก เพื่อป้องกันการขาดแคลนพลังงาน สร้างความมั่นคงด้านพลังงานและลดการพึ่งพาการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศ ในขณะที่นโยบายในการบริหารจัดการแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และกระจายการพัฒนาไปยังพื้นที่ต่าง ๆ เป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลในการปฏิรูประบบเศรษฐกิจเช่นกัน แต่โดยที่ในการดำเนินการเพื่อให้นโยบายดังกล่าวสัมฤทธิ์ผล มีความจำเป็นต้องเข้าไปดำเนินการภายในที่ดินของรัฐบางประเภท โดยเฉพาะที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินที่มีสภาพไม่เอื้อหรือไม่เหมาะสมต่อการทำเกษตรกรรมอย่างคุ้มค่า" นั้น เมื่อพิจารณาแล้ว ยังไม่ปรากฏชัดเจนว่าเป็นไปตามความมุ่งหมายของมาตรา ๔๔ ในข้อใด หากพิจารณาจากความมุ่งหมายในข้อ ๑ กล่าวคือ "เป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ" คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่า การอนุญาตให้เอกชนเข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อประกอบกิจการด้านพลังงาน หรือเพื่อการเหมืองแร่ ซึ่งเป็นรายย่อยเฉพาะรายยังไม่สามารถเชื่อมโยงเข้ากับแนวทางการปฏิรูปประเทศทั้งด้านการปฏิรูปเกษตรกรรมหรือการปฏิรูปพลังงานได้ ทั้งการปฏิรูปพลังงานไม่อาจเกิดได้จากการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการผลิตพลังงานหมุนเวียนขึ้นทดแทนพลังงานฟอสซิล แต่น่าจะอยู่ที่ความรับผิดชอบในการมีส่วนร่วมผลิตพลังงาน จึงพิจารณาได้ยากว่า คำสั่งหัวหน้า คสช.ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เป็นไปเพื่อการปฏิรูปพลังงาน

๔.๒ จากข้อเท็จจริงปรากฏว่า พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินส่วนใหญ่มีเกษตรกรเข้าทำเกษตรกรรมแล้ว (พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินประมาณ ๔๐ ล้านไร่ มีเกษตรกรเข้าทำกินแล้วประมาณ ๓๕ ล้านไร่) การนำพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินให้เอกชนประกอบกิจการอื่นย่อมมีผลกระทบต่อเกษตรกรที่ได้ครอบครองทำกินในพื้นที่อยู่แล้วอย่างแน่นอน คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ จึงมีผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สิน ในส่วนของสิทธิในการครอบครองและทำกินของเกษตรกรผู้ได้รับการจัดสรรที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินตามที่พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ บัญญัติรับรองไว้ การนำที่ดินที่มีผู้ครอบครองทำประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว ไปให้บุคคลอื่นทำประโยชน์อย่างอื่น จึงต้องคำนึงถึงสิทธิในการมีส่วนร่วมในนโยบายหรือกิจกรรมใด ๆ ของรัฐที่อาจมีผลกระทบต่อตนเอง ตลอดจนหลักการชดเชยเยียวยา ซึ่งหลักการดังกล่าวเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และได้รับการรับรองทั้งจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ และมาตรา ๗๗ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีแล้ว

๔.๓ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่า คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ มีผลกระทบต่อสิทธิของเกษตรกร โดยกระทบต่อเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ซึ่งบังคับใช้มาตั้งแต่ปี ๒๕๑๘ ที่มุ่งคุ้มครองการดำรงชีวิตของเกษตรกรซึ่งไม่มีที่ดินทำกินหรือมีแต่ไม่เพียงพอ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน สิทธิดังกล่าวอาจถูกจำกัดได้แต่ควรทำเฉพาะเท่าที่จำเป็นอย่างยิ่ง การออกคำสั่ง คสช. ดังกล่าวจะทำให้ดุลยภาพของกฎหมายเปลี่ยนแปลงไป และไม่สามารถดำรงเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ไว้ได้อีกต่อไป นอกจากนี้ การที่คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ให้อำนาจในการออกกฎกระทรวง

/ และ

และระเบียบ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ จึงมีผลเป็นการให้อำนาจเพิ่มเติมจากคำสั่งหัวหน้า คสช. ซึ่งอาจขยายไปกระทบสิทธิของเกษตรกรมากขึ้น อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติยังคงเห็นว่า รัฐมีอำนาจในการจัดการที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน หากรัฐสามารถแสดงให้เห็นได้ว่ารัฐได้ดำเนินการในที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.๒๕๑๘ แล้ว กล่าวคือ ได้ประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนผู้ยากไร้ให้มีสิทธิทำกินในที่ดินแม้เป็นที่ดินของรัฐ และหากรัฐดำเนินการนำที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้เพื่อกิจการอื่นโดยไม่กระทบสิทธิดังกล่าว รัฐพึงสามารถดำเนินการต่อไปได้ เช่น หากประชาชนที่ทำกินในเขตปฏิรูปที่ดินถูกกระทบจากการอนุญาตให้เอกชนเข้าทำประโยชน์ในกิจการอื่น ได้มีการเยียวยาผลกระทบนั้นจนเป็นที่พอใจ หรือรัฐสามารถพิสูจน์ให้เห็นได้ว่า มีความได้สัดส่วนระหว่างการคุ้มครองสิทธิเกษตรกรกับประโยชน์ส่วนรวมของรัฐในการอนุญาตให้เอกชนเข้าทำกิจการอื่น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรี ดังนี้

ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

(๑) คณะรัฐมนตรีควรเสนอให้ คสช. พิจารณาทบทวนคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่๓๑/๒๕๖๐ ให้สอดคล้องต่อหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓ วรรคสอง และมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และความมุ่งหมายของมาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗

(๒) คณะรัฐมนตรีควรเสนอ คสช. ให้ทบทวนคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ข้อ ๘ เนื่องจากการแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายปฏิรูปที่ดินเพื่อรองรับการประกอบกิจการอื่นที่มิใช่เกษตรกรรม จะทำให้เจตนารมณ์ของกฎหมายปฏิรูปที่ดินเปลี่ยนแปลงไป แต่หากรัฐต้องการใช้พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อจัดทำกิจการอื่นอันเป็นประโยชน์สำคัญของชาติโดยส่วนรวม สมควรใช้วิธีเพิกถอนที่ดินบริเวณนั้นออกจากการเป็นเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งสามารถกระทำได้โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

(๓) คณะรัฐมนตรีควรกำหนดมาตรการในการพิจารณาให้การยินยอมการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามกฎกระทรวง และระเบียบที่ออกตามคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ โดยต้องดำเนินกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนและเกษตรกรผู้มีส่วนได้เสียตามบทบัญญัติมาตรา ๕๗ และมาตรา ๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ก่อนการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ เพื่อเป็นหลักประกันว่าสิทธิของประชาชนผู้ได้รับผลกระทบหรืออาจได้รับผลกระทบจากการประกอบกิจการอย่างอื่นในเขตปฏิรูปที่ดินจะได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ และพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคี นอกจากนี้ ในเรื่องการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์การชดเชยเยียวยาที่ชัดเจนและคุ้มครองสิทธิของเกษตรกรผู้ได้รับผลกระทบอย่างรอบด้าน มิใช่เพียงในเรื่องของการสูญเสียโอกาสจากการใช้ที่ดิน แต่หากการประกอบกิจการของเอกชนก่อให้เกิดผลกระทบในลักษณะอื่น เช่น ก่อให้เกิดมลพิษในสภาพแวดล้อมซึ่งส่งผลต่อการทำการเกษตรในที่ดินที่เกษตรกรได้ทำกินอยู่ จะต้องมีการชดเชยเยียวยาเกษตรกรผู้ได้รับผลกระทบทั้งหมด เป็นต้น ทั้งนี้ การกำหนดหลักเกณฑ์การชดเชยเยียวยาควรต้องดำเนินกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา ๕๗ และมาตรา ๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

/ข้อเสนอ ...

. ข้อเสนอในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง

คณะรัฐมนตรีควรกำหนดให้การออกกฎกระทรวงและระเบียบเพื่อปฏิบัติตามคำสั่งหัวหน้า คสช.ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ดำเนินกระบวนการตามมาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ และมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เพื่อเป็นหลักประกันว่า สิทธิของประชาชนตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี จะได้รับการคุ้มครองจากการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ โดยคณะรัฐมนตรีอาจเสนอให้ คสช. ขยายระยะเวลาในการออกกฎกระทรวง เพื่อปฏิบัติตามคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ออกไปก่อนเป็นลำดับแรก

๕. <u>ข้อเสนอ</u>

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขอความกรุณาท่านโปรดนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการตามข้อเสนอแนะฯ ที่๕ /๒๕๖๐ ลงวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๐ ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ วรรคสองต่อไป

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ผลเป็นประการใดโปรดแจ้งให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทราบด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายวัส ติงสมิตร)
ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
สำนักวิจัยและวิชาการ
โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๓๘๙๐
โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๖๙

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๐๕๐๕/ ๓๓๓๓

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายกรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เรื่อง การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ

กราบเรียน ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ด่วนที่สุด ที สม ๐๐๐๔/๙๕ ลงวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๐

ตามที่ได้เสนอเรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายกรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เรื่อง การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ ไปเพื่อดำเนินการ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) สั่งและปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งมอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานหลักกับเรื่องนี้ไปพิจารณาร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงาน กระทรวงยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาแนวทางและความเหมาะสมของข้อเสนอดังกล่าว และให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์สรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในภาพรวม แล้วส่งให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบ ทั้งนี้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องตามบัญชีแนบท้ายทราบด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายธีระพงษ์ วงศ์ศิวะวิลาส)
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองพัฒนายุทธศาสตร์และติดตามนโยบายพิเศษ
โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๑๕๒๒ (เฉลิมขวัญ)
โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๑๔๔๖
www.soc.go.th

บัญชีรายชื่อผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แจ้งเรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เรื่อง การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ ให้ทราบ ดังนี้

---

๑. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๒. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๓. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน
๔. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
๕. เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๐๕๐๕/ ๑๑๕

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๑๘ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง สรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ (เรื่อง การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ)

กราบเรียน ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/๓๓๓๓ ลงวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๐

สิ่งที่ส่งมาด้วย บัญชีสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วย

ตามที่ได้แจ้งคำสั่งรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) สั่งและปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรี มอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานหลักรับเรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เรื่อง การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ไปพิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาเพื่อทราบ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้เสนอสรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เรื่อง การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ ไปเพื่อดำเนินการ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เสนอความเห็นไปเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีด้วย ความละเอียดปรากฏตามบัญชีสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วยนี้

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑ รับทราบสรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เรื่อง การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ โดยให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์รับความเห็นของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปพิจารณาดำเนินการต่อไป และแจ้งให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทราบด้วย

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบ ทั้งนี้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องตามบัญชีแนบท้ายทราบด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายธีระพงษ์ วงศ์ศิวะวิลาส)
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองพัฒนายุทธศาสตร์และติดตามนโยบาย
โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๑๕๒๒ (เฉลิม)
โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๑๔๔๖ www.soc.go.

บัญชีสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วย

เรื่อง สรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ (เรื่อง การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ)

๑. สำเนาหนังสือกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ด่วนที่สุด ที่ กษ ๑๒๐๔/๗๗๒๓ ลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๐
๒. สำเนาหนังสือกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด่วนที่สุด ที่ ทส ๐๒๒๐๐.๒/๒๘๗๔ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๐
๓. สำเนาหนังสือกระทรวงพลังงาน ด่วนที่สุด ที่ พน ๐๒๐๒/๑๐๑๘ ลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๐
๔. สำเนาหนังสือกระทรวงยุติธรรม ด่วนที่สุด ที่ ยธ ๐๒๐๐๗/๗๖๗ ลงวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๑
๕. สำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๙๐๘/๗๐๑ ลงวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๐

บัญชีรายชื่อผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แจ้งเรื่อง สรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ (เรื่อง การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ) ให้ทราบ ดังนี้

---

๑. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๒. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๓. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน
๔. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
๕. เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

ด่วนที่สุด

ที่ กษ ๑๒๐๔/ ๗๗๒๓

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ถนนราชดำเนินนอก กทม. ๑๐๒๐๐

๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง สรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือรองนายกรัฐมนตรีเห็นชอบให้เสนอคณะรัฐมนตรี
๒. สรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเสนอ

ด้วยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ขอเสนอ เรื่อง สรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ มาเพื่อขอความเห็นชอบจากรองนายกรัฐมนตรีเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ โดยเป็นกรณีที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแจ้งให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินการตามที่รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) มีคำสั่งมอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานหลักรับเรื่องข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เรื่อง การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ สั่ง ณ วันที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐ ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเสนอ ไปพิจารณาร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงาน กระทรวงยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาแนวทางและความเหมาะสมของข้อเสนอดังกล่าว และให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์สรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในภาพรวม แล้วส่งให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ รองนายกรัฐมนตรี (พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง) ซึ่งกำกับการบริหารราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้เห็นชอบให้นำเรื่องดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรีด้วยแล้ว รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑

ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

/๑. เรื่องเดิม...

๑. เรื่องเดิม

๑.๑ ความเป็นมาของเรื่องที่จะเสนอ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้เสนอเรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เรื่อง การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ สั่ง ณ วันที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐ ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๑.๒ มติคณะรัฐมนตรีหรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง

คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เรื่อง การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ สั่ง ณ วันที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐) กำหนดให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมีอำนาจพิจารณาให้ความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ได้มาเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เพื่อดำเนินกิจการอื่นใดนอกเหนือจากที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในกรณีมีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ด้านพลังงาน การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ หรือประโยชน์สวนรวมของประเทศ โดยให้คำนึงถึงยุทธศาสตร์ชาติ ประโยชน์แก่เกษตรกรและประโยชน์สวนรวมของประเทศเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ให้มีการดำเนินการออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอและการพิจารณาให้ความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินไม่เกิน ๙๐ วัน นับแต่วันที่คำสั่งนี้ใช้บังคับ

๑.๓ ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๐ คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติหลักการร่างกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการขอและการยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ พ.ศ. .... ออกโดยอาศัยอำนาจตามข้อ ๑ วรรคสอง และข้อ ๙ วรรคหนึ่ง แห่งคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาเป็นเรื่องด่วน โดยให้รับความเห็นของกระทรวงพลังงาน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และข้อสังเกตของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ไปประกอบการพิจารณาด้วย แล้วดำเนินการต่อไปได้ และมอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์รับความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติไปพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วย

/๒. เหตุผล...

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแจ้งให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินการตามที่รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) มีคำสั่งมอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานหลักรับเรื่องข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเสนอ ไปพิจารณาร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงาน กระทรวงยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาแนวทางและความเหมาะสมของข้อเสนอดังกล่าว และให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์สรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในภาพรวม แล้วส่งให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรี

๓. สาระสำคัญ

เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดการประชุมร่วมกันระหว่าง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดย ส.ป.ก. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงาน กระทรวงยุติธรรม และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อหารือประเด็นข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเรียบร้อยแล้ว ซึ่งที่ประชุมได้พิจารณาข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จำแนกเป็นข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ๓ ประเด็น และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง ๑ ประเด็น รวมทั้งสิ้น ๔ ประเด็น สรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการในภาพรวม ดังนี้

๑) ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๑.๑) ที่ประชุมมีความเห็นสอดคล้องกันว่าคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว โดยใช้อำนาจตามมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบกับมาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗ อีกทั้งสาระสำคัญของคำสั่งดังกล่าวยังมีเนื้อหาคำนึงถึงสิทธิของประชาชนในเขตปฏิรูปที่ดิน โดยกำหนดให้ ส.ป.ก. จัดให้ผู้ขอใช้ประโยชน์ที่ดินเบียวยาหรือจ่ายค่าชดเชยการสูญเสียโอกาสจากการใช้ที่ดินให้แก่เกษตรกรผู้ได้รับผลกระทบ ดังนั้น การพิจารณาให้ความยินยอมหรืออนุญาตตามกฎกระทรวงจึงต้องคำนึงถึงหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของเกษตรกรที่จะได้รับการเยียวยาหรือชดเชยจากผู้ขอใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นสาระสำคัญอีกประการหนึ่งด้วย

๑.๒) ที่ประชุมมีความเห็นไม่เป็นเอกฉันท์ โดยแบ่งเป็น

๑.๒.๑) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงยุติธรรม เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่เสนอให้ใช้วิธีเพิกถอนที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินโดยการตราพระราชกฤษฎีกาในบริเวณที่ประสงค์จะใช้เพื่อจัดทำกิจการอื่นอันเป็นประโยชน์สำคัญของประเทศ เนื่องจากการแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมสำหรับรองรับการประกอบกิจการอื่นที่มิใช่เกษตรกรรมจะทำให้เจตนารมณ์ของกฎหมายปฏิรูปที่ดินเปลี่ยนไป

/๑.๒.๒) กระทรวง...

- ๔ -

๑.๒.๒) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงพลังงาน ไม่เห็นพ้องด้วยกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เนื่องจากเห็นว่าวิธีการเพิกถอนที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินโดยการตราพระราชกฤษฎีกาไม่เป็นประโยชน์แก่เกษตรกรทั้งทางตรงและทางอ้อมและกระทบต่อการคุ้มครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรมภาพรวมในอนาคต อีกทั้งยังเป็นภาระแก่งบประมาณและบุคลากร รวมทั้งอาจก่อให้เกิดปัญหาแก่ที่ดินและแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นภายหลังสิ้นสุดระยะเวลาการใช้เพื่อจัดทำกิจการอื่นอันเป็นประโยชน์สำคัญของประเทศ

๑.๓) ที่ประชุมมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ว่าหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและเกษตรกรผู้มีส่วนได้เสียเป็นหน้าที่ที่กฎหมายเฉพาะอื่นได้กำหนดไว้อย่างมีมาตรฐานแล้ว ไม่จำเป็นต้องกำหนดไว้ในคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เป็นการซ้ำซ้อนอีก

๒) ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง

- ที่ประชุมมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ว่าการออกกฎกระทรวงและระเบียบเพื่อปฏิบัติตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ไม่มีความจำเป็นต้องดำเนินกระบวนการตามมาตรา ๕๓ มาตรา ๕๘ และมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

รายละเอียดผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

๔. <u>ข้อเสนอของส่วนราชการ</u>

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พิจารณาแล้วเห็นควรนำเรียนเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อโปรดทราบสรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีทราบต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พลเอก

(ฉัตรชัย สาริกัลยะ)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
สำนักกฎหมาย
โทร./โทรสาร ๐ ๒๒๘๑ ๒๔๐๔

ด่วนที่สุด

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานรองนายกรัฐมนตรี (พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง) โทร. ๐ ๒๒๘๘ ๔๐๗๕

ที่ นร ๐๔๐๓ (กร ๔)/๑๒๔๕๕ **วันที่** ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง สรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ด้วยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้เสนอ เรื่อง สรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ซึ่งได้พิจารณาแล้วเห็นชอบให้นำเรื่องดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีทราบต่อไป

พลอากาศเอก

(ประจิน จั่นตอง)
รองนายกรัฐมนตรี

สรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทาง และข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย
กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเสนอ
โดย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ส.ป.ก.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะฯ ที่ ๕/๒๕๖๐ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	สรุปผลการพิจารณา/ผลการดำเนินการในภาพรวม โดย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
<u>**ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน**</u> (๑) คณะรัฐมนตรีควรเสนอให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) พิจารณาทบทวนคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ให้สอดคล้องต่อหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓ วรรคสอง และมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และความมุ่งหมายของมาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗	<u>**ข้อพิจารณา/ผลดำเนินการของหน่วยงาน**</u> **กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** (ส.ป.ก.) พิจารณาคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ประกอบกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ และหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนแล้วมีความเห็น ดังนี้ (๑) คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ข้อ ๑ วรรคหนึ่ง กำหนดให้ในการพิจารณาให้ความยินยอมหรืออนุญาตให้บุคคลใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อกิจการที่มีเหตุจำเป็นดังกล่าวนั้น คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจะต้องพิจารณาโดยคำนึงถึงยุทธศาสตร์ชาติ ประโยชน์แก่เกษตรกร และประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ โดยข้อ ๑ วรรคสอง กำหนดให้หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอและการพิจารณาให้ความยินยอมหรืออนุญาตดังกล่าวเป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ดังนั้น ภายใต้หลักความชอบด้วยกฎหมายของกฎหมายลำดับรองกฎกระทรวงที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติดังกล่าวจึงต้องกำหนดให้ยุทธศาสตร์ชาติ ประโยชน์แก่เกษตรกร และประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ เป็นสาระสำคัญประกอบการขอและการพิจารณาด้วยเช่นกัน (๒) คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ข้อ ๒ กำหนดให้ ส.ป.ก. จัดให้ผู้ขอใช้ประโยชน์ที่ดินเยียวยาหรือจ่ายค่าชดเชยการสูญเสียโอกาสจากการใช้ที่ดินให้แก่เกษตรกรผู้ได้รับผลกระทบ ดังนั้น การพิจารณาให้ความยินยอมหรืออนุญาตตามกฎกระทรวงจึงต้องคำนึงถึงหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของเกษตรกรที่จะได้รับการเยียวยาหรือชดเชยจากผู้ขอใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นสาระสำคัญอีกประการหนึ่งด้วย (๓) ร่างกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการขอและการยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ พ.ศ. .... (ร่างกฎกระทรวงฯ) ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๐ อนุมัติหลักการตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ นั้น ได้จัดทำขึ้นภายใต้หลักการพิจารณาโดยคำนึงถึงประโยชน์แก่เกษตรกรและหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของเกษตรกรที่จะได้รับการเยียวยาหรือชดเชยตามนัยของคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ สรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้ (๓.๑) ร่างกฎกระทรวงฯ ข้อ ๙ วรรคสอง (๘) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นคำขอ โดยได้กำหนดให้การยื่นคำขอต้องมีเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับแผนการจัดทำกิจกรรมเพื่อรับผิดชอบต่อสังคมและ

ประมวลข้อเสนอมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน
ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ระหว่าง ตุลาคม ๒๕๕๙ – ธันวาคม ๒๕๖๐

ข้อเสนอแนะฯ ที่ ๕/๒๕๖๐ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	สรุปผลการพิจารณา/ผลการดำเนินการในภาพรวม โดย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	สิ่งแวดล้อมในชุมชนเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินนั้น ๆ เพื่อพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมที่ระยะเวลาการดำเนินการไม่ว่าจะโดยการส่งเสริมเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมด้านการเกษตรเพื่อปรับปรุงทรัพยากรปัจจัยการผลิต ลดต้นทุนการผลิต แปรรูปผลผลิต เพิ่มมูลค่าผลผลิต หรือเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลผลิตให้เกิดผลดีขึ้น หรือโดยการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานด้านแหล่งน้ำหรือสิ่งสาธารณูปโภคอื่นเพื่อให้การประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของหน้าที่ตามหนังสือยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเมื่อผู้ขอใช้ประโยชน์ที่ดินได้รับความยินยอมหรืออนุญาตแล้ว (๓.๒) ร่างกฎกระทรวงฯ ข้อ ๙ วรรคสอง (๙) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นคำขอ โดยได้กำหนดให้การยื่นคำขอต้องมีเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับแผนการฟื้นฟูที่ดินก่อนส่งคืนเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการใช้พื้นที่ตามคำขอหรือก่อนส่งคืนพื้นที่เป็นระยะ ๆ ทั้งนี้ ให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของหน้าที่ตามหนังสือยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเมื่อผู้ขอใช้ประโยชน์ที่ดินได้รับความยินยอมหรืออนุญาตแล้ว (๓.๓) ร่างกฎกระทรวงฯ ข้อ ๑๐ วรรคสอง ได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นคำขอ โดยได้กำหนดให้หลักฐานความยินยอมของเกษตรกรผู้อาจได้รับผลกระทบ พร้อมแนบหนังสือสัญญาที่ระบุข้อตกลงการเยียวยาหรือชดเชยระหว่างผู้ขอใช้ประโยชน์ที่ดินกับเกษตรกร ที่ได้ดำเนินการตามหมวด ๓ เป็นสาระสำคัญประกอบคำขอใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน (๓.๔) ร่างกฎกระทรวงฯ หมวด ๓ ได้กำหนดให้การดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานความยินยอมของเกษตรกรผู้อาจได้รับผลกระทบ และหนังสือสัญญาที่ระบุข้อตกลงการเยียวยาหรือชดเชยระหว่างผู้ขอใช้ประโยชน์ที่ดินกับเกษตรกร เป็นไปตามความสมัครใจของเกษตรกรเป็นสำคัญ เว้นแต่ในกรณีที่เกษตรกรไม่ยอมรับข้อเสนอการเยียวยาหรือชดเชยในการขอใช้ที่ดินเพื่อประกอบกิจการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะอย่างร้ายแรงเท่านั้นที่ให้อำนาจคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดพิจารณาและมีมติเพิกถอนการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดินของเกษตรกรรายนั้น ๆ แต่ยังคงต้องมีมติกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ขอใช้ประโยชน์ที่ดินดำเนินการเยียวยาหรือชดเชยให้แก่เกษตรกร (๓.๕) ร่างกฎกระทรวงฯ ข้อ ๑๗ วรรคหนึ่ง (๑) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการพิจารณาให้ความยินยอมหรืออนุญาต โดยกำหนดให้การยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ที่ดินจะกระทำได้เฉพาะแต่ในที่ดินที่เกษตรกร

ประมวลข้อเสนอแนะกรรมการสิทธิมนุษยชนในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
รวมทั้งการเข้าไปปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน
ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ระหว่าง ตุลาคม ๒๕๕๙ – ธันวาคม ๒๕๖๐

ข้อเสนอแนะฯ ที่ ๕/๒๕๖๐ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	สรุปผลการพิจารณา/ผลการดำเนินการในภาพรวม โดย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	ซึ่งจะได้รับผลกระทบยินยอมให้ใช้ที่ดินชั่วคราวหรือสละสิทธิในที่ดิน หรือคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดมีมติแล้วเท่านั้น (๓.๖) ร่างกฎกระทรวงฯ ข้อ ๑๗ วรรคหนึ่ง (๒) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการพิจารณาให้ความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ที่ดินในกิจการที่อาจส่งผลกระทบต่อสภาพที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจนยากต่อการฟื้นฟูที่ดินนั้นจะกระทำได้เฉพาะแต่ในที่ดินที่ไม่มีศักยภาพในการทำเกษตรกรรม หรือมีศักยภาพแต่สามารถฟื้นฟูที่ดินให้กลับคืนสู่สภาพที่เหมาะสมแก่การทำเกษตรกรรมได้ เว้นแต่ผู้ขอใช้ประโยชน์ที่ดินจะจัดหาและโอนสิทธิในที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแปลงอื่นทดแทน หรือชดใช้ราคาที่ดินให้แก่ ส.ป.ก. (๓.๗) ร่างกฎกระทรวงฯ ข้อ ๒๑ ได้กำหนดเงื่อนไขให้การพิจารณาให้ความยินยอมหรืออนุญาตสิ้นผลลงหากผู้ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตนั้นไม่เยียวยาหรือชดเชยเกษตรกรผู้ได้รับผลกระทบ (๔) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เห็นว่า ร่างกฎกระทรวงฯ ภายใต้หลักการของคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอและการพิจารณาโดยคุ้มครองเจตนารมณ์ของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ๒ ส่วน ได้แก่ <u>ส่วนที่หนึ่ง คุ้มครองสิทธิของเกษตรกร</u> กล่าวคือ แผนการจัดทำกิจกรรมเพื่อรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ที่กำหนดไว้ในร่างกฎกระทรวงฯ ข้อ ๙ วรรคสอง (๘) เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของ "การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม" ตามนัยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ โดยมุ่งหมายให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมแก่ชุมชนเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินที่อยู่บริเวณโดยรอบพื้นที่ดังกล่าวในขณะที่ร่างกฎกระทรวงฯ ข้อ ๑๐ วรรคสอง ประกอบหมวด ๓ และข้อ ๑๗ วรรคหนึ่ง (๑) และข้อ ๒๑ ได้กำหนดให้หลักความยินยอมของเกษตรกรผู้ได้รับการเยียวยาหรือชดเชยเป็นสาระสำคัญในการพิจารณาให้ความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการคำนึงถึงสิทธิในการมีส่วนร่วมในนโยบายหรือกิจกรรมใด ๆ ของรัฐที่อาจมีผลกระทบต่อตนเอง ตลอดจนหลักการชดเชยเยียวยาซึ่งหลักการดังกล่าวเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน ตามความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ <u>ส่วนที่สอง คุ้มครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน</u> ร่างกฎกระทรวงฯ ข้อ ๙ วรรคสอง (๙) และข้อ ๑๗ วรรคหนึ่ง (๒) กำหนดให้การฟื้นฟูที่ดินให้มีสภาพเหมาะสมกับการเกษตรกรรมเป็นเงื่อนไขสำคัญในการพิจารณาให้ความยินยอมหรืออนุญาต หากไม่อาจฟื้นฟูที่ดินได้ผู้ขอใช้ที่ดินยอมต้องจัดหาที่ดินแปลงอื่นโอนให้แก่ทดแทนหรือชดใช้ราคาที่ดินเพื่อ ส.ป.ก. จะไปดำเนินการจัดซื้อที่ดินมาจัดให้แก่เกษตรกรต่อไป ทั้งนี้ การกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวย่อมส่งผลดีต่อ

ข้อเสนอแนะฯ ที่ ๕/๒๕๖๐ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	สรุปผลการพิจารณา/ผลการดำเนินการในภาพรวม โดย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	เกษตรกรผู้ไร้ที่ดินทำกินตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เนื่องจากเมื่อครบกำหนดเวลาการใช้ที่ดินเพื่อกิจการที่ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตตามกฎกระทรวง ที่ดินดังกล่าวย่อมกลับสู่ ส.ป.ก. เพื่อนำมาบริหารจัดการในรูปแบบอื่นให้เป็นประโยชน์กับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในขณะที่รัฐจะได้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแปลงอื่นทดแทนเพิ่มเติมมาจัดให้แก่เกษตรกรต่อไป (๕) การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอและการพิจารณาให้ความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ที่ดินในร่างกฎกระทรวงฯ ตามข้อ (๔) ข้างต้นเป็นไปเพื่อรักษาดุลยภาพของกฎหมายระหว่างการใช้อำนาจตามคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ และเจตนารมณ์ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ (๖) คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ กำหนดให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมีอำนาจพิจารณาให้ความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการที่มีเหตุจำเป็นเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ มิได้กำหนดให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมใช้อำนาจที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลตามนัยมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ แต่อย่างใด ดังนั้น การให้ความยินยอมหรืออนุญาตจึงจะกระทำแต่เฉพาะในที่ดินที่ไม่มีเกษตรกรเข้าทำประโยชน์อยู่โดยชอบด้วยกฎหมายหรือที่ดินที่เกษตรกรดังกล่าวให้ความยินยอมหรือสละสิทธิในที่ดินดังกล่าวแล้วเท่านั้น สิทธิในทรัพย์สินหรือสิทธิของเกษตรกรจะสิ้นสุดลงได้ต่อเมื่อเกษตรกรสละสิทธิในที่ดินนั้นเสียเอง ดังนั้น คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ จึงมิใช่การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิในการครอบครองทรัพย์สินของเกษตรกรหรือสิทธิของเกษตรกร และภายใต้หลักความชอบด้วยกฎหมายของกฎหมายลำดับรอง กฎกระทรวงที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามคำสั่งดังกล่าวย่อมไม่มีผลเป็นการให้อำนาจขยายไปกระทบสิทธิของเกษตรกรมากขึ้นตามความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีที่ร่างกฎกระทรวงฯ มีข้อกำหนดให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดพิจารณามีมติเพิกถอนการอนุญาตเกษตรกรที่ไม่ยอมรับข้อเสนอการเยียวยาหรือชดเชยในรายที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะอย่างร้ายแรงนั้น เป็นการกำหนดให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดในฐานะเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๕๓ วรรคสอง (๓) หรือ (๕) ซึ่งเป็นอำนาจที่ฝ่ายนิติบัญญัติได้ตราไว้เป็นอำนาจทั่วไปอยู่แล้ว โดยการใช้อำนาจเช่นว่านั้นมีเงื่อนไขจะต้องกำหนดหน้าที่ให้ผู้ขอใช้ประโยชน์ที่ดินรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเยียวยาหรือชดเชยค่าทดแทนความเสียหายให้แก่เกษตรกรผู้ได้รับผลกระทบด้วย

ข้อเสนอแนะฯ ที่ ๕/๒๕๖๐ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	สรุปผลการพิจารณา/ผลการดำเนินการในภาพรวม โดย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา มีความเห็นว่า ตามที่คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ กำหนดให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมีอำนาจพิจารณาให้ความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อดำเนินกิจการด้านพลังงาน การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ หรือประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ ในกรณีกิจการบางเรื่องที่รัฐบาลได้ให้สัมปทาน หรือยินยอมหรืออนุญาตให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินไปก่อนแล้วตามระเบียบนั้น เป็นกรณีที่มีผลเฉพาะกับกิจการที่ได้เข้าใช้ที่ดินตามที่ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตไปแล้วเท่านั้น ดังนั้น จึงเป็นกรณีที่มีผลกระทบต่อสิทธิการครอบครองและทำประโยชน์ของเกษตรกรน้อย ส่วนในกรณีกิจการที่ยังไม่เคยได้รับอนุญาตหรือไม่มีผลผูกพันกับรัฐแต่เป็นกิจการที่มีความสำคัญจำเป็นเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ กำหนดให้การพิจารณาให้ความยินยอมหรือขออนุญาตเข้าใช้ที่ดินได้ต้องคำนึงถึงยุทธศาสตร์ชาติเท่านั้น กรณีการให้ความยินยอมหรืออนุญาตดังกล่าวจึงจะกระทำได้เฉพาะในกิจการที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติโดยกระทบต่อประโยชน์ของเกษตรกรเพียงเท่าที่จำเป็น ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจึงเห็นว่า คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ สอดคล้องต่อหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ สำหรับประเด็นความสอดคล้องของคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ กับความมุ่งหมายของมาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗ นั้นเห็นว่า เป็นกรณีการใช้อำนาจของหัวหน้า คสช. ที่เห็นเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชนในการปฏิรูปด้านต่าง ๆ จึงไม่ขัดกับความมุ่งหมายตามนัยมาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗ **ผู้แทนกระทรวงพลังงาน** มีความเห็นว่า เมื่อพิจารณาการให้ความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ที่ดินเพื่อกิจการตามคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ซึ่งมุ่งหมายให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อดำเนินกิจการอันเป็นประโยชน์ส่วนรวมของประเทศหรือประโยชน์มหาชน โดยกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนน้อยที่สุดเท่าที่จำเป็นแล้ว เห็นว่าไม่ขัดกับหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน อย่างไรก็ตาม กระทรวงพลังงานมีข้อสังเกตเกี่ยวกับความจำเป็นในการกำหนดกิจการเพื่อประโยชน์ด้านพลังงานประเภท "กิจการระบบโครงข่ายพลังงาน" ไว้ในร่างกฎกระทรวงฯ เนื่องจากอาจมีกฎหมายเฉพาะให้อำนาจหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดพื้นที่วางระบบโครงข่ายพลังงานโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมของเจ้าของที่ดินไว้แล้วแต่ต้องจ่ายชดเชยให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรม **ผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** มีความเห็นว่า กรณีดังกล่าวเป็นเรื่องความจำเป็นทางนโยบายของประเทศ ซึ่งย่อมจะต้องกระทบสิทธิและเสรีภาพของประชาชนบางประการแต่เมื่อมีหลักเกณฑ์การเยียวยาหรือชดเชยอย่างเพียงพอ

ประมวลข้อเสนอแนะการปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน
ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ระหว่าง ตุลาคม ๒๕๕๙ – ธันวาคม ๒๕๖๐

ข้อเสนอแนะฯ ที่ ๕/๒๕๖๐ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	สรุปผลการพิจารณา/ผลการดำเนินการในภาพรวม โดย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	และเป็นธรรมแล้ว เห็นว่าเป็นกรณีที่สามารถกระทำได้โดยไม่ขัดกับหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย **ผู้แทนกระทรวงยุติธรรม** มีความเห็นว่า เมื่อพิจารณาตามคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ แล้วเห็นว่าเป็นกรณีที่มีความจำเป็นในการนำที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้เพื่อกิจการอื่นที่มีความสำคัญต่อประเทศโดยไม่ขัดกับหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน แต่มีข้อสังเกตเกี่ยวกับผลกระทบของการบังคับใช้คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ว่าจะต้องใช้อย่างระมัดระวังภายใต้เจตนารมณ์ของการออกคำสั่งฉบับดังกล่าวด้วย <u>สรุปผลการพิจารณา/ผลการดำเนินการในภาพรวม</u> ที่ประชุมมีความเห็นสอดคล้องกันว่าคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว โดยใช้อำนาจตามมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบกับมาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗ อีกทั้งสาระสำคัญของคำสั่งดังกล่าวยังมีเนื้อหาคำนึงถึงสิทธิของประชาชนในเขตปฏิรูปที่ดิน โดยกำหนดให้ ส.ป.ก. จัดให้ผู้ขอใช้ประโยชน์ที่ดินเยียวยาหรือจ่ายค่าชดเชยการสูญเสียโอกาสจากการใช้ที่ดินให้แก่เกษตรกรผู้ได้รับผลกระทบ ดังนั้น การพิจารณาให้ความยินยอมหรืออนุญาตตามกฎกระทรวงจึงต้องคำนึงถึงหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของเกษตรกรที่จะได้รับการเยียวยาหรือชดเชยจากผู้ขอใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นสาระสำคัญอีกประการหนึ่งด้วย
<u>**ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน**</u> (๒) คณะรัฐมนตรีควรเสนอ คสช. ให้ทบทวนคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ข้อ ๘ เนื่องจากการแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายปฏิรูปที่ดินเพื่อรองรับการประกอบกิจการอื่นที่มิใช่เกษตรกรรมจะทำให้เจตนารมณ์ของกฎหมายปฏิรูปที่ดินเปลี่ยนไป แต่หากรัฐต้องการใช้พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อจัดทำกิจการอื่นอันเป็นประโยชน์สำคัญของชาติโดยส่วนรวม สมควรใช้วิธีเพิกถอนที่ดิน	<u>**ข้อพิจารณา/ผลดำเนินการของหน่วยงาน**</u> **กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** พิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหาตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเสนอให้รัฐตราพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อนำไปจัดทำกิจการอื่นอันเป็นประโยชน์สำคัญของชาติโดยส่วนรวมแล้ว เห็นว่า กรณีดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินและสิทธิของเกษตรกรโดยไม่อาจรักษาดุลยภาพระหว่างการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่มุ่งคุ้มครองสิทธิของเกษตรกร กับการนำที่ดินไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศอย่างอื่น กล่าวคือ การเพิกถอนที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินย่อมมีผลให้เกษตรกรที่ได้รับอนุญาตให้เข้าใช้ประโยชน์ในที่ดินโดยชอบด้วยกฎหมายสูญเสียสิทธิในการครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินโดยไม่มีหลักประกันการคุ้มครองหรือเยียวยาแก่เกษตรกรผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงแต่ประการใด และยังส่งผลให้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินในภาพรวมมีพื้นที่ลดลงอย่างถาวรก่อให้เกิดการสูญเสียโอกาสได้รับการจัดที่ดินแก่เกษตรกรผู้ยากไร้รายอื่น ๆ อีกด้วย

ประมวลข้อเสนอมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
รวมทั้งการเร่งรัดปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน
ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ระหว่าง ตุลาคม ๒๕๕๙ – ธันวาคม ๒๕๖๐

ข้อเสนอแนะฯ ที่ ๕/๒๕๖๐ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	สรุปผลการพิจารณา/ผลการดำเนินการในภาพรวม โดย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
บริเวณนั้นออกจากการเป็นเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งสามารถกระทำได้โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา	นอกจากนี้ การตราพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อนำไปจัดทำกิจการอื่นตามข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติยังมีปัญหาในแนวทางปฏิบัติตามมาอีกหลายประการ เช่น วิธีการคัดเลือกและกำหนดแนวเขตที่ดินที่จะตราพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนเขตปฏิรูปที่ดิน ภาระงบประมาณของรัฐที่จะต้องชดเชยค่าทดแทนความเสียหายให้แก่เกษตรกรผู้ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดินโดยชอบด้วยกฎหมายตามนัยมาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นต้น ดังนั้น เมื่อคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิของเกษตรกรและที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแล้วเห็นว่า ข้อเสนอดังกล่าวไม่สอดคล้องกับหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและหลักความได้สัดส่วน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงไม่เห็นพ้องด้วยกับข้อเสนอดังกล่าว **ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา** มีความเห็นว่า ในการแก้ไขปัญหาเพื่อนำที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ในกิจการอันเป็นประโยชน์ส่วนรวมของประเทศนั้น ส.ป.ก. สามารถดำเนินการไปตามคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ในฐานะกฎหมายอีกฉบับหนึ่งควบคู่ไปกับการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อย่างไรก็ดี ในเรื่องนี้คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) มีข้อสังเกตว่า คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ มีหลักการที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักในการช่วยเหลือเกษตรกรให้มีที่ดินทำกิน ดังนั้น หากรัฐประสงค์จะใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อประโยชน์อื่นนอกจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจึงสมควรดำเนินการเพิกถอนที่ดินนั้นออกจากเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อดำเนินการต่อไป **ผู้แทนกระทรวงพลังงาน** มีความเห็นว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการตราพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนเขตปฏิรูปที่ดินไม่สะท้อนถึงหลักการคุ้มครองสิทธิของเกษตรกรแต่อย่างใด กล่าวคือ การเพิกถอนเขตปฏิรูปที่ดินจะทำให้เกษตรกรหมดสิทธิในที่ดินแปลงดังกล่าวแม้จะได้รับการเยียวยาแล้วก็ตาม เพราะเมื่อใดที่กิจกรรมโครงการสิ้นสุดลงที่ดินก็ไม่กลับสู่การครอบครองของเกษตรกรอีก รวมถึงอาจเป็นเหตุให้เกิดการบุกรุกที่ดินของรัฐต่อไป และยังอาจเกิดปัญหาพื้นที่ตามมาในภายหลัง เช่น เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการใช้ที่ดินเพื่อกิจการอันจำเป็นดังกล่าวแล้วผู้ครอบครองจะมีสิทธิขอออกเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดินในพื้นที่ดังกล่าวต่อไปหรือไม่ เป็นต้น ดังนั้น แนวทางแก้ไขปัญหาตามที่กำหนดในคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ นั้นได้คำนึงถึงประโยชน์ของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายแล้ว เพราะเมื่อสิ้นสุดการใช้ประโยชน์ในกิจกรรมโครงการดังกล่าวรวมถึงกระบวนการเยียวยาสิ้นสุดลงแล้วที่ดินจะคงอยู่ในการครอบครองของเกษตรกรดังเดิม จึงเห็นพ้องด้วยกับความเห็นของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ข้อเสนอแนะฯ ที่ ๕/๒๕๖๐ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	สรุปผลการพิจารณา/ผลการดำเนินการในภาพรวม โดย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	ผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เห็นด้วยกับความเห็นของผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาว่าต้องพิจารณาเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมซึ่งมุ่งหมายให้นำที่ดินไปจัดให้แก่เกษตรกรใช้ประโยชน์เพื่อเกษตรกรรมเป็นสำคัญ ในขณะที่เมื่อพิจารณากฎหมายป่าไม้หรือกฎหมายป่าสงวนแห่งชาตินั้นเห็นว่าสามารถอนุญาตให้ใช้พื้นที่เพื่อกิจการตามคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ได้โดยไม่ขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายเนื่องจากเจตนารมณ์ของกฎหมายป่าไม้หรือกฎหมายป่าสงวนแห่งชาติไม่ได้จำกัดเพียงการอนุรักษ์ป่าไม้แต่ยังครอบคลุมถึงการนำพื้นที่มาบริการประชาชนในลักษณะอย่างอื่นด้วย นอกจากนี้ เห็นว่าแนวทางการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ข้อ ๘ ย่อมมีผลเป็นช่องทางให้นายทุนเข้าใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินโดยเกษตรกรต้องสูญเสียสิทธิในการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อนึ่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า หลักสำคัญในการพิจารณาข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติคือ การแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเพื่อนำที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินไปอนุญาตในกิจการเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือไม่ หากไม่ขัดกับเจตนารมณ์ดังกล่าวก็ไม่จำต้องเพิกถอนเขตปฏิรูปที่ดินแต่อย่างใด **ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์** ชี้แจงเพิ่มเติมว่า หลักการคุ้มครองสิทธิของเกษตรกรและคุ้มครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินตามความเห็นที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ให้ไว้ข้างต้นมีที่มาจากการชั่งน้ำหนักระหว่าง การให้ความเป็นธรรมแก่เกษตรกรและการสงวนพื้นที่ไว้เพื่อเกษตรกรรมอันเป็นเจตนารมณ์สำคัญของกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในกรณีจำเป็นต้องนำที่ดินไปใช้เพื่อกิจการอันเป็นประโยชน์ส่วนรวมของประเทศอย่างอื่น เปรียบเทียบกับแนวทางให้ความเป็นธรรมแก่เกษตรกรและการคุ้มครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในกรณีที่ใช้วิธีการเพิกถอนเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าทั้งแนวทางการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและแนวทางการตราพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนเขตปฏิรูปที่ดินต่างมีเป้าหมายเดียวกันคือเพื่อนำที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศอย่างอื่นนอกเหนือจากการปฏิรูปที่ดินแต่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เห็นว่า วิธีการเพิกถอนเขตปฏิรูปที่ดินไม่มีหลักประกันใดในการคุ้มครองสิทธิของเกษตรกรและพื้นที่เกษตรกรรมในอนาคต อีกทั้งยังไม่อาจป้องกันปัญหาการเปิดช่องให้นายทุนเข้าใช้ที่ดินจนกระทบกับสิทธิของเกษตรกรตามข้อกังวลของผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม **ผู้แทนกระทรวงพลังงาน** มีความเห็นเพิ่มเติมว่า เดิมแนวทางการอนุญาตให้ใช้พื้นที่ป่าไม้หรือป่าสงวนแห่งชาติของกรมป่าไม้ที่ผ่านมาในหลายพื้นที่เป็นการให้สัมปทานในการเข้าใช้ที่ดินให้แก่นายทุนเป็นเนื้อที่กว่าหมื่นไร่ ภายหลังหมดระยะเวลาสัมปทานมีการนำที่ดินนั้น

ข้อเสนอแนะฯ ที่ ๕/๒๕๖๐ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	สรุปผลการพิจารณา/ผลการดำเนินการในภาพรวม โดย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	ไปขอออกเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดินเป็นจำนวนมาก กฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเกิดขึ้นมาส่วนหนึ่งเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อให้เกษตรกรได้มีโอกาสได้เข้าใช้ที่ดินดังกล่าวซึ่งยังคงเป็นที่ดินของรัฐแทนที่จะตกไปสู่การครอบครองถือกรรมสิทธิ์โดยนายทุน ปัจจุบันเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปมีความจำเป็นต้องนำที่ดินบางส่วนไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ จึงเห็นสมควรให้มีการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เหมาะสมแก่สถานการณ์และความจำเป็น แต่ต้องกระทำด้วยความระมัดระวังผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ที่ดินดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ กระทรวงพลังงานเห็นว่า การเพิกถอนเขตปฏิรูปที่ดินไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในภาพรวม อีกทั้งกระบวนการในทางปฏิบัติเพื่อเพิกถอนเขตปฏิรูปที่ดินดังกล่าวมีความยุ่งยาก รวมทั้งยังเป็นภาระแก่งบประมาณและบุคคลากรเป็นอย่างมากทั้งที่มีเป้าหมายอย่างเดียวกันคือเพื่อนำที่ดินไปอนุญาตให้แก่กิจการที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ **ผู้แทนกระทรวงยุติธรรม** เห็นพ้องด้วยกับความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา **<u>สรุปผลการพิจารณา/ผลการดำเนินการในภาพรวม</u>** ที่ประชุมมีความเห็นไม่เป็นเอกฉันท์ ดังนี้ ๑) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงยุติธรรม เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่เสนอให้ใช้วิธีเพิกถอนที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินโดยการตราพระราชกฤษฎีกาในบริเวณที่ประสงค์จะใช้เพื่อจัดทำกิจการอื่นอันเป็นประโยชน์สำคัญของประเทศ เนื่องจากการแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมสำหรับรองรับการประกอบกิจการอื่นที่มิใช่เกษตรกรรมจะทำให้เจตนารมณ์ของกฎหมายปฏิรูปที่ดินเปลี่ยนไป ๒) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงพลังงาน ไม่เห็นพ้องด้วยกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เนื่องจากเห็นว่าวิธีการเพิกถอนที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินโดยการตราพระราชกฤษฎีกาไม่เป็นประโยชน์แก่เกษตรกรทั้งทางตรงและทางอ้อมและกระทบต่อการคุ้มครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรมภาพรวมในอนาคต อีกทั้งยังเป็นภาระแก่งบประมาณและบุคลากร รวมทั้งอาจก่อให้เกิดปัญหาแก่ที่ดินและแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นภายหลังสิ้นสุดระยะเวลาการใช้เพื่อจัดทำกิจการอื่นอันเป็นประโยชน์สำคัญของประเทศ

ข้อเสนอแนะฯ ที่ ๕/๒๕๖๐ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	สรุปผลการพิจารณา/ผลการดำเนินการในภาพรวม โดย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (๓) คณะรัฐมนตรีควรกำหนดมาตรการในการพิจารณาให้การยินยอมการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามกฎกระทรวงและระเบียบที่ออกตามคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ โดยต้องดำเนินกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนและเกษตรกรผู้มีส่วนได้เสียตามบทบัญญัติมาตรา ๕๗ และมาตรา ๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ก่อนการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ เพื่อเป็นหลักประกันว่าสิทธิของประชาชนผู้ได้รับผลกระทบหรืออาจได้รับผลกระทบจากการประกอบกิจการอย่างอื่นในเขตปฏิรูปที่ดินจะได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ และพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคี นอกจากนี้ ในเรื่องการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์การชดเชยเยียวยาที่ชัดเจนและคุ้มครองสิทธิของเกษตรกรผู้ได้รับผลกระทบอย่างรอบด้าน มิใช่เพียงในเรื่องของการสูญเสียโอกาสจากการใช้ที่ดิน แต่หากการประกอบกิจการของเอกชนก่อให้เกิดผลกระทบในลักษณะอื่น เช่น ก่อให้เกิดมลพิษในสภาพแวดล้อมซึ่งส่งผลต่อการทำการเกษตรในที่ดินที่เกษตรกรได้ทำกินอยู่ จะต้องมีการชดเชย	**ข้อพิจารณา/ผลดำเนินการของหน่วยงาน** **กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** พิจารณาแล้วเห็นว่า คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ข้อ ๓ กำหนดให้การพิจารณาให้ความยินยอมหรืออนุญาตตามคำสั่งนี้ ไม่มีผลเป็นการยกเว้นการปฏิบัติตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งร่างกฎกระทรวงฯ ข้อ ๒๓ วรรคหนึ่ง (๑) ได้กำหนดให้การฝ่าฝืนหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องเป็นเหตุในการเพิกถอนความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในที่ดิน เช่น หากโครงการหรือกิจการที่ขอใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นเป็นโครงการหรือกิจการที่มีผลกระทบสิ่งแวดล้อม ผู้ขอใช้ประโยชน์ที่ดินย่อมมีหน้าที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ และผู้ขอใช้ประโยชน์ที่ดินยังมีหน้าที่ต้องดำเนินกิจการให้เป็นไปตามหน้าที่ที่กฎหมายดังกล่าวกำหนด หากการประกอบกิจการก่อให้เกิดมลพิษในสภาพแวดล้อมซึ่งส่งผลต่อการทำการเกษตรในที่ดินที่เกษตรกรได้ทำกิน ผู้ประกอบการนั้นย่อมมีความรับผิดในการชดใช้ค่าเสียหายและชดเชยเยียวยาเกษตรกรผู้ได้รับผลกระทบตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว เป็นต้น ในส่วนของการกำหนดหลักเกณฑ์การชด.ชะเยียวยาตามคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ และร่างกฎกระทรวงฯ นั้นโดยหลักการได้กำหนดให้ผู้ขอใช้ประโยชน์ในที่ดินเยียวยาหรือชดเชยให้แก่เกษตรกรตามเงื่อนไขที่เกษตรกรผู้ได้รับผลกระทบพึงพอใจโดยรัฐไม่ใช้อำนาจแทรกแซงกระบวนการดังกล่าวของภาคเอกชน **ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา** เห็นพ้องด้วยกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เนื่องจากเป็นหลักทั่วไปในการตรากฎหมาย **ผู้แทนกระทรวงพลังงาน ผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และผู้แทนกระทรวงยุติธรรม** เห็นพ้องด้วยและไม่มีประเด็นเพิ่มเติม **สรุปผลการพิจารณา/ผลการดำเนินการในภาพรวม** ที่ประชุมมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ว่าหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและเกษตรกรผู้มีส่วนได้เสียเป็นหน้าที่ที่กฎหมายเฉพาะอื่นได้กำหนดไว้อย่างมีมาตรฐานแล้ว ไม่จำเป็นต้องกำหนดไว้ในคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เป็นการซ้ำซ้อนอีก

ข้อเสนอแนะ ที่ ๕/๒๕๖๐ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	สรุปผลการพิจารณา/ผลการดำเนินการในภาพรวม โดย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
เยียวยาเกษตรกรผู้ได้รับผลกระทบทั้งหมด เป็นต้น ทั้งนี้ การกำหนดหลักเกณฑ์การชดเชยเยียวยาควรต้องดำเนินกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา ๕๗ และมาตรา ๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	
<u>ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ หรือคำสั่ง</u> - คณะรัฐมนตรีควรกำหนดให้การออกกฎกระทรวงและระเบียบเพื่อปฏิบัติตามคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ดำเนินกระบวนการตามมาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ และมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เพื่อเป็นหลักประกันว่า สิทธิของประชาชนตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี จะได้รับการคุ้มครองจากการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ โดยคณะรัฐมนตรีอาจเสนอให้ คสช. ขยายระยะเวลาในการออกกฎกระทรวง เพื่อปฏิบัติตามคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ออกไปก่อนเป็นลำดับแรก	**<u>ข้อพิจารณา/ผลดำเนินการของหน่วยงาน</u>** **กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** มีความเห็นว่า กฎกระทรวงและระเบียบมีสถานะเป็นกฎหมายลำดับรองจึงไม่อยู่ภายในบังคับที่จะต้องดำเนินการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งกำหนดให้ดำเนินการในชั้นของการตรากฎหมายอันหมายถึงกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ (กฎหมายแม่บท) ในประเด็นของการดำเนินกระบวนการตามมาตรา ๕๗ และมาตรา ๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ นั้น เนื่องจากมีกฎหมายเฉพาะได้กำหนดมาตรฐานในการดำเนินการไว้แล้วโดยตรง คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ จึงไม่จำต้องกำหนดไว้ให้เป็นการซ้ำซ้อนกับกฎหมายเฉพาะดังกล่าวอีกแต่อย่างใด **ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา** เห็นพ้องด้วยกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และมีความเห็นเพิ่มเติมว่า คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ กำหนดให้กฎกระทรวงเป็นเรื่องเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอและการพิจารณาให้ความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ที่ดิน จึงต้องออกภายใต้คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ในฐานะกฎหมายแม่บท และไม่อาจมีข้อกำหนดใดนอกเหนือไปจากที่กฎหมายแม่บทให้อำนาจไว้ **ผู้แทนกระทรวงพลังงาน ผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และผู้แทนกระทรวงยุติธรรม** เห็นพ้องด้วยและไม่มีประเด็นเพิ่มเติม

ประมวลข้อเสนอแนะด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในภาพรวมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสิทธิมนุษยชนเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายและมาตรฐานสากลของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ระหว่าง ตุลาคม ๒๕๕๙ – ธันวาคม ๒๕๖๐

ข้อเสนอแนะ ที่ ๕/๒๕๖๐ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	สรุปผลการพิจารณา/ผลการดำเนินการในภาพรวม โดย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	<u>สรุปผลการพิจารณา/ผลการดำเนินการในภาพรวม</u> ที่ประชุมมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ว่าการออกกฎกระทรวงและระเบียบเพื่อปฏิบัติตามคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ไม่มีความจำเป็นต้องดำเนินกระบวนการตามมาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ และมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

ประมวลข้อเสนอแนะการรื้อแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
รวมทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน
ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ระหว่าง ตุลาคม ๒๕๕๙ – ธันวาคม ๒๕๖๐

ด่วนที่สุด

ที่ ทส ๐๒๒๐.๒/ ๒๙๗๔

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๙๒ ซอยพหลโยธิน ๗ ถนนพหลโยธิน
แขวงสามเสนใน เขตพญาไท
กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง สรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๓๑/๒๕๖๐

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/ว(ส)๓๘๑๑๔ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ขอให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เสนอความเห็นเรื่อง สรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๓๑/๒๕๖๐ เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พิจารณาแล้ว เห็นด้วยกับสรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๓๑/๒๕๖๐ และมีความเห็นเพิ่มเติม ดังนี้

๑. การเพิกถอนเขตปฏิรูปที่ดิน เพื่อนำที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ในกิจการอื่น ทำให้สถานะที่ดินของรัฐตามเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเปลี่ยนแปลงไป มีข้อสังเกตว่าการเพิกถอนเขตปฏิรูปที่ดินฯ อาจทำให้เกิดช่องว่างในการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ตามกฎหมาย อย่างไรก็ตาม เพื่อป้องกันการใช้ดุลยพินิจโดยไม่ชอบและเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ควรให้มีการกำหนดประเภทกิจการหรือโครงการที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมีอำนาจพิจารณาให้ความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินปฏิรูปเพื่อเกษตรกรรมให้ชัดเจน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการกำหนดประเภทกิจการหรือโครงการดังกล่าว

๒. ควร

-๒-

๒. ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติให้มีการชดใช้ค่าเสียหายให้กับภาครัฐ หากการประกอบกิจการของภาคเอกชนก่อให้เกิดมลพิษต่อทรัพยากรดินและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ โดยกำหนดให้ส่งเงินเข้ากองทุนประกันความเสียหาย เพื่อภาครัฐจะได้นำเงินค่าเสียหายไปฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้เกษตรกรสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไปได้ อันจะเป็นการแก้ไขปัญหาผลจากการประกอบกิจการที่ยั่งยืนกว่าการให้เงินเยียวยาความเสียหายแก่เกษตรกร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พลเอก

(สุรศักดิ์ กาญจนรัตน์)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำนักงานปลัดกระทรวงฯ
สำนักผู้ประสานงานคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา ทส.
โทร./โทรสาร ๐ ๒๒๗๘ ๘๖๔๔

ด่วนที่สุด

ที่ พน ๐๒๐๒/๑๐๑๗

กระทรวงพลังงาน
ศูนย์เอนเนอร์ยีคอมเพล็กซ์ อาคารบี
ถนนวิภาวดีรังสิต กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง สรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/ว(ล)๓๘๑๑๔ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแจ้งให้กระทรวงพลังงานเสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้อง เรื่อง สรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ที่เสนอโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีโดยด่วนต่อไป ดังมีความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงพลังงานพิจารณาแล้วไม่มีข้อขัดข้องต่อสาระสำคัญในสรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงพลังงาน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายศิริ จิระพงษ์พันธ์)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน

สำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน
สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์
โทร. ๐ ๒๑๔๐ ๖๓๙๓
โทรสาร ๐ ๒๑๔๐ ๖๓๒๙
Email: krittiyape@energy.go.th

ด่วนที่สุด

ที่ ยธ ๐๒๐๐๗/๑๙๗

กระทรวงยุติธรรม
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ
อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ชั้น ๘
ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่
กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐

๑๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง สรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/ว(ล) ๓๘๑๑๔ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีขอให้กระทรวงยุติธรรมเสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อรายงานสรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงยุติธรรมพิจารณาแล้ว เห็นพ้องด้วยกับสรุปผลการพิจารณาดังกล่าว เนื่องจากคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เป็นคำสั่งที่มีผลโดยชอบด้วยกฎหมายและไม่ได้ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และเห็นพ้องด้วยกับกฎกระทรวงซึ่งออกตามความในคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ซึ่งได้ดำเนินการถูกต้องตามกฎหมายแล้ว สำหรับกรณีที่คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อจัดทำกิจการอื่นอันเป็นประโยชน์สำคัญของประเทศ นั้น กระทรวงยุติธรรมเห็นว่าเป็นแนวทางที่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐

/มีฐานะเป็นกฎหมาย...

- ๒ -

มีฐานะเป็นกฎหมายโดยชอบแล้ว จึงเห็นด้วยกับรายงานสรุปผลการพิจารณาในเรื่องดังกล่าวตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พลอากาศเอก

(ประจิน จั่นตอง)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
สำนักกฎหมาย
โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๕๓๐๙
โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๗๗๗๐

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๐๙๐๘/ ๗๐๑

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
๑ ถนนพระอาทิตย์ เขตพระนคร
กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง สรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/ว(ล) ๔๘๑๑๔ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีขอให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีโดยด่วน กรณีสรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาแล้วขอเรียนว่า สรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติฯ เป็นเอกสารที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดทำขึ้นเพื่อเสนอให้คณะรัฐมนตรีรับทราบนั้น มีสาระสำคัญเป็นการสรุปความเห็นของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงาน กระทรวงยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม) ในการประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาข้อเสนอแนะมาตรการของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ สรุปความได้ว่า ที่ประชุมมีความเห็นสอดคล้องกันว่าคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ มีเนื้อหาที่คำนึงถึงสิทธิของประชาชนในเขตปฏิรูปที่ดินซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว และไม่จำเป็นที่จะต้องกำหนดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและเกษตรกรผู้มีส่วนได้เสียไว้ในคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติดังกล่าวตามข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เนื่องจากจะเป็นการซ้ำซ้อนกับกฎหมายเฉพาะอื่นที่มีการกำหนดเรื่องนี้ไว้อย่างมีมาตรฐานแล้ว สำหรับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่เสนอให้ดำเนินการเพิกถอนที่ดินออกจากการเป็นเขตปฏิรูปที่ดิน หากมีการนำที่ดินดังกล่าวไปใช้เพื่อกิจการอื่นซึ่งมิใช่เพื่อเกษตรกรรมนั้น ที่ประชุมมีความเห็นแตกต่างกันเป็นสองฝ่าย โดยยังมิได้ข้อยุติ กรณีจึงเป็นเรื่องที่คณะรัฐมนตรีสามารถรับทราบสรุปผลการพิจารณาหรือผลการ

๒

ดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติดังกล่าวตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอได้ จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายดิลทัต โหตระกิตย์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

กองกฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ฝ่ายกฎหมายที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และการเกษตร
โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๗๙๐๐ - ๑๓ ต่อ ๒๓๐๗ (นางสาวฤทัยฯ)
โทรสาร ๐ ๒๒๘๑ ๐๒๘๗
www.krisdika.go.th
www.lawreform.go.th

ด่วนที่สุด

ที่ กษ ๑๒๐๔ / ๖๙๙

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๒๖ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง สรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ (เรื่อง การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ)

เรียน ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/๗๙๖ ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๑

ด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้เสนอเรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เรื่อง การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ขอเรียนว่า กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ในการขอและการพิจารณาให้ความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. ๒๕๖๐ ตามข้อ ๑ วรรคสอง แห่งคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ สั่ง ณ วันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๔ ตอนที่ ๑๓๒ ก ลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐ โดย ส.ป.ก. ได้ดำเนินการสอดคล้องกับความเห็นของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

๑. กฎกระทรวงฯ ข้อ ๒ ได้กำหนดประเภทกิจการ (๑) ด้านพลังงาน (๒) การใช้ทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายว่าด้วยแร่ และ (๓) โครงการของรัฐซึ่งเป็นประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ ซึ่งผู้ประสงค์จะขอความยินยอมหรือขออนุญาตใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินต้องปฏิบัติตามข้อ ๔ ของกฎกระทรวงฯ โดยให้ยื่นคำขอตามแบบที่เลขาธิการ ส.ป.ก. กำหนด พร้อมด้วยเอกสารหรือหลักฐาน และต่อมา ส.ป.ก. ได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ กษ ๑๒๐๔/ว ๐๒๒ ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๑ เรื่อง กำหนดแบบคำขอความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินและการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่รับคำขอตามกฎกระทรวงแล้ว ซึ่งแบบคำขอได้ระบุให้ผู้ยื่นคำขอต้องยื่นเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณาของเกษตรกรที่อาจได้รับผลกระทบหรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่เกษตรกร ดังนี้

๑.๑ หนังสือยินยอมให้ใช้ที่ดินหรือสละสิทธิในที่ดินหรือสละคำขอรับการจัดที่ดินของเกษตรกรผู้ได้รับผลกระทบในพื้นที่ซึ่งได้รับการเยียวยาหรือชดเชย

/๑.๒ ...

๒

๑.๒ แผนการจัดทำกิจกรรมเพื่อรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน

๑.๓ รายงานผลการดำเนินมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้รับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือรายงานประชาคมหมู่บ้าน หรือรายงานการประชุมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่แสดงมติการพิจารณาพื้นที่ที่ขอรับความยินยอม ว่าไม่เป็นบริเวณที่มีทิวทัศน์สวยงามอันควรรักษา แล้วแต่กรณี

๒. ส.ป.ก. ได้จัดทำระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการใช้และค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. .... ข้อ ๕ (๓) (๘) (๑๐) และข้อ ๖ วรรคหนึ่ง กำหนดให้ผู้ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินต้องรับผิดชดใช้ค่าเสียหายหากก่อมลพิษจากการประกอบกิจการดังกล่าว นอกจากนี้ผู้ก่อมลพิษดังกล่าวยังต้องรับผิดชดใช้ค่าเสียหายตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและหรือตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามข้อ ๓ แห่งคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุรจิตต์ อินทรชิต)
เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

สำนักกฎหมาย
โทร / โทรสาร ๐-๒๒๘๑-๒๙๐๔

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๐๕๐๕/ ๗๙๕

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๑๐ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง สรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ (เรื่อง การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ)

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

อ้างถึง ๑. หนังสือกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ด่วนที่สุด ที่ กษ ๑๒๐๔/๗๗๒๓ ลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๐
๒. หนังสือกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ด่วนที่สุด ที่ กษ ๑๒๐๔/๘๒๗๒ ลงวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๐

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาหนังสือกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด่วนที่สุด ที่ ทส ๐๒๒๐.๒/๒๘๗๔ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๐
๒. สำเนาหนังสือกระทรวงพลังงาน ด่วนที่สุด ที่ พน ๐๒๐๒/๗๐๑๘ ลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๐
๓. สำเนาหนังสือกระทรวงยุติธรรม ด่วนที่สุด ที่ ยธ ๐๒๐๐๗/๑๖๗ ลงวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๑
๔. สำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๙๐๘/๗๐๑ ลงวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๐

ตามที่ได้เสนอสรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เรื่อง การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ ไปเพื่อดำเนินการ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงาน กระทรวงยุติธรรม และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอความเห็นไปเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีด้วย ความละเอียดปรากฏตามสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วยนี้

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑ รับทราบสรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ เรื่อง การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประโยชน์สาธารณะของประเทศ ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ โดยให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์รับความเห็นของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปพิจารณาดำเนินการต่อไป และแจ้งให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทราบด้วย

จึงเรียนยืนยันมา ทั้งนี้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องตามบัญชีแนบท้ายทราบด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวกรุณา จุฑานนท์)
ผู้อำนวยการกองพัฒนายุทธศาสตร์และติดตามนโยบายพิเศษ ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองพัฒนายุทธศาสตร์และติดตามนโยบายพิเศษ
โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ๑๕๒๒ (เฉลิมขวัญ)
โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๑๔๔๖ www.soc.go.th

ด่วนที่สุด

ที่ กษ ๑๒๐๔/ว ๐๒๒

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๑๐ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง แบบคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินและการมอบหมายเจ้าหน้าที่รับคำขอตามกฎกระทรวง

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน (กิจการพลังงาน ประเภทกิจการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากพลังงานลม กิจการระบบโครงข่ายพลังงาน และการดำเนินการอันเกี่ยวเนื่องกับกิจการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานลมหรือระบบโครงข่ายพลังงาน) พร้อมใบรับคำขอ และแบบตรวจสอบสภาพพื้นที่

๒. แบบคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน (การสำรวจแร่ การทำเหมือง การทำเหมืองใต้ดิน) (เป็นผู้ได้รับความยินยอมตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่อง การให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๔๑) พร้อมใบรับคำขอและแบบตรวจสอบสภาพพื้นที่

๓. แบบคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน (กิจการพลังงาน ประเภทกิจการปิโตรเลียมที่ได้รับสัมปทานตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม ก่อนวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ และการดำเนินการอันเกี่ยวเนื่องกับกิจการดังกล่าว) พร้อมใบรับคำขอและแบบตรวจสอบสภาพพื้นที่

๔. แบบคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน (โครงการของรัฐซึ่งเป็นประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์ โครงสร้างพื้นฐานและโครงข่ายในระบบโทรคมนาคม และโครงการที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้ดำเนินการ) พร้อมใบรับคำขอและแบบตรวจสอบสภาพพื้นที่

ตามที่กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ในการขอและการพิจารณาให้ความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๔ ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐ เล่มที่ ๑๓๔ ตอนที่ ๑๓๒ ก ได้กำหนดให้ผู้ประสงค์จะขอความยินยอมหรือขออนุญาตใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินให้ยื่นคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตต่อคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามแบบที่ เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกำหนด พร้อมเอกสารหรือหลักฐานตามที่ระบุในแบบคำขอดังกล่าว ในกิจการพลังงาน การใช้ทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายว่าด้วยแร่ โครงการของรัฐซึ่งเป็นประโยชน์ส่วนรวมของประเทศด้านคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์ โครงข่ายในระบบโทรคมนาคม โครงการที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้ดำเนินการ

/เลขาธิการ...

๒

เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จึงได้กำหนดแบบคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ตามกฎกระทรวงดังกล่าว พร้อมใบรับคำขอ แบบตรวจสอบสภาพพื้นที่ รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑, ๒, ๓ และ ๔ อีกทั้งได้มอบหมายเจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน หากมีการยื่นคำขอ ณ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ให้เจ้าหน้าที่ผู้ดำรงตำแหน่งนิติกร กลุ่มอนุญาตการใช้ที่ดิน สำนักกฎหมาย ส.ป.ก. เป็นผู้รับคำขอ แต่หากมีการยื่นคำขอ ณ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด ให้ปฏิรูปที่ดินจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิรูปที่ดินจังหวัดมอบหมาย เป็นผู้รับคำขอ จึงขอให้จังหวัดได้แจ้งให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดได้ทราบและถือปฏิบัติต่อไป ตามรายละเอียดสิ่งที่ส่งมาด้วยนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุรจิตต์ อินทรชิต)
เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

สำนักกฎหมาย
โทร / โทรสาร ๐-๒๒๘๑-๒๙๐๔

เลขที่...../.....

คำขอความยินยอมหรือขออนุญาตใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน
(กิจการพลังงาน ประเภทกิจการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากพลังงานลม กิจการระบบโครงข่ายพลังงาน
และการดำเนินการอันเกี่ยวเนื่องกับกิจการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานลมหรือระบบโครงข่ายพลังงาน)

เขียนที่ .....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

บริษัท/ห้างหุ้นส่วน/.....

ที่ตั้ง สำนักงาน เลขที่.....หมู่ที่.....ชื่อหมู่บ้าน.....

ถนน.....ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....E-mail Address.....

โดย นาย/นาง/นางสาว .....อายุ.....ปี ผู้รับมอบอำนาจ

ตามหนังสือ/คำสั่ง/มติฯ.....

ลงวันที่.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ชื่อหมู่บ้าน.....

ตรอก/ซอย.....ถนน.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

โทรศัพท์.....ขอยื่นคำขอต่อสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด..... หรือ

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. ข้าพเจ้ามีความประสงค์ขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขต

ปฏิรูปที่ดิน โครงการ/ป่า .....

ระวาง ส.ป.ก.ที่/กลุ่มที่.....ที่ดินแปลงเลขที่.....หรือตามโฉนด/น.ส.๓ ก./

น.ส.๓ เลขที่.....ที่ดินตั้งอยู่หมู่ที่..... ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด..... เนื้อที่รวมประมาณ..... ไร่.....งาน.....ตารางวา

เพื่อ

๑.๑ ประกอบกิจการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากพลังงานลม .....

ที่ได้รับอนุญาตตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการอนุญาตและการให้ผู้รับอนุญาตถือปฏิบัติในการใช้ที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์สำหรับกิจการที่เป็นการสนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๔๑ ก่อนวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐

/มีกำหนด...

มีกำหนดเวลา.....ปี. .....เดือน จำแนกเป็น การขอความยินยอมใช้ที่ดินในลักษณะรอนสิทธิเกษตรกร เนื้อที่ประมาณ..... ไร่.....งาน.....ตารางวา และการขออนุญาตใช้ที่ดินในลักษณะที่มีผลให้เกษตรกรไม่สามารถใช้ประโยชน์ที่ดิน เนื้อที่ประมาณ.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

๑.๒ ประกอบกิจการระบบโครงข่ายพลังงานตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการพลังงาน .....มีกำหนดเวลา.....ปี.....เดือน จำแนกเป็น การขอความยินยอมใช้ที่ดินในลักษณะรอนสิทธิเกษตรกร เนื้อที่ประมาณ..... ไร่.....งาน .....ตารางวา และการขออนุญาตใช้ที่ดินในลักษณะที่มีผลให้เกษตรกรไม่สามารถใช้ประโยชน์ที่ดิน เนื้อที่ประมาณ..... ไร่.....งาน.....ตารางวา

๑.๓ ดำเนินการ.....
อันเกี่ยวเนื่องกับกิจการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานลมหรือกิจการระบบโครงข่ายพลังงานที่ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน มีกำหนดเวลา.....ปี.....เดือน จำแนกเป็น การขอความยินยอมใช้ที่ดินในลักษณะรอนสิทธิเกษตรกร เนื้อที่ประมาณ..... ไร่.....งาน .....ตารางวา และการขออนุญาตใช้ที่ดินในลักษณะที่มีผลให้เกษตรกรไม่สามารถใช้ประโยชน์ที่ดิน เนื้อที่ประมาณ..... ไร่.....งาน.....ตารางวา

กรณีเป็นการขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ในพื้นที่มากกว่าหนึ่งแปลงให้จัดทำเป็นหนังสือแสดงการขอใช้พื้นที่ที่ขอเพิ่มเติม ข้อความในคำขอแนบท้ายคำขอนี้ และให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของคำขอนี้

ข้อ ๒. ข้าพเจ้าได้แนบเอกสารและหลักฐานประกอบคำขอ ดังนี้

๒.๑ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือสำเนาบัตรประจำตัวตามกฎหมายกำหนด (๑ ฉบับ)

๒.๒ สำเนาทะเบียนบ้าน (๑ ฉบับ)

๒.๓ สำเนาหนังสือรับรองนิติบุคคลหรือหลักฐานการจดทะเบียนนิติบุคคลซึ่งออกให้ไม่เกินหกเดือน (๑ ฉบับ)

๒.๔ หนังสือมอบอำนาจ (๑ ฉบับ)

๒.๕ แผนงานและโครงการประกอบคำขอ ประเภทของกิจการ สถานที่ประกอบกิจการและจำนวนเนื้อที่ ที่ต้องการขอรับอนุญาต ทุนที่ใช้ดำเนินงานของโครงการ รวมทั้งแผนการเพิ่มทุนในอนาคต ลักษณะของการดำเนินงานของโครงการโดยระบุลักษณะการใช้ที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน แนวทางการบริหารและการจัดการโครงการผลตอบแทนโครงการ ระยะเวลาคืนทุนของโครงการ และเครื่องชี้วัดอื่นๆ ที่แสดงโอกาสความสัมฤทธิ์ผลของการประกอบการ ประโยชน์ที่คาดว่าเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และ ส.ป.ก. จะได้รับ (๑ ฉบับ)

๒.๖ แผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินที่แสดงขอบเขตของเนื้อที่และลักษณะการใช้ที่ดิน จำแนกตามที่ระบุไว้ในข้อ ๑ พร้อมแผนผังแบบแปลนการก่อสร้าง (๑ ฉบับ)

/๒.๗ ใบอนุญาต...

๒.๗ ใบอนุญาตให้ประกอบการ (๑ ฉบับ)

๒.๘ หนังสือเสนอขายไฟฟ้า / หนังสือตอบรับการซื้อขายไฟฟ้า หรือสัญญาซื้อขายไฟฟ้า (๑ ฉบับ)

๒.๙ กรณีกิจการตามข้อ ๑.๑ ให้แสดงสำเนาสัญญาเช่าที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์เพื่อประกอบกิจการสนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัด..... (ส.ป.ก. ๔-๑๐๙)

กรณีกิจการตามข้อ ๑.๒ ให้แสดงหลักฐานการรับรองของสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานว่า เป็นกิจการหรือโครงการที่อยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหรือเป็นนโยบายของรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีมีมติให้ดำเนินการ ตลอดจนมีวัตถุประสงค์สอดคล้องกับนโยบายพลังงานของประเทศหรือนโยบายเกี่ยวกับการจัดหาพลังงานหรือสร้างความมั่นคงในการผลิตพลังงานตามมติคณะรัฐมนตรี หรือแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๗๙ และแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๗๙ แผนบริหารจัดการน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๗๙ และแผนบริหารจัดการก๊าซธรรมชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๗๙ ที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ทั้งนี้ ให้รวมถึงกรณีที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงแผนซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีในภายหลังด้วย

กรณีดำเนินการตามข้อ ๑.๓ อันเกี่ยวเนื่องกับกิจการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานลมหรือกิจการระบบโครงข่ายพลังงานที่ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินไปแล้ว นอกเหนือจากกิจการตามคำขอนี้ ให้แสดงหลักฐานการได้รับความยินยอมหรืออนุญาตเพื่อกิจการตามที่การดำเนินการข้อ ๑.๓ เกี่ยวเนื่องด้วย

๒.๑๐ กรณีกิจการตามข้อ ๑.๒ หรือ ๑.๓ ให้แสดงหนังสือยินยอมให้ใช้ที่ดินหรือสละสิทธิในที่ดินหรือสละคำขอรับการจัดที่ดินของเกษตรกร ซึ่งระบุเงื่อนไขให้การยินยอมหรือสละสิทธิหรือสละคำขอนั้นมีผลต่อเมื่อผู้ยื่นคำขอฉบับนี้ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตจากคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและดำเนินการเยียวยาหรือชดเชยเกษตรกรตามข้อตกลงระหว่างผู้ยื่นคำขอกับเกษตรกรที่แนบท้ายหนังสือยินยอมหรือสละสิทธิหรือสละคำขอนั้นแล้ว

๒.๑๑ แผนการจัดทำกิจกรรมเพื่อรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งแสดงงบประมาณที่เป็นไปได้ในการดำเนินการตามแผนดังกล่าว

๒.๑๒ แผนการฟื้นฟูที่ดินเพื่อการทำเกษตรกรรมในระหว่างการใช้ที่ดินและก่อนส่งคืนที่ดิน ซึ่งแสดงงบประมาณที่เป็นไปได้ในการดำเนินการตามแผนดังกล่าว

๒.๑๓ หลักฐานอื่น ๆ .....

ข้อ ๓. เมื่อข้าพเจ้าได้ยื่นคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตแล้ว หากสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดแจ้งให้ข้าพเจ้ามาชี้แจงรายละเอียด แก้ไขคำขอหรือ

/ส่งเอกสาร...

ส่งเอกสารหรือหลักฐานให้ถูกต้องและครบถ้วน ภายในระยะเวลาที่กำหนด และข้าพเจ้าไม่เข้าพบเจ้าหน้าที่เพื่อชี้แจงรายละเอียด ไม่แก้ไขคำขอ หรือไม่จัดส่งเอกสารหรือหลักฐานให้ถูกต้องและครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าข้าพเจ้าไม่ประสงค์จะยื่นคำขอนี้อีกต่อไปและให้คำขอนั้นเป็นอันยกเลิกนับแต่วันที่พ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด ยกเลิกคำขอนั้นเสีย

ข้อ ๔. ในการยื่นคำขอนี้ ข้าพเจ้ารับรองจะเป็นผู้นำหรือมอบให้ผู้แทนเป็นผู้นำพนักงานเจ้าหน้าที่ออกไปตรวจสภาพพื้นที่ที่ขอความยินยอมหรือขออนุญาตนี้ ตามวัน เวลาที่เจ้าหน้าที่นัดหมาย

ข้อ ๕. ข้าพเจ้ายินยอมวางหลักประกัน เยียวยาหรือชดเชยเกษตรกร และชำระค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตามระเบียบที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกำหนด

ข้อ ๖. เมื่อข้าพเจ้าได้รับความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน เพื่อกิจการดังกล่าวแล้ว ข้าพเจ้าจะปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการใช้ประโยชน์ที่ดิน รวมทั้งชำระค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์ที่ดิน ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกำหนด หากข้าพเจ้าฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามคำเตือนของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด ให้ถือว่าความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินที่ข้าพเจ้าได้รับสิ้นผลลงทันทีที่มีเหตุนั้น และข้าพเจ้ายินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขในหนังสือยินยอมให้ใช้ประโยชน์ที่ดินหรือหนังสืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน รวมทั้งปฏิบัติตามกฎหมาย ตลอดจน กฎ ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ เงื่อนไขที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและ ส.ป.ก. กำหนด

(ลงชื่อ)..... ผู้ยื่นคำขอ
(.....)

(ลงชื่อ)..... เจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอ
(.....)

ใบรับคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน
(กิจการพลังงาน ประเภทกิจการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากพลังงานลม กิจการระบบโครงข่ายพลังงาน
และการดำเนินการอันเกี่ยวเนื่องกับกิจการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานลมหรือระบบโครงข่ายพลังงาน)

เลขที่รับ ..... /.....
ลงวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .....

ชื่อผู้ขอ/บริษัท/ห้างหุ้นส่วน/.....
เพื่อประกอบกิจการ.....
ที่ดินแปลงเลขที่.....หรือตามโฉนด/น.ส.๓ ก./น.ส.๓ เลขที่..... ...ที่ดินตั้งอยู่หมู่ที่.....
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด..... เนื้อที่ประมาณ
.... ไร่.....งาน.....ตารางวา

ใบรับคำขอนี้ ออกไว้เพื่อเป็นหลักฐานว่า ☐ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ☐ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด ..... ได้รับคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน พร้อมเอกสารหลักฐานแล้วและจะดำเนินการพิจารณาต่อไป เมื่อได้รับหลักฐานครบถ้วน โดยผู้ขอได้ยื่นเอกสารหลักฐานไว้ ดังนี้

ลำดับ	รายการเอกสารหรือหลักฐานที่ยื่นประกอบคำขอ เลขที่...../.....	มี	ไม่มี
๑	สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือสำเนาบัตรประจำตัวตามกฎหมายกำหนด (๑ ฉบับ)		
๒	สำเนาทะเบียนบ้าน (๑ ฉบับ)		
๓	สำเนาหนังสือรับรองนิติบุคคลหรือหลักฐานการจดทะเบียนนิติบุคคลซึ่งออกให้ไม่เกินหกเดือน (๑ ฉบับ)		
๔	หนังสือมอบอำนาจ (๑ ฉบับ)		
๕	แผนงานและโครงการประกอบคำขอ ประเภทของกิจการ สถานที่ประกอบกิจการและจำนวนเนื้อที่ ที่ต้องการขอรับอนุญาต ทุนที่ใช้ดำเนินงานของโครงการ รวมทั้งแผนการเพิ่มทุนในอนาคต ลักษณะของการดำเนินงานของโครงการโดยระบุลักษณะการใช้ที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน แนวทางการบริหารและการจัดการโครงการผลตอบแทนโครงการ ระยะเวลาคืนทุนของโครงการและเครื่องชี้วัดอื่นๆ ที่แสดงโอกาสความสัมฤทธิ์ผลของการประกอบการ ประโยชน์ที่คาดว่าเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และ ส.ป.ก. จะได้รับ (๑ ฉบับ)		
๖	แผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินที่แสดงขอบเขตของเนื้อที่และลักษณะการใช้ที่ดิน จำแนกตามที่ระบุไว้ในข้อ ๑ พร้อมแผนผังแบบแปลนการก่อสร้าง (๑ ฉบับ)		
๗	ใบอนุญาตให้ประกอบการ (๑ ฉบับ)		

/๘. หนังสือ...

ลำดับ	รายการเอกสารหรือหลักฐานที่ยื่นประกอบคำขอ เลขที่...../.....	มี	ไม่มี
๘	หนังสือเสนอขายไฟฟ้า / หนังสือตอบรับการซื้อขายไฟฟ้า หรือสัญญาซื้อขายไฟฟ้า (๑ ฉบับ)		
๙	กรณีกิจการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากพลังงานลม ตามคำขอ ข้อ ๑.๑ ให้แสดงสำเนาสัญญาเช่าที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์เพื่อประกอบกิจการสนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัด..... (ส.ป.ก. ๔-๑๐๙) กรณีกิจการระบบโครงข่ายพลังงานตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการพลังงาน ตามคำขอ ข้อ ๑.๒ ให้แสดงหลักฐานการรับรองของสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานว่าเป็นกิจการหรือโครงการที่อยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือเป็นนโยบายของรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีมีมติให้ดำเนินการ ตลอดจนมีวัตถุประสงค์สอดคล้องกับนโยบายพลังงานของประเทศหรือนโยบายเกี่ยวกับการจัดหาพลังงานหรือสร้างความมั่นคงในการผลิตพลังงานตามมติคณะรัฐมนตรี หรือแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๗๙ และแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๗๙ แผนบริหารจัดการน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๗๙ และแผนบริหารจัดการก๊าซธรรมชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๗๙ ที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ทั้งนี้ ให้รวมถึงกรณีที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงแผนซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีในภายหลังด้วย กรณีดำเนินการ (ตามคำขอ ข้อ ๑.๓) อันเกี่ยวเนื่องกับกิจการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานลมหรือกิจการระบบโครงข่ายพลังงานที่ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินไปแล้วนอกเหนือจากกิจการตามคำขอนี้ ให้แสดงหลักฐานการได้รับความยินยอมหรืออนุญาตเพื่อกิจการตามที่การดำเนินการข้อ ๑.๓ เกี่ยวเนื่องด้วย		
๑๐	กรณีกิจการระบบโครงข่ายพลังงานตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการพลังงาน ตามคำขอ ข้อ ๑.๒ หรือกิจการอันเกี่ยวเนื่องกับกิจการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานลมหรือกิจการระบบโครงข่ายพลังงานที่ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินไปแล้ว ตามคำขอ ข้อ ๑.๓ ให้แสดงหนังสือยินยอมให้ใช้ที่ดินหรือสละสิทธิในที่ดินหรือสละคำขอรับการจัดที่ดินของเกษตรกร ซึ่งระบุเงื่อนไขให้การยินยอมหรือสละสิทธิหรือสละคำขอนั้นมีผลต่อเมื่อผู้ยื่นคำขอฉบับนี้ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตจากคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและดำเนินการเยียวยาหรือชดเชยเกษตรกรตามข้อตกลงระหว่างผู้ยื่นคำขอกับเกษตรกรที่แนบท้ายหนังสือยินยอมหรือสละสิทธิหรือสละคำขอนั้นแล้ว		

/๑๑. แผนการ...

๗

ลำดับ	รายการเอกสารหรือหลักฐานที่ยื่นประกอบคำขอ เลขที่...../.....	มี	ไม่มี
๑๑	แผนการจัดทำกิจกรรมเพื่อรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งแสดงงบประมาณที่เป็นไปได้ในการดำเนินการตามแผนดังกล่าว		
๑๒	แผนการฟื้นฟูที่ดินเพื่อการทำเกษตรกรรมในระหว่างการใช้ที่ดินและก่อนส่งคืนที่ดิน ซึ่งแสดงงบประมาณที่เป็นไปได้ในการดำเนินการตามแผนดังกล่าว		
๑๓	หลักฐานอื่น ๆ		

เจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบคำขอ รายการเอกสารหรือหลักฐานที่ยื่นพร้อมคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตแล้ว เห็นว่า

๑. คำขอ

☐ ถูกต้อง

☐ ต้องแก้ไข .....

๒. เอกสารหรือหลักฐาน

☐ ถูกต้องครบถ้วน

☐ ไม่ถูกต้องหรือครบถ้วน ตามข้อ .....

คำขอหรือเอกสารและหลักฐาน มีข้อบกพร่องต้องแก้ไข หรือเอกสารและหลักฐานไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน เจ้าหน้าที่ได้แจ้งและมอบใบรับคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ให้ผู้ยื่นคำขอทราบแล้ว พร้อมให้แก้ไขคำขอ หรือจัดทำส่งเอกสารหรือหลักฐานให้ถูกต้องและครบถ้วน ภายในวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ..... หากพ้นกำหนดเวลา โดยผู้ยื่นคำขอไม่แก้ไขคำขอ หรือไม่จัดส่งเอกสารหรือหลักฐานให้ถูกต้องและครบถ้วน จะถือว่าผู้ยื่นคำขอ ไม่ประสงค์จะให้ดำเนินการต่อไป และคำขอดังกล่าวเป็นอันยกเลิกนับแต่วันที่พ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าว เจ้าหน้าที่จะแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทราบ

ลงชื่อ ..... ผู้ยื่นคำขอ

(.....)

ลงชื่อ ..... เจ้าหน้าที่

(.....)

แบบตรวจเอกสารหรือหลักฐานประกอบการพิจารณา (เฉพาะเจ้าหน้าที่)
ใบรับคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน เลขที่...../.....
(กิจการพลังงาน ประเภทกิจการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากพลังงานลม กิจการระบบโครงข่ายพลังงาน และการดำเนินการอันเกี่ยวเนื่องกับกิจการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานลมหรือระบบโครงข่ายพลังงาน)

ลำดับ	ชื่อเอกสารหลักฐาน	มี	ไม่มี
๑	สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือสำเนาบัตรประจำตัวตามกฎหมายกำหนด (๑ ฉบับ)		
๒	สำเนาทะเบียนบ้าน (๑ ฉบับ)		
๓	สำเนาหนังสือรับรองนิติบุคคลหรือหลักฐานการจดทะเบียนนิติบุคคลซึ่งออกให้ไม่เกินหกเดือน (๑ ฉบับ)		
๔	หนังสือมอบอำนาจ (๑ ฉบับ)		
๕	แผนงานและโครงการประกอบคำขอ ประเภทของกิจการ สถานที่ประกอบกิจการและจำนวนเนื้อที่ ที่ต้องการขอรับอนุญาต ทุนที่ใช้ดำเนินงานของโครงการ รวมทั้งแผนการเพิ่มทุนในอนาคต ลักษณะของการดำเนินงานของโครงการโดยระบุลักษณะการใช้ที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน แนวทางการบริหารและการจัดการโครงการผลตอบแทนโครงการ ระยะเวลาคืนทุนของโครงการและเครื่องชี้วัดอื่นๆ ที่แสดงโอกาสความสัมฤทธิ์ผลของการประกอบการ ประโยชน์ที่คาดว่าเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และ ส.ป.ก. จะได้รับ (๑ ฉบับ)		
๖	แผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินที่แสดงขอบเขตของเนื้อที่และลักษณะการใช้ที่ดิน จำแนกตามที่ระบุไว้ในข้อ ๑ พร้อมแผนผังแบบแปลนการก่อสร้าง (๑ ฉบับ)		
๗	ใบอนุญาตให้ประกอบการ (๑ ฉบับ)		
๘	หนังสือเสนอขายไฟฟ้า / หนังสือตอบรับการซื้อขายไฟฟ้า หรือสัญญาซื้อขายไฟฟ้า (๑ ฉบับ)		
๙	กรณีกิจการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากพลังงานลม ตามคำขอ ข้อ ๑.๑ ให้แสดงสำเนาสัญญาเช่าที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์เพื่อประกอบกิจการสนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัด..... (ส.ป.ก. ๔-๑๐๙) กรณีกิจการระบบโครงข่ายพลังงานตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการพลังงาน ตามคำขอข้อ ๑.๒ ให้แสดงหลักฐานการรับรองของสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานว่าเป็นกิจการหรือโครงการที่อยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือเป็นนโยบายของรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีมีมติให้ดำเนินการ ตลอดจนมีวัตถุประสงค์สอดคล้องกับนโยบายพลังงานของประเทศหรือนโยบายเกี่ยวกับการจัดหาพลังงานหรือสร้างความมั่นคงในการผลิตพลังงานตามมติคณะรัฐมนตรี หรือแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๗๙ และแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๗๙ แผนบริหารจัดการน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๗๙ และแผนบริหารจัดการก๊าซธรรมชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๗๙ ที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ทั้งนี้ ให้รวมถึงกรณีที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงแผนซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีในภายหลังด้วย		

/๙ (ต่อ) กรณี...

แบบตรวจเอกสารหรือหลักฐานประกอบการพิจารณา (เฉพาะเจ้าหน้าที่)
ใบรับคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน เลขที่...../.....
(กิจการพลังงาน ประเภทกิจการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากพลังงานลม กิจการระบบโครงข่ายพลังงาน และการดำเนินการอันเกี่ยวเนื่องกับกิจการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานลมหรือระบบโครงข่ายพลังงาน)

ลำดับ	ชื่อเอกสารหลักฐาน	มี	ไม่มี
๙ (ต่อ)	กรณีดำเนินการ (คำขอ ข้อ ๑.๓) อันเกี่ยวเนื่องกับกิจการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานลมหรือกิจการระบบโครงข่ายพลังงานที่ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินไปแล้วนอกเหนือจากกิจการตามคำขอนี้ ให้แสดงหลักฐานการได้รับความยินยอมหรืออนุญาตเพื่อกิจการตามที่การดำเนินการข้อ ๑.๓ เกี่ยวเนื่องด้วย		
๑๐	กรณีกิจการระบบโครงข่ายพลังงานตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการพลังงาน ตามคำขอข้อ ๑.๒ หรือกิจการอันเกี่ยวเนื่องกับกิจการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานลมหรือกิจการระบบโครงข่ายพลังงานที่ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินไปแล้ว ตามคำขอข้อ ๑.๓ ให้แสดงหนังสือยินยอมให้ใช้ที่ดินหรือสละสิทธิในที่ดินหรือสละคำขอรับการจัดที่ดินของเกษตรกร ซึ่งระบุเงื่อนไขให้การยินยอมหรือสละสิทธิหรือสละคำขอนั้นมีผลต่อเมื่อผู้ยื่นคำขอฉบับนี้ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตจากคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและดำเนินการเยียวยาหรือชดเชยเกษตรกรตามข้อตกลงระหว่างผู้ยื่นคำขอกับเกษตรกรที่แนบท้ายหนังสือยินยอมหรือสละสิทธิหรือสละคำขอนั้นแล้ว		
๑๑	แผนการจัดทำกิจกรรมเพื่อรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินซึ่งแสดงงบประมาณที่เป็นไปได้ในการดำเนินการตามแผนดังกล่าว		
๑๒	แผนการฟื้นฟูที่ดินเพื่อการทำเกษตรกรรมในระหว่างการใช้ที่ดินและก่อนส่งคืนที่ดิน ซึ่งแสดงงบประมาณที่เป็นไปได้ในการดำเนินการตามแผนดังกล่าว		
๑๓	คำขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน เลขที่...../.....		
๑๔	หลักฐานอื่น ๆ		

ข้อมูลเพิ่มเติม.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ ..... เจ้าหน้าที่
(.....)

แบบตรวจสอบสภาพพื้นที่
ตามคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน
(กิจการพลังงาน ประเภทกิจการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากพลังงานลม กิจการระบบโครงข่ายพลังงาน และการดำเนินการอันเกี่ยวเนื่องกับกิจการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานลมหรือระบบโครงข่ายพลังงาน)

ข้อมูลและการตรวจสภาพพื้นที่

๑. ผู้ขอ

๑.๑ ชื่อผู้ยื่นคำขอ.....

คำขอที่...../.....ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

๑.๒ ที่ตั้งที่ดินตามคำขอ ชื่อบ้าน..... หมู่ที่.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

๑.๓ เนื้อที่ตามคำขอ.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

กรณีเป็นการขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ในพื้นที่มากกว่าหนึ่งแปลงให้ตรวจสอบการขอใช้พื้นที่ตามคำขอและพื้นที่แนบท้ายคำขอนั้น

๑.๔ เพื่อประกอบกิจการ

(๑) ผลิตพลังงานไฟฟ้าจากพลังงานลม .....

ที่ได้รับอนุญาตตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการอนุญาตและการให้ผู้รับอนุญาตถือปฏิบัติในการใช้ที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์สำหรับกิจการที่เป็นการสนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๔๑ ก่อนวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ มีกำหนดเวลา.....ปี.....เดือน

(๒) ระบบโครงข่ายพลังงานตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการพลังงาน.....

.....มีกำหนดเวลา.....ปี.....เดือน

(๓) ดำเนินการ.....อันเกี่ยวเนื่องกับกิจการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานลมหรือกิจการระบบโครงข่ายพลังงานที่ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน มีกำหนดเวลา.....ปี.....เดือน)

๑.๕ ประเภทของที่ดิน ส.ป.ก. ☐ ที่มีโฉนดที่ดิน, น.ส.๓ ก, น.ส. ๓ ระบุ.....

☐ ที่ดินรัฐ ในเขตปฏิรูปที่ดิน โครงการ/ป่า .....

☐ อื่นๆ ระบุ.....

๒. สภาพแวดล้อมในปัจจุบัน

๒.๑ ตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่ที่ยื่นคำขอ

☐ อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน ตามพระราชกฤษฎีกาประกาศเขตปฏิรูปที่ดิน.....

.....

/จัดที่ดิน...

๒

☐ จัดที่ดินแล้ว ผู้ได้รับผลกระทบ.....ราย

○ เป็นการขอความยินยอมใช้ที่ดินในลักษณะรอนสิทธิเกษตรกร

เนื้อที่ประมาณ..... ไร่ .....งาน.....ตารางวา

○ เป็นการขออนุญาตใช้ที่ดินมีผลทำให้เกษตรกรไม่สามารถใช้ประโยชน์ที่ดิน

เนื้อที่ประมาณ .....ไร่.....งาน.....ตารางวา

☐ ยังไม่จัดที่ดิน ผู้ได้รับผลกระทบ.....ราย

☐ มีสิ่งก่อสร้าง ระบุ.....

☐ อยู่นอกเขตปฏิรูปที่ดิน

ทิศเหนือจด.....

ทิศใต้จด.....

ทิศตะวันออกจด.....

ทิศตะวันตก จด.....

๒.๒ ลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่ที่ยื่นคำขอ

☐ ที่ราบ ☐ ที่ราบเชิงเขา

☐ เนินเขา ☐ ภูเขา ความสูงจากระดับที่ราบโดยรอบประมาณ.....เมตร

๓. การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณพื้นที่ที่ยื่นคำขอและโดยรอบ

๓.๑ การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ที่ยื่นคำขอในปัจจุบัน

☐ ทำเกษตรกรรม ☐ เลี้ยงสัตว์

☐ เป็นสถานที่ราชการ โรงเรียน

☐ มีบ้านเรือน จำนวน.....หลังคาเรือน

☐ ประกอบกิจการ.....

☐ อื่น ๆ ระบุ.....

๓.๒ การประกอบกิจการที่ผ่านมาดำเนินงานนอกบริเวณที่ได้รับอนุญาตหรือไม่

☐ อยู่ในบริเวณที่ได้รับอนุญาต

☐ อยู่นอกบริเวณที่ได้รับอนุญาต.....ไร่

๔. เรื่องอื่นๆ (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

/ความเห็น...

๓

ความเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสภาพพื้นที่หรืออสังหาริมทรัพย์ฯ .....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....เจ้าหน้าที่ผู้ตรวจ
(.....)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

ความเห็นของปฏิรูปที่ดินจังหวัด .....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ปฏิรูปที่ดินจังหวัด
(.....)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

คำขอความยินยอมหรือขออนุญาตใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน
(การสำรวจแร่ การทำเหมือง การทำเหมืองใต้ดิน)
(เป็นผู้ได้รับความยินยอมตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่อง การให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๔๑
ก่อนวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐)

เขียนที่ .....
วันที่..... เดือน..... ..... พ.ศ.....

ข้าพเจ้า.....หมายเลขประจำตัวประชาชน.....
อยู่บ้านเลขที่/ที่ตั้งสำนักงานเลขที่.....หมู่ที่.....ตรอก/ซอย.....
ถนน.....ตำบล/แขวง.....
อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

บริษัท/ห้างหุ้นส่วน/.....
ที่ตั้ง สำนักงาน เลขที่.....หมู่ที่.....ชื่อหมู่บ้าน.....
ถนน.....ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....
อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....
โทรศัพท์.....โทรสาร.....E-mail Address.....
โดย นาย/นาง/นางสาว .....อายุ.....ปี ผู้รับมอบอำนาจ
ตามหนังสือ/คำสั่ง/มติฯ.....
ลงวันที่.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ชื่อหมู่บ้าน.....
ตรอก/ซอย.....ถนน.....ตำบล/แขวง.....
อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

โทรศัพท์.....ขอยื่นคำขอต่อสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด.....
หรือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. ข้าพเจ้ามีความประสงค์ขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน โครงการ/ป่า .....ระวาง ส.ป.ก.ที่/กลุ่มที่ .....ที่ดินแปลงเลขที่.....หรือตามโฉนด/น.ส.๓ ก./น.ส.๓ เลขที่.....ที่ดินตั้งอยู่ หมู่ที่..... ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
เนื้อที่รวมประมาณ..... ไร่.....งาน..... .....ตารางวา เพื่อ

/๓.๑ ประกอบ...

๒

๑.๑ ประกอบกิจการสำรวจแร่ .....ที่ได้รับความยินยอมตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่อง การให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๔๑ ก่อนวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ มีกำหนดเวลา .....ปี.....เดือน จำแนกเป็น การขอความยินยอมใช้ที่ดินในลักษณะรอนสิทธิเกษตรกร เนื้อที่ประมาณ..... ไร่.....งาน..... ตารางวา และการขออนุญาตใช้ที่ดินในลักษณะที่มีผลให้เกษตรกรไม่สามารถใช้ประโยชน์ที่ดิน เนื้อที่ประมาณ..... ไร่.....งาน..... ตารางวา

๑.๒ ทำเหมืองแร่ ทำเหมืองใต้ดิน.....ที่ได้รับความยินยอมตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่อง การให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๔๑ ก่อนวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ มีกำหนดเวลา.....ปี.....เดือน จำแนกเป็น การขอความยินยอมใช้ที่ดินในลักษณะรอนสิทธิเกษตรกร เนื้อที่ประมาณ..... ไร่.....งาน.....ตารางวา และการขออนุญาตใช้ที่ดินในลักษณะที่มีผลให้เกษตรกรไม่สามารถใช้ประโยชน์ที่ดิน เนื้อที่ประมาณ..... ไร่ .....งาน.....ตารางวา

๑.๓ ดำเนินการ.....อันเกี่ยวเนื่องกับการสำรวจแร่ การทำเหมือง หรือการทำเหมืองใต้ดิน ที่ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน มีกำหนดเวลา.....ปี.....เดือน จำแนกเป็น การขอความยินยอมใช้ที่ดินในลักษณะรอนสิทธิเกษตรกร เนื้อที่ประมาณ..... ไร่.....งาน.....ตารางวา และการขออนุญาตใช้ที่ดินในลักษณะที่มีผลให้เกษตรกรไม่สามารถใช้ประโยชน์ที่ดิน เนื้อที่ประมาณ..... ไร่ .....งาน.....ตารางวา

กรณีเป็นการขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ในพื้นที่มากกว่าหนึ่งแปลงให้จัดทำเป็นหนังสือแสดงการขอใช้พื้นที่ที่ขอเพิ่มเติมข้อความในคำขอแนบท้ายคำขอนี้และให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของคำขอนี้

ข้อ ๒. ข้าพเจ้าได้แนบเอกสารและหลักฐานประกอบคำขอ ดังนี้

๒.๑ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือสำเนาบัตรประจำตัวตามกฎหมายกำหนด (๑ ฉบับ)

๒.๒ สำเนาทะเบียนบ้าน (๑ ฉบับ)

๒.๓ สำเนาหนังสือรับรองนิติบุคคลหรือหลักฐานการจดทะเบียนนิติบุคคลซึ่งออกให้ไม่เกินหกเดือน (๑ ฉบับ)

๒.๔ หนังสือมอบอำนาจ (๑ ฉบับ)

๒.๕ สำเนาอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ หรืออาชญาบัตรพิเศษ (๑ ฉบับ)

๒.๖ แผนผังการสำรวจแร่ หรือโครงการทำเหมืองแร่ (๑ ฉบับ)

/๒.๗ แผนที่...

๓

๒.๗ แผนที่และแผนผังแสดงการใช้พื้นที่ และบริเวณใกล้เคียง (๑ ฉบับ)

๒.๘ สำเนาแผนที่ภูมิประเทศ มาตราส่วน ๑:๕๐,๐๐๐ ลำดับชุด L๗๐๑๗ แสดงตำแหน่งบริเวณที่สำรวจแร่ (๑ ฉบับ)

๒.๙ สำ.นาแผนที่รายแปลงแปลงรวมในมาตราส่วน ๑:๘,๐๐๐ บนพื้นหลักฐานแผนที่ภูมิประเทศ มาตราส่วน ๑:๕๐,๐๐๐ ลำดับชุด L๗๐๑๗ บริเวณที่ทำเหมืองแร่ (๑ ฉบับ)

๒.๑๐ กรณีกิจการตามข้อ ๑.๑ หรือ ๑.๒ ให้แสดงสำเนาหนังสือแสดงความไม่ขัดข้องให้ใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ (ส.ป.ก. ๔-๑๐๕) หรือหนังสือยินยอมให้เข้าใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ (ส.ป.ก. ๔-๑๐๖) หรือมติของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่แสดงความไม่ขัดข้องหรือยินยอมให้เข้าใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อการนำทรัพยากรธรรมชาติไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น

กรณีดำเนินการตามข้อ ๑.๓ อันเกี่ยวเนื่องกับการสำรวจแร่ การทำเหมือง หรือการทำเหมืองใต้ดิน ที่ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินไปแล้วนอกเหนือจากกิจการตามคำขอนี้ ให้แสดงหลักฐานการได้รับความยินยอม.หรืออนุญาตเพื่อกิจการตามที่การดำเนินการข้อ ๑.๓ เกี่ยวเนื่องด้วย

๒.๑๑ กรณีกิจการตามข้อ ๑.๓ ที่ผู้ยื่นคำขอไม่ได้รับความยินยอมให้เข้าใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ก่อนวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ ให้แสดงหนังสือยินยอม.ให้ใช้ที่ดินหรือสละสิทธิในที่ดินหรือสละคำขอรับการจัดที่ดินของเกษตรกร ซึ่งระบุเงื่อนไขให้การยินยอมหรือสละสิทธิหรือสละคำขอนั้นมีผลต่อเมื่อผู้ยื่นคำขอฉบับนี้ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตจากคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและดำเนินการเยียวยาหรือชดเชยเกษตรกรตามข้อตกลงระหว่างผู้ยื่นคำขอกับเกษตรกรที่แนบท้ายหนังสือยินยอมหรือสละสิทธิหรือสละคำขอนั้นแล้ว

๒.๑๒ รายงานผลการดำเนินมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมซึ่งได้รับการรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๑๓ แผนการจัดทำกิจกรรมเพื่อรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งแสดงงบประมาณที่เป็นไปได้ในการดำเนินการตามแผนดังกล่าว

๒.๑๔ แผนการฟื้นฟูที่ดินเพื่อการทำเกษตรกรรมในระหว่างการใช้ที่ดินและก่อนส่งคืนที่ดิน ซึ่งแสดงงบประมาณที่เป็นไปได้ในการดำเนินการตามแผนดังกล่าว

๒.๑๕ สำเนาหลักฐานการโอนประทานบัตร (ถ้ามี)

๒.๑๖ รายงานการตรวจสอบการประกอบกิจการ ของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

๒.๑๗ หลักฐานอื่น ๆ .....

/ข้อ ๓. ...

๔

ข้อ ๓. เมื่อข้าพเจ้าได้ยื่นคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตแล้ว หากสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดแจ้งให้ข้าพเจ้ามาชี้แจงรายละเอียด แก้ไขคำขอหรือส่งเอกสารหรือหลักฐานให้ถูกต้องและครบถ้วน ภายในระยะเวลาที่กำหนด และข้าพเจ้าไม่เข้าพบเจ้าหน้าที่เพื่อชี้แจงรายละเอียด ไม่แก้ไขคำขอ หรือไม่จัดส่งเอกสารหรือหลักฐานให้ถูกต้องและครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าข้าพเจ้าไม่ประสงค์จะยื่นคำขอนี้อีกต่อไปและให้คำขอนั้นเป็นอันยกเลิกนับแต่วันที่พ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด ยกเลิกคำขอนั้นเสีย

ข้อ ๔. ในการยื่นคำขอนี้ ข้าพเจ้ารับรองจะเป็นผู้นำหรือมอบให้ผู้แทนเป็นผู้นำพนักงานเจ้าหน้าที่ออกไปตรวจสภาพพื้นที่ที่ขอความยินยอมหรือขออนุญาตนี้ ตามวัน เวลาที่เจ้าหน้าที่นัดหมาย

ข้อ ๕. ข้าพเจ้ายินยอมวางหลักประกัน เยียวยาหรือชดเชยเกษตรกร และชำระค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตามระเบียบที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกำหนด

ข้อ ๖. เมื่อข้าพเจ้าได้รับความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน เพื่อกิจการดังกล่าวแล้ว ข้าพเจ้าจะปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการใช้ประโยชน์ที่ดิน รวมทั้งชำระค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์ที่ดิน ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกำหนด หากข้าพเจ้าฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามคำเตือนของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด ให้ถือว่าความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินที่ข้าพเจ้าได้รับสิ้นผลลงทันทีที่มีเหตุนั้น และข้าพเจ้ายินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขในหนังสือยินยอมให้ใช้ประโยชน์ที่ดินหรือหนังสืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน รวมทั้งปฏิบัติตามกฎหมาย ตลอดจน กฎ ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ เงื่อนไขที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและ ส.ป.ก. กำหนด

(ลงชื่อ)..... ผู้ยื่นคำขอ
(.....)

(ลงชื่อ)..... เจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอ
(.....)

๕

ใบรับคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

(การสำรวจแร่ การทำเหมือง การทำเหมืองใต้ดิน)

(เป็นผู้ได้รับความยินยอมตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่อง การให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๔๑ ก่อนวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐)

เลขที่รับ ..... /.....

ลงวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .....

ชื่อผู้ขอ/บริษัท/ห้างหุ้นส่วน/.....

เพื่อประกอบกิจการ.....

ที่ดินแปลงเลขที่.....หรือตามโฉนด/น.ส.๓ ก./น.ส.๓ เลขที่.....ที่ดินตั้งอยู่หมู่ที่.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด..... เนื้อที่ประมาณ

..... ไร่.....งาน.....ตารางวา

ใบรับคำขอนี้ ออกไว้เพื่อเป็นหลักฐานว่า ☐ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ☐ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด ..... ได้รับคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน พร้อมเอกสารหลักฐานแล้วและจะดำเนินการพิจารณาต่อไป เมื่อได้รับหลักฐานครบถ้วน โดยผู้ขอได้ยื่นเอกสารหลักฐานไว้ ดังนี้

รายการเอกสารหรือหลักฐานที่ยื่นประกอบคำขอ เลขที่...../.....			
ลำดับ	ชื่อเอกสารหลักฐาน	มี	ไม่มี
๑	สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือสำเนาบัตรประจำตัวตามกฎหมายกำหนด (๑ ฉบับ)		
๒	สำเนาทะเบียนบ้าน (๑ ฉบับ)		
๓	สำเนาหนังสือรับรองนิติบุคคลหรือหลักฐานการจดทะเบียนนิติบุคคลซึ่งออกให้ไม่เกินหกเดือน (๑ ฉบับ)		
๔	หนังสือมอบอำนาจ (๑ ฉบับ)		
๕	สำเนาอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ หรืออาชญาบัตรพิเศษ (๑ ฉบับ)		
๖	แผนผังการสำรวจแร่ หรือโครงการทำเหมืองแร่ (๑ ฉบับ)		
๗	แผนที่และแผนผังแสดงการใช้พื้นที่ และบริเวณใกล้เคียง (๑ ฉบับ)		
๘	สำเนาแผนที่ภูมิประเทศ มาตราส่วน ๑:๕๐,๐๐๐ ลำดับชุด L๗๐๑๗ แสดงตำแหน่งบริเวณที่สำรวจแร่ (๑ ฉบับ)		
๙	สำเนาแผนที่รายแปลงแปลงรวมในมาตราส่วน ๑:๘,๐๐๐ บนพื้นหลักฐานแผนที่ภูมิประเทศ มาตราส่วน ๑:๕๐,๐๐๐ ลำดับชุด L๗๐๑๗ บริเวณที่ทำเหมืองแร่ (๑ ฉบับ)		

/๑๐ กรณี...

รายการเอกสารหรือหลักฐานที่ยื่นประกอบคำขอ เลขที่...../.....			
ลำดับ	ชื่อเอกสารหลักฐาน	มี	ไม่มี
๑๐	กรณีกิจการสำรวจแร่ ตามคำขอ ข้อ ๑.๑ หรือทำเหมืองแร่ ทำเหมืองใต้ดิน ตามคำขอ ข้อ ๑.๒ ให้แสดงสำเนาหนังสือแสดงความไม่ขัดข้องให้ใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ (ส.ป.ก. ๔-๑๐๕) หรือหนังสือยินยอมให้เข้าใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ (ส.ป.ก. ๔-๑๐๖) หรือมติของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่แสดงความไม่ขัดข้องหรือยินยอมให้เข้าใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อการนำทรัพยากรธรรมชาติไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น กรณีดำเนินการตามคำขอข้อ ๑.๓ อันเกี่ยวเนื่องกับการสำรวจแร่ การทำเหมือง หรือการทำเหมืองใต้ดิน ที่ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินไปแล้ว นอกเหนือจากกิจการตามคำขอนี้ ให้แสดงหลักฐานการได้รับความยินยอมหรืออนุญาตเพื่อกิจการตามที่การดำเนินการตามคำขอข้อ ๑.๓ เกี่ยวเนื่องด้วย		
๑๑	กรณีกิจการอันเกี่ยวเนื่องกับการสำรวจแร่ การทำเหมือง หรือการทำเหมืองใต้ดินที่ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ตามคำขอ ข้อ ๑.๓ ที่ผู้ยื่นคำขอไม่ได้รับความยินยอมให้เข้าใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ก่อนวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ ให้แสดงหนังสือยินยอมให้ใช้ที่ดินหรือสละสิทธิในที่ดินหรือสละคำขอรับการจัดที่ดินของเกษตรกร ซึ่งระบุเงื่อนไขให้การยินยอมหรือสละสิทธิหรือสละคำขอนั้นมีผลต่อเมื่อผู้ยื่นคำขอฉบับนี้ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตจากคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและดำเนินการเยียวยาหรือชดเชยเกษตรกรตามข้อตกลงระหว่างผู้ยื่นคำขอกับเกษตรกรที่แนบท้ายหนังสือยินยอมหรือสละสิทธิหรือสละคำขอนั้นแล้ว		
๑๒	รายงานผลการดำเนินมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมซึ่งได้รับการรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		
๑๓	แผนการจัดทำกิจกรรมเพื่อรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งแสดงงบประมาณที่เป็นไปได้ในการดำเนินการตามแผนดังกล่าว		
๑๔	แผนการฟื้นฟูที่ดินเพื่อการทำเกษตรกรรมในระหว่างการใช้ที่ดินและก่อนส่งคืนที่ดิน ซึ่งแสดงงบประมาณที่เป็นไปได้ในการดำเนินการตามแผนดังกล่าว		
๑๕	สำเนาคำขอโอนประทานบัตร (ถ้ามี)		
๑๖	รายงานการตรวจสอบการประกอบกิจการ ของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่		
๑๗	หลักฐานอื่น ๆ (ใบเสร็จการจ่ายค่าตอบแทน).....		

(กรณีสำรวจแร่ ใช้เอกสารลำดับที่ ๒.๑-๒.๑๑,๑๗ / กรณีทำเหมืองแร่ ๒.๑-๒.๑๗)

/เจ้าหน้าที่...

๗

เจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบคำขอ รายการเอกสารหรือหลักฐานที่ยื่นพร้อมคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตแล้ว เห็นว่า

๑. คำขอ

☐ ถูกต้อง

☐ ต้องแก้ไข .....

๒. เอกสารหรือหลักฐาน

☐ ถูกต้องครบถ้วน

☐ ไม่ถูกต้องหรือครบถ้วน ตามข้อ .....

คำขอ หรือเอกสารและหลักฐาน มีข้อบกพร่องต้องแก้ไข หรือเอกสารและหลักฐานไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน เจ้าหน้าที่ได้แจ้งและมอบใบรับคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ให้ผู้ยื่นคำขอทราบแล้ว พร้อมให้แก้ไขคำขอ หรือจัดทำส่งเอกสารหรือหลักฐานให้ถูกต้องและครบถ้วน ภายในวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ..... หากพ้นกำหนดเวลา โดยผู้ยื่นคำขอไม่แก้ไขคำขอ หรือไม่จัดส่งเอกสารหรือหลักฐานให้ถูกต้องและครบถ้วน จะถือว่าผู้ยื่นคำขอไม่ประสงค์จะให้ดำเนินการต่อไป และคำขอดังกล่าวเป็นอันยกเลิกนับแต่วันที่พ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าว เจ้าหน้าที่จะแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทราบ

ลงชื่อ ..... ผู้ยื่นคำขอ

(.....)

ลงชื่อ ..... พนักงานเจ้าหน้าที่

(.....)

แบบตรวจเอกสารหรือหลักฐานประกอบการพิจารณา (เฉพาะเจ้าหน้าที่)
ใบรับคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน เลขที่. ...../.....
(การสำรวจแร่ การทำเหมือง การทำเหมืองใต้ดิน)
(เป็นผู้ได้รับความยินยอมตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่อง การให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๔๑ ก่อนวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐)

ลำดับ	ชื่อเอกสารหลักฐาน	มี	ไม่มี
๑	สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือสำเนาบัตรประจำตัวตามกฎหมายกำหนด (๑ ฉบับ)		
๒	สำเนาทะเบียนบ้าน (๑ ฉบับ)		
๓	สำเนาหนังสือรับรองนิติบุคคลหรือหลักฐานการจดทะเบียนนิติบุคคลซึ่งออกให้ไม่เกินหกเดือน (๑ ฉบับ)		
๔	หนังสือมอบอำนาจ (๑ ฉบับ)		
๕	สำเนาอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ หรืออาชญาบัตรพิเศษ (๑ ฉบับ)		
๖	แผนผังการสำรวจแร่ หรือโครงการทำเหมืองแร่ (๑ ฉบับ)		
๗	แผนที่และแผนผังแสดงการใช้พื้นที่ และบริเวณใกล้เคียง (๑ ฉบับ)		
๘	สำเนาแผนที่ภูมิประเทศ มาตราส่วน ๑:๕๐,๐๐๐ ลำดับชุด L๗๐๑๗ แสดงตำแหน่งบริเวณที่สำรวจแร่ (๑ ฉบับ)		
๙	สำเนาแผนที่รายแปลงแปลงรวมในมาตราส่วน ๑:๘,๐๐๐ บนพื้นหลักฐานแผนที่ภูมิประเทศ มาตราส่วน ๑:๕๐,๐๐๐ ลำดับชุด L๗๐๑๗ บริเวณที่ทำเหมืองแร่ (๑ ฉบับ)		
๑๐	กรณีกิจการสำรวจแร่ ตามคำขอข้อ ๑.๑ หรือทำเหมืองแร่ ทำเหมืองใต้ดิน ตามคำขอข้อ ๑.๒ ให้แสดงสำเนาหนังสือแสดงความไม่ขัดข้องให้ใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ (ส.ป.ก. ๔-๑๐๕) หรือหนังสือยินยอมให้เข้าใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ (ส.ป.ก. ๔-๑๐๖) หรือมติของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่แสดงความไม่ขัดข้องหรือยินยอมให้เข้าใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อการนำทรัพยากรธรรมชาติไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น กรณีดำเนินการตามคำขอข้อ ๑.๓ อันเกี่ยวเนื่องกับการสำรวจแร่ การทำเหมือง หรือการทำเหมืองใต้ดิน ที่ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินไปแล้ว นอกเหนือจากกิจการตามคำขอนี้ ให้แสดงหลักฐานการได้รับความยินยอมหรืออนุญาตเพื่อกิจการตามที่การดำเนินการตามคำขอข้อ ๑.๓ เกี่ยวเนื่องด้วย		

/๑๑ กรณี...

๒

แบบตรวจเอกสารหรือหลักฐานประกอบการพิจารณา (เฉพาะเจ้าหน้าที่)
ใบรับคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน เลขที่...../.....
(การสำรวจแร่ การทำเหมือง การทำเหมืองใต้ดิน)
(เป็นผู้ได้รับความยินยอมตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่อง การให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๔๑
ก่อนวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐)

ลำดับ	ชื่อเอกสารหลักฐาน	มี	ไม่มี
๑๑	กรณีกิจการอันเกี่ยวเนื่องกับการสำรวจแร่ การทำเหมือง หรือการทำเหมืองใต้ดินที่ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ตามคำขอ ข้อ ๑.๓ ที่ผู้ยื่นคำขอไม่ได้รับความยินยอมให้เข้าใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ก่อนวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ ให้แสดงหนังสือยินยอมให้ใช้ที่ดินหรือสละสิทธิในที่ดินหรือสละคำขอรับการจัดที่ดินของเกษตรกร ซึ่งระบุเงื่อนไขให้การยินยอมหรือสละสิทธิหรือสละคำขอนั้นมีผลต่อเมื่อผู้ยื่นคำขอฉบับนี้ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตจากคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและดำเนินการเยียวยาหรือชดเชยเกษตรกรตามข้อตกลงระหว่างผู้ยื่นคำขอกับเกษตรกรที่แนบท้ายหนังสือยินยอมหรือสละสิทธิหรือสละคำขอนั้นแล้ว		
๑๒	รายงานผลการดำเนินมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมซึ่งได้รับการรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		
๑๓	แผนการจัดทำกิจกรรมเพื่อรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งแสดงงบประมาณที่เป็นไปได้ในการดำเนินการตามแผนดังกล่าว		
๑๔	แผนการฟื้นฟูที่ดินเพื่อการทำเกษตรกรรมในระหว่างการใช้ที่ดินและก่อนส่งคืนที่ดิน ซึ่งแสดงงบประมาณที่เป็นไปได้ในการดำเนินการตามแผนดังกล่าว		
๑๕	สำเนาคำขอโอนประทานบัตร (ถ้ามี)		
๑๖	รายงานการตรวจสอบการประกอบกิจการ ของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่		
๑๗	คำขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน เลขที่...../.....		
๑๘	หลักฐานอื่น ๆ (ใบเสร็จการจ่ายค่าตอบแทน).....		

ข้อมูลเพิ่มเติม.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ ..... เจ้าหน้าที่
(.....)

แบบตรวจสอบสภาพพื้นที่
ตามคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน
(การสำรวจแร่ การทำเหมือง การทำเหมืองใต้ดิน)
(เป็นผู้ได้รับความยินยอมตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่อง การให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๔๑ ก่อนวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐)

<u>ส่วนที่ ๑ ข้อมูลและการตรวจสภาพพื้นที่</u>

ข้อมูลเกี่ยวกับคำขอคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

๑. ผู้ขอ

๑.๑ ชื่อผู้ยื่นคำขอ.....

คำขอที่...../.....ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

๑.๒ ที่ตั้งที่ดินตามคำขอ ชื่อบ้าน..... หมู่ที่.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

๑.๓ เนื้อที่ตามคำขอ.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

กรณีเป็นการขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ในพื้นที่มากกว่าหนึ่งแปลงให้ตรวจสอบการขอใช้พื้นที่ตามคำขอและพื้นที่แนบท้ายคำขอนั้น

๑.๔ เพื่อประกอบกิจการ

(๑) ประกอบกิจการสำรวจแร่ .....

ที่ได้รับความยินยอมตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่อง การให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๔๑ ก่อนวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ มีกำหนดเวลา.....ปี.....เดือน

(๒) ทำเหมืองแร่ ทำเหมืองใต้ดิน.....

ที่ได้รับความยินยอมตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่อง การให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๔๑ ก่อนวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ มีกำหนดเวลา.....ปี.....เดือน

(๓) ดำเนินการ.....

อันเกี่ยวเนื่องกับการสำรวจแร่ การ ทำเหมือง หรือการทำเหมืองใต้ดิน ที่ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน มีกำหนดเวลา.....ปี.....เดือน

๑.๕ ประเภทของที่ดิน ส.ป.ก. ☐ ที่มีโฉนดที่ดิน, น.ส.๓ ก, น.ส. ๓ ระบุ.....

☐ ที่ดินรัฐ ในเขตปฏิรูปที่ดิน โครงการ/ป่า .....

☐ อื่นๆ ระบุ.....

/๒. สภาพ...

๒

๒. สภาพแวดล้อมในปัจจุบัน

๒.๑ ตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่ที่ยื่นคำขอ

☐ อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน ตามพระราชกฤษฎีกาประกาศเขตปฏิรูปที่ดิน.....

.....

☐ จัดที่ดินแล้ว ผู้ได้รับผลกระทบ.....ราย

○ เป็นการขอความยินยอมใช้ที่ดินในลักษณะรอนสิทธิเกษตรกร

เนื้อที่ประมาณ.....ไร่ .....งาน.....ตารางวา

○ เป็นการขออนุญาตใช้ที่ดินมีผลให้เกษตรกรไม่สามารถใช้ประโยชน์ที่ดิน

เนื้อที่ประมาณ .....ไร่.....งาน.....ตารางวา

☐ ยังไม่จัดที่ดิน ผู้ได้รับผลกระทบ.....ราย

☐ มีสิ่งก่อสร้าง ระบุ.....

☐ อยู่นอกเขตปฏิรูปที่ดิน

ทิศเหนือจด.....

ทิศใต้จด.....

ทิศตะวันออกจด.....

ทิศตะวันตก จด.....

๒.๒ลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่ที่ยื่นคำขอ

☐ ที่ราบ ☐ ที่ราบเชิงเขา

☐ เนินเขา ☐ ภูเขา ความสูงจากระดับที่ราบโดยรอบประมาณ.....เมตร

๓. การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณพื้นที่ที่ยื่นคำขอและโดยรอบ

๓.๑ การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ที่ยื่นคำขอในปัจจุบัน

☐ ทำเกษตรกรรม ☐ เลี้ยงสัตว์

☐ เป็นสถานที่ราชการ โรงเรียน

☐ มีบ้านเรือน จำนวน.....หลังคาเรือน

☐ ประกอบกิจการ.....

☐ อื่น ๆ ระบุ.....

๓.๒ การประกอบกิจการที่ผ่านมาดำเนินงานนอกบริเวณที่ได้รับอนุอนุญาตหรือไม่

☐ อยู่ในบริเวณที่ได้รับอนุญาต

☐ อยู่นอกบริเวณที่ได้รับอนุญาต.....ไร่

๔. เรื่องอื่นๆ (ถ้ามี)

.....

.....

/ความเห็น...

๓

ความเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสภาพพื้นที่หรืออสังหาริมทรัพย์ฯ .....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....เจ้าหน้าที่ผู้ตรวจ

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

ความเห็นของปฏิรูปที่ดินจังหวัด .....

.....

.....

ลงชื่อ.....ปฏิรูปที่ดินจังหวัด

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

เลขที่...../.....

คำขอความยินยอมหรือขออนุญาตใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน
(กิจการพลังงาน ประมงกิจการปิโตรเลียมที่ได้รับสัมปทานตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม
ก่อนวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ และการดำเนินการอันเกี่ยวเนื่องกับกิจการดังกล่าว)

เขียนที่ .....
วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

บริษัท.....
ที่ตั้ง สำนักงาน เลขที่.....หมู่ที่.....ชื่อหมู่บ้าน.....
ถนน.....ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....
อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....
โทรศัพท์.....โทรสาร.....E-mail Address.....
โดย นาย/นาง/นางสาว .....อายุ.....ปี ผู้รับมอบอำนาจ
ตามหนังสือ/คำสั่ง/มติฯ.....
ลงวันที่.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ชื่อหมู่บ้าน.....
ตรอก/ซอย.....ถนน.....ตำบล/แขวง.....
อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....
โทรศัพท์.....ขอยื่นคำขอต่อสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด..... หรือ
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ดังต่อไปนี้
ขอยื่นคำขอต่อสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด.....หรือ
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. ข้าพเจ้ามีความประสงค์ขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน โครงการ/ป่า .....ระวาง ส.ป.ก.ที่/กลุ่มที่ .....ที่ดินแปลงเลขที่.....หรือตามโฉนด/น.ส.๓ ก./น.ส.๓ เลขที่.....ที่ดินตั้งอยู่หมู่ที่..... ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
เนื้อที่รวมประมาณ..... ไร่.....งาน.....ตารางวา เพื่อ

๑.๑ ประกอบกิจการสำรวจปิโตรเลียมขั้นต้น.....มีกำหนดเวลา .....ปี.....เดือน จำแนกเป็น การขอความยินยอมใช้ที่ดินในลักษณะรอนสิทธิเกษตรกร เนื้อที่ประมาณ..... ไร่.....งาน.....ตารางวา และการขออนุญาตใช้ที่ดินในลักษณะที่มีผลให้เกษตรกรไม่สามารถใช้ประโยชน์ที่ดิน เนื้อที่ประมาณ..... ไร่.....งาน.....ตารางวา

/๑.๒ ประกอบ...

๑.๒ ประกอบกิจการสำรวจและหรือผลิตปิโตรเลียม..... มีกำหนดเวลา.....ปี.....เดือน จำแนกเป็น การขอความยินยอมใช้ที่ดินในลักษณะรอนสิทธิเกษตรกร เนื้อที่ประมาณ..... ไร่.....งาน.....ตารางวา และการขออนุญาตใช้ที่ดินในลักษณะที่มีผลให้เกษตรกรไม่สามารถใช้ประโยชน์ที่ดิน เนื้อที่ประมาณ..... ไร่.....งาน .....ตารางวา

๑.๓ การดำเนินการ.....อันเกี่ยวเนื่องกับกิจการปิโตรเลียมที่ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน มีกำหนดเวลา.....ปี .....เดือน จำแนกเป็น การขอความยินยอมใช้ที่ดินในลักษณะรอนสิทธิเกษตรกร เนื้อที่ประมาณ ..... ไร่.....งาน.....ตารางวา และการขออนุญาตใช้ที่ดินในลักษณะที่มีผลให้เกษตรกรไม่สามารถใช้ประโยชน์ที่ดิน เนื้อที่ประมาณ..... ไร่.....งาน.....ตารางวา

กรณีเป็นการขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ในพื้นที่มากกว่าหนึ่งแปลงให้จัดทำเป็นหนังสือแสดงการขอใช้พื้นที่ที่ขอเพิ่มเติมข้อความในคำขอแนบท้ายคำขอนี้และให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของคำขอนี้

ข้อ ๒. ข้าพเจ้าได้แนบเอกสารและหลักฐานประกอบคำขอ ดังนี้

๒.๑ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือสำเนาบัตรประจำตัวตามกฎหมายกำหนด (๑ ฉบับ)

๒.๒ สำเนาทะเบียนบ้าน (๑ ฉบับ)

๒.๓ สำเนาหนังสือรับรองนิติบุคคลหรือหลักฐานการจดทะเบียนนิติบุคคลซึ่งออกให้ไม่เกินหกเดือน (๑ ฉบับ)

๒.๔ หนังสือมอบอำนาจ (๑ ฉบับ)

๒.๕ สำเนาสัมปทานปิโตรเลียม (๑ ฉบับ)

๒.๖ แผนงานวิธีการสำรวจทรัพยากร ผ่านการตรวจสอบและรับรองผลโดยหน่วยงานที่อำนาจหน้าที่ให้สัมปทาน (๑ ฉบับ)

๒.๗ แผนงานโครงการขั้นตอนรายละเอียดวิธีการสำรวจและหรือผลิตปิโตรเลียม (ต้นฉบับ ๑ ฉบับ/สำเนา ๑ ฉบับ)

๒.๘ แผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินที่แสดงขอบเขตของเนื้อที่และลักษณะการใช้ที่ดินจำแนกตามที่ระบุไว้ในข้อ ๑ รวมถึงบริเวณใกล้เคียง พร้อมภาพถ่าย (๑ ชุด)

๒.๙ สำเนาแผนที่ภูมิประเทศ มาตราส่วน ๑:๕๐,๐๐๐ ลำดับชุด L๗๐๑๗ แสดงตำแหน่งบริเวณที่ขอใช้ที่ดินเพื่อสำรวจปิโตรเลียมขั้นต้น (๑ ฉบับ)

๒.๑๐ สำเนาแผนที่รายแปลงแปลงรวมใน มาตราส่วน ๑:๔,๐๐๐ บนพื้นหลักฐานแผนที่ภูมิประเทศ มาตราส่วน ๑:๕๐,๐๐๐ ลำดับชุด L๗๐๑๗ (๑ ฉบับ)

/๒.๑๑ สำเนา...

๒.๑๑ สำเนาแผนที่แสดงแปลงที่ดินที่มีการขุดเจาะสำรวจและหรือผลิตปิโตรเลียม มาตราส่วน ๑:๔,๐๐๐ (๑ ฉบับ)

๒.๑๒ กรณีกิจการสำรวจปิโตรเลียมขั้นต้น สำรวจและหรือผลิตปิโตรเลียม กิจการอันเกี่ยวเนื่องกับกิจการปิโตรเลียมที่ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินตามคำขอ ข้อ ๑ ที่ผู้ขอได้เข้าใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อประกอบกิจการปิโตรเลียมแล้วโดยยังไม่ได้รับความยินยอมตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่อง การให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๔๑ ให้ยื่นหลักฐานการชำระค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์ที่ดินให้แก่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในอัตราร้อยละ ๒๐ ของราคาประเมินที่ดินของกรมธนารักษ์ (ณ ปี ปัจจุบัน) คูณจำนวนไร่ คูณจำนวนปี นับแต่เข้าใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินนั้น ๆ พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ ๗.๕ ต่อปี นับแต่เข้าใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินดังกล่าว

กรณีกิจการตามข้อ ๑ ที่ผู้ขอยังไม่ได้เข้าใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อประกอบกิจการปิโตรเลียม ให้แสดงหนังสือยินยอมให้ใช้ที่ดินหรือสละสิทธิในที่ดินหรือสละคำขอรับการจัดที่ดินของเกษตรกร ซึ่งระบุเงื่อนไขให้การยินยอมหรือสละสิทธิหรือสละคำขอนั้นมีผลต่อเมื่อผู้ยื่นคำขอฉบับนี้ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตจากคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและดำเนินการเยียวยาหรือชดเชยเกษตรกรตามข้อตกลงระหว่างผู้ยื่นคำขอกับเกษตรกรที่แนบท้ายหนังสือยินยอมหรือสละสิทธิหรือสละคำขอนั้นแล้ว

๒.๑๓ สำเนารายงานการประชุมคณะกรรมการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่แสดงมติการพิจารณาพื้นที่ขอรับความยินยอมว่าไม่เป็นบริเวณที่มีทิวทัศน์สวยงามอันควรรักษาไว้ไม่มีปัญหากระทบที่สำคัญต่อความเป็นอยู่ของราษฎรในท้องที่และบริเวณใกล้เคียง (๑ ชุด)

๒.๑๔ รายงานประชาคมหมู่บ้าน (๑ ฉบับ)

๒.๑๕ รายงานมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้รับการรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (๑ ชุด)

๒.๑๖ แผนการจัดทำกิจกรรมเพื่อรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งแสดงงบประมาณที่เป็นไปได้ในการดำเนินการตามแผนดังกล่าว

๒.๑๗ แผนการฟื้นฟูที่ดินเพื่อการทำเกษตรกรรมในระหว่างการใช้ที่ดินและก่อนส่งคืนที่ดิน ซึ่งแสดงงบประมาณที่เป็นไปได้ในการดำเนินการตามแผนดังกล่าว

๒.๑๘ หลักฐานอื่น ๆ

ข้อ ๓. เมื่อข้าพเจ้าได้ยื่นคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตแล้ว หากสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดแจ้งให้ข้าพเจ้ามาชี้แจงรายละเอียด แก้ไขคำขอหรือส่งเอกสารหรือหลักฐานให้ถูกต้องและครบถ้วน ภายในระยะเวลาที่กำหนด และข้าพเจ้าไม่เข้าพบเจ้าหน้าที่เพื่อชี้แจง

/รายละเอียด...

๔

รายละเอียด ไม่แก้ไขคำขอ หรือไม่จัดส่งเอกสารหรือหลักฐานให้ถูกต้องและครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าข้าพเจ้าไม่ประสงค์จะยื่นคำขอนี้อีกต่อไปและให้คำขอนั้นเป็นอันยกเลิกนับแต่วันที่พ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด ยกเลิกคำขอนั้นเสีย

ข้อ ๔. ในการยื่นคำขอนี้ ข้าพเจ้ารับรองจะเป็นผู้นำหรือมอบให้ผู้แทนเป็นผู้นำพนักงานเจ้าหน้าที่ออกไปตรวจสภาพพื้นที่ที่ขอความยินยอมหรือขออนุญาตนี้ ตามวัน เวลาที่เจ้าหน้าที่นัดหมาย

ข้อ ๕. ข้าพเจ้ายินยอมวางหลักประกัน เยียวยาหรือชดเชยเกษตรกร และชำระค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตามระเบียบที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกำหนด

ข้อ ๖. เมื่อข้าพเจ้าได้รับความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน เพื่อกิจการดังกล่าวแล้ว ข้าพเจ้าจะปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการใช้ประโยชน์ที่ดิน รวมทั้งชำระค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์ที่ดิน ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกำหนด หากข้าพเจ้าฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามคำเตือนของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด ให้ถือว่าความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินที่ข้าพเจ้าได้รับสิ้นผลลงทันทีที่มีเหตุนั้น และข้าพเจ้ายินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขในหนังสือยินยอมให้ใช้ประโยชน์ที่ดินหรือหนังสืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน รวมทั้งปฏิบัติตามกฎหมาย ตลอดจน กฎ ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ เงื่อนไขที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและ ส.ป.ก. กำหนด

(ลงชื่อ)..... ผู้ยื่นคำขอ

(.....)

(ลงชื่อ)..... เจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอ

(.....)

๕

ใบรับคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน
(กิจการพลังงาน ประเภทกิจการปิโตรเลียมที่ได้รับสัมปทานตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม
ก่อนวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ และการดำเนินการอันเกี่ยวเนื่องกับกิจการดังกล่าว)

เลขที่รับ ..... /.....
ลงวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .....

ชื่อผู้ขอ บริษัท.....
เพื่อประกอบกิจการ.....
ที่ดินแปลงเลขที่.....หรือตามโฉนด/น.ส.๓ ก./น.ส.๓ เลขที่.....ที่ดินตั้งอยู่หมู่ที่.....
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด..... เนื้อที่ประมาณ
..... ไร่.....งาน.....ตารางวา

ใบรับคำขอนี้ ออกไว้เพื่อเป็นหลักฐานว่า ☐ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ☐ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด ..... ได้รับคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน พร้อมเอกสารหลักฐานแล้วและจะดำเนินการพิจารณาต่อไป เมื่อได้รับหลักฐานครบถ้วน โดยผู้ขอได้ยื่นเอกสารหลักฐานไว้ ดังนี้

ลำดับ	รายการเอกสารหรือหลักฐานที่ยื่นประกอบคำขอ เลขที่...../.....	มี	ไม่มี
๑	สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน (๑ ฉบับ)		
๒	สำเนาทะเบียนบ้าน (๑ ฉบับ)		
๓	สำเนาหนังสือรับรองนิติบุคคลหรือหลักฐานการจดทะเบียนนิติบุคคลซึ่งออกให้ไม่เกินหกเดือน (๑ ฉบับ)		
๔	หนังสือมอบอำนาจ (๑ ฉบับ)		
๕	สำเนาสัมปทานปิโตรเลียม (๑ ฉบับ)		
๖	แผนงานวิธีการสำรวจทรัพยากร ผ่านการตรวจสอบและรับรองผลโดยหน่วยงานที่อำนาจหน้าที่ให้สัมปทาน (๑ ฉบับ)		
๗	แผนงานโครงการขั้นตอนรายละเอียดวิธีการสำรวจและหรือผลิตปิโตรเลียม (ต้นฉบับ ๑ ฉบับ/สำเนา ๑ ฉบับ)		
๘	แผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินที่แสดงขอบเขตของเนื้อที่และลักษณะการใช้ที่ดิน จำแนกตามที่ระบุไว้ในข้อ ๑ รวมถึงบริเวณใกล้เคียง พร้อมภาพถ่าย (๑ ชุด)		
๙	สำเนาแผนที่ภูมิประเทศ มาตราส่วน ๑:๕๐,๐๐๐ ลำดับชุด L๗๐๑๗ แสดงตำแหน่งบริเวณที่ขอใช้ที่ดินเพื่อสำรวจปิโตรเลียมขั้นต้น (๑ ฉบับ)		
๑๐	สำเนาแผนที่รายแปลงแบลงรวมใน มาตราส่วน ๑:๘,๐๐๐ บนพื้นหลักฐานแผนที่ภูมิประเทศ มาตราส่วน ๑:๕๐,๐๐๐ ลำดับชุด L๗๐๑๗ (๑ ฉบับ)		
๑๑	สำเนาแผนที่แสดงแปลงที่ดินที่มีการขุดเจาะสำรวจและหรือผลิตปิโตรเลียม มาตราส่วน ๑:๔,๐๐๐ (๑ ฉบับ)		

/๑๒ กรณี...

ลำดับ	รายการเอกสารหรือหลักฐานที่ยื่นประกอบคำขอ เลขที่...../.....	มี	ไม่มี
๑๒	กรณีกิจการตามคำขอข้อ ๑ ที่ผู้ขอได้เข้าใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อประกอบกิจการปิโตรเลียมแล้ว โดยยังไม่ได้รับความยินยอมตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่อง การให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๔๑ ให้ยื่นหลักฐานการชำระค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์ที่ดินให้แก่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในอัตราร้อยละ ๒๐ ของราคาประเมินที่ดินของกรมธนารักษ์ (ณ ปี ปัจจุบัน) คูณจำนวนไร่ คูณจำนวนปี นับแต่เข้าใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินนั้น ๆ พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ ๗.๕ ต่อปี นับแต่เข้าใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินดังกล่าว กรณีกิจการตามคำขอข้อ ๑ ที่ผู้ขอยังไม่ได้เข้าใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อประกอบกิจการปิโตรเลียม ให้แสดงหนังสือยินยอมให้ใช้ที่ดินหรือสละสิทธิในที่ดินหรือสละคำขอรับการจัดที่ดินของเกษตรกร ซึ่งระบุเงื่อนไขให้การยินยอมหรือสละสิทธิหรือสละคำขอนั้นมีผลต่อเมื่อผู้ยื่นคำขอฉบับนี้ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตจากคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและดำเนินการเยียวยาหรือชดเชยเกษตรกรตามข้อตกลงระหว่างผู้ยื่นคำขอกับเกษตรกรที่แนบท้ายหนังสือยินยอมหรือสละสิทธิหรือสละคำขอนั้นแล้ว		
๑๓	สำเนารายงานการประชุมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่แสดงมติการพิจารณาพื้นที่ขอรับความยินยอมว่าไม่เป็นบริเวณที่มีทิวทัศน์สวยงามอันควรรักษาไว้ไม่มีปัญหากระทบที่สำคัญต่อความเป็นอยู่ของราษฎรในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง (๑ ชุด)		
๑๔	รายงานประชาคมหมู่บ้าน (๑ ฉบับ)		
๑๕	รายงานมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้รับการรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (๑ ชุด)		
๑๖	แผนการจัดทำกิจกรรมเพื่อรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเกษตรกร ในเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งแสดงงบประมาณที่เป็นไปได้ในการดำเนินการตามแผนดังกล่าว		
๑๗	แผนการฟื้นฟูที่ดินเพื่อการทำเกษตรกรรมในระหว่างการใช้ที่ดินและก่อนส่งคืนที่ดิน ซึ่งแสดงงบประมาณที่เป็นไปได้ในการดำเนินการตามแผนดังกล่าว		
๑๘	หลักฐานอื่น ๆ		

(กรณีสำรวจปิโตรเลียม ใช้เอกสารลำดับที่ ๒.๑-๒.๑๒, ๒.๑๘/ ผลิตปิโตรเลียม ๒.๑-๒.๑๘)

เจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบคำขอ รายการเอกสารหรือหลักฐานที่ยื่นพร้อมคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตแล้ว เห็นว่า

๑. คำขอ

☐ ถูกต้อง

☐ ต้องแก้ไข .....

/๒. เอกสาร...

๗

๒. เอกสารหรือหลักฐาน

☐ ถูกต้องครบถ้วน

☐ ไม่ถูกต้องหรือครบถ้วน ตามข้อ .....

คำขอ หรือเอกสารและหลักฐาน มีข้อบกพร่องต้องแก้ไข หรือเอกสารและหลักฐานไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน เจ้าหน้าที่ได้แจ้งและมอบใบรับคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ให้ผู้ยื่นคำขอทราบแล้ว พร้อมให้แก้ไขคำขอ หรือจัดทำส่งเอกสารหรือหลักฐานให้ถูกต้องและครบถ้วนภายในวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ..... หากพ้นกำหนดเวลา โดยผู้ยื่นคำขอไม่แก้ไขคำขอ หรือไม่จัดส่งเอกสารหรือหลักฐานให้ถูกต้องและครบถ้วน จะถือว่าผู้ยื่นคำขอไม่ประสงค์จะให้ดำเนินการต่อไป และคำขอดังกล่าวเป็นอันยกเลิกนับแต่วันที่พ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าว เจ้าหน้าที่จะแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทราบ

ลงชื่อ ..... ผู้ยื่นคำขอ

(.....)

ลงชื่อ ..... พนักงานเจ้าหน้าที่

(.....)

แบบตรวจเอกสารหรือหลักฐานประกอบการพิจารณา (เฉพาะเจ้าหน้าที่)
ใบรับคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน เลขที่...../.....
(กิจการพลังงาน ประเภทกิจการปิโตรเลียมที่ได้รับสัมปทานตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม
ก่อนวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ และการดำเนินการอันเกี่ยวเนื่องกับกิจการดังกล่าว)

ลำดับ	ชื่อเอกสารหลักฐาน	มี	ไม่มี
๑	สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน (๑ ฉบับ)		
๒	สำเนาทะเบียนบ้าน (๑ ฉบับ)		
๓	สำเนาหนังสือรับรองนิติบุคคลหรือหลักฐานการจดทะเบียนนิติบุคคลซึ่งออกให้ไม่เกินหกเดือน (๑ ฉบับ)		
๔	หนังสือมอบอำนาจ (๑ ฉบับ)		
๕	สำเนาสัมปทานปิโตรเลียม (๑ ฉบับ)		
๖	แผนงานวิธีการสำรวจทรัพยากร ผ่านการตรวจสอบและรับรองผลโดยหน่วยงานที่อำนาจหน้าที่ให้สัมปทาน (๑ ฉบับ)		
๗	แผนงานโครงการขั้นตอนรายละเอียดวิธีการสำรวจและหรือผลิตปิโตรเลียม (ต้นฉบับ ๑ ฉบับ/ สำเนา ๑ ฉบับ)		
๘	แผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินที่แสดงขอบเขตของเนื้อที่และลักษณะการใช้ที่ดิน จำแนกตามที่ระบุไว้ในข้อ ๑ รวมถึงบริเวณใกล้เคียง พร้อมภาพถ่าย (๑ ชุด)		
๙	สำเนาแผนที่ภูมิประเทศ มาตราส่วน ๑:๕๐,๐๐๐ ลำดับชุด L๗๐๑๗ แสดงตำแหน่งบริเวณที่ขอใช้ที่ดินเพื่อสำรวจปิโตรเลียมขั้นต้น (๑ ฉบับ)		
๑๐	สำเนาแผนที่รายแปลงแปลงรวมใน มาตราส่วน ๑:๘,๐๐๐ บนพื้นหลักฐานแผนที่ภูมิประเทศ มาตราส่วน ๑:๕๐,๐๐๐ ลำดับชุด L๓๐๑๗ (๑ ฉบับ)		
๑๑	สำเนาแผนที่แสดงแปลงที่ดินที่มีการขุดเจาะสำรวจและหรือผลิตปิโตรเลียม มาตราส่วน ๑:๔,๐๐๐ (๑ ฉบับ)		
๑๒	กรณีกิจการตามคำขอข้อ ๑ ที่ผู้ขอได้เข้าใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อประกอบกิจการปิโตรเลียมแล้ว โดยยังไม่ได้รับความยินยอมตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่อง การให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๔๑ ให้ยื่นหลักฐานการชำระค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์ที่ดินให้แก่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในอัตราร้อยละ ๒๐ ของราคาประเมินที่ดินของกรมธนารักษ์ (ณ ปี ปัจจุบัน) คูณจำนวนไร่ คูณจำนวนปี นับแต่เข้าใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินนั้น ๆ พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ ๗.๕ ต่อปี นับแต่เข้าใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินดังกล่าว		

/๑๒ กรณี...

แบบตรวจเอกสารหรือหลักฐานประกอบการพิจารณา (เฉพาะเจ้าหน้าที่)
ใบรับคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน เลขที่...../.....
(กิจการปิโตรเลียมที่ได้รับสัมปทานตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม)
(ที่ได้รับความยินยอมตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ก่อนวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐)

ลำดับ	ชื่อเอกสารหลักฐาน	มี	ไม่มี
๑๒ (ต่อ)	กรณีกิจการตามคำขอข้อ ๑ ที่ผู้ขอยังไม่ได้เข้าใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อประกอบกิจการปิโตรเลียม ให้แสดงหนังสือยินยอมให้ใช้ที่ดินหรือสละสิทธิในที่ดินหรือสละคำขอรับการจัดที่ดินของเกษตรกร ซึ่งระบุเงื่อนไขให้การยินยอมหรือสละสิทธิหรือสละคำขอนั้นมีผลต่อเมื่อผู้ยื่นคำขอฉบับนี้ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตจากคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและดำเนินการเยียวยาหรือชด.ชยเกษตรกรตามข้อตกลงระหว่างผู้ยื่นคำขอกับเกษตรกรที่แนบท้ายหนังสือยินยอมหรือสละสิทธิหรือสละคำขอนั้นแล้ว		
๑๓	สำเนารายงานการประชุมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่แสดงมติการพิจารณาพื้นที่ขอรับความยินยอมว่าไม่เป็นบริเวณที่มีทิวทัศน์สวยงามอันควรรักษาไว้ไม่มีปัญหากระทบที่สำคัญต่อความเป็นอยู่ของราษฎรในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง (๑ ชุด)		
๑๔	รายงานประชาคมหมู่บ้าน (๑ ฉบับ)		
๑๕	รายงานมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้รับการรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (๑ ชุด)		
๑๖	แผนการจัดทำกิจกรรมเพื่อรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเกษตรกร ในเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งแสดงงบประมาณที่เป็นไปได้ในการดำเนินการตามแผนดังกล่าว		
๑๗	แผนการฟื้นฟูที่ดินเพื่อการทำเกษตรกรรมในระหว่างการใช้ที่ดินและก่อนส่งคืนที่ดิน ซึ่งแสดงงบประมาณที่เป็นไปได้ในการดำเนินการตามแผนดังกล่าว		
๑๘	คำขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน เลขที่...../.....		
๑๙	หลักฐานอื่น ๆ.....		

ข้อมูลเพิ่มเติม.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ ..... เจ้าหน้าที่
(.....)

แบบตรวจสอบสภาพพื้นที่
ตามคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน
(กิจการพลังงาน ประเภทกิจการปิโตรเลียมที่ได้รับสัมปทานตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม
ก่อนวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ และการดำเนินการอันเกี่ยวเนื่องกับกิจการดังกล่าว)

ข้อมูลและการตรวจสภาพพื้นที่

ข้อมูลเกี่ยวกับคำขอคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

๑. ผู้ขอ

๑.๑ ชื่อผู้ยื่นคำขอ.....

คำขอที่...../.....ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

๑.๒ ที่ตั้งคำขอ ชื่อบ้าน..... หมู่ที่.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

๑.๓ เนื้อที่ตามคำขอ.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

กรณีเป็นการขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ในพื้นที่มากกว่าหนึ่งแปลงให้ตรวจสอบการขอใช้พื้นที่ตามคำขอและพื้นที่แนบท้ายคำขอนั้น

๑.๔ เพื่อประกอบกิจการ

(๑) ประกอบกิจการสำรวจปิโตรเลียมขั้นต้น.....มีกำหนดเวลา .....ปี.....เดือน

(๒) ประกอบกิจการสำรวจและหรือผลิตปิโตรเลียม.....มีกำหนดเวลา .....ปี.....เดือน

(๓) การดำเนินการ.....อันเกี่ยวเนื่องกับกิจการปิโตรเลียมที่ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน มีกำหนดเวลา.....ปี.....เดือน

๑.๕ ประเภทของที่ดิน ส.ป.ก. ☐ ที่มีโฉนดที่ดิน, น.ส.๓ ก, น.ส. ๓ ระบุ.....

☐ ที่ดินรัฐ ในเขตปฏิรูปที่ดิน โครงการ/ปา .....

☐ อื่นๆ ระบุ.....

๒. สภาพแวดล้อมในปัจจุบัน

๒.๑ ตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่ที่ยื่นคำขอ

☐ อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน ตามพระราชกฤษฎีกาประกาศเขตปฏิรูปที่ดิน.....

.....

☐ จัดที่ดินแล้ว ผู้ได้รับผลกระทบ.....ราย

○ เป็นการขอความยินยอมใช้ที่ดินในลักษณะรอนสิทธิเกษตรกร

เนื้อที่ประมาณ.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

○ เป็นการขออนุญาตใช้ที่ดินมีผลให้เกษตรกรไม่สามารถใช้ประโยชน์ที่ดิน

เนื้อที่ประมาณ.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

/ยังไม่จัด...

๒

☐ ยังไม่จัดที่ดิน ผู้ได้รับผลกระทบ.....ราย

☐ มีสิ่งก่อสร้าง ระบุ.....

☐ อยู่นอกเขตปฏิรูปที่ดิน

ทิศเหนือจด.....

ทิศใต้จด.....

ทิศตะวันออกจด.....

ทิศตะวันตก จด.....

๒.๑ ลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่ที่ยื่นคำขอ ๒.๑ ลักษณะ...

☐ ที่ราบ ☐ ที่ราบเชิงเขา

☐ เนินเขา ☐ ภูเขา ความสูงจากระดับที่ราบโดยรอบประมาณ.....เมตร

๓. การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณพื้นที่ที่ยื่นคำขอและโดยรอบ

๓.๑ การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ที่ยื่นคำขอในปัจจุบัน

☐ ทำเกษตรกรรม ☐ เลี้ยงสัตว์

☐ เป็นสถานที่ราชการ โรงเรียน

☐ มีบ้านเรือน จำนวน.....หลังคาเรือน

☐ ประกอบกิจการ.....

☐ อื่น ๆ ระบุ.....

๓.๒ การประกอบกิจการที่ผ่านมาดำเนินงานในเขต/นอกเขต ปฏิรูปที่ดิน หรือบริเวณที่ได้รับอนุญาต หรือไม่

☐ อยู่ในบริเวณที่ได้รับอนุญาต

☐ อยู่นอกบริเวณที่ได้รับอนุญาต.....ไร่

☐ อื่นๆ.....

๔. เรื่องอื่นๆ (ถ้ามี)

.....

.....

ความเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสภาพพื้นที่หรืออสังหาริมทรัพย์ฯ .....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....เจ้าหน้าที่ผู้ตรวจ

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

/ความเห็น...

๓

ความเห็นของปฏิรูปที่ดินจังหวัด .....
.....
.....

ลงชื่อ.....ปฏิรูปที่ดินจังหวัด
(.....)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

เลขที่...../.....

คำขอความยินยอมหรือขออนุญาตใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน
(โครงการของรัฐซึ่งเป็นประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์ โครงสร้างพื้นฐานและโครงข่ายในระบบโทรคมนาคม และโครงการที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้ดำเนินการ)

เขียนที่ .....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

ส่วนงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ/หน่วยงานของรัฐ/บริษัท/ห้างหุ้นส่วน/.....

.....

ที่ตั้ง สำนักงาน เลขที่.....หมู่ที่.....ชื่อหมู่บ้าน.....

ถนน.....ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....E-mail Address.....

โดย นาย/นาง/นางสาว .....อายุ.....ปี ผู้รับมอบอำนาจ

ตามหนังสือ/คำสั่ง/มติฯ.....

ลงวันที่.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ชื่อหมู่บ้าน.....

ตรอก/ซอย.....ถนน.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

โทรศัพท์.....ขอยื่นคำขอต่อสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด..... หรือ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. ข้าพเจ้ามีความประสงค์ขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน โครงการ/ป่า .....

ระวาง ส.ป.ก.ที่/กลุ่มที่.....ที่ดินแปลงเลขที่.....หรือตามโฉนด/น.ส.๓ ก./น.ส.๓ เลขที่.....ที่ดินตั้งอยู่หมู่ที่..... ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด..... เนื้อที่รวมประมาณ..... ไร่.....งาน.....ตารางวา

เพื่อ

๑.๑ ดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์ ..... จำแนกเป็น การขอความยินยอมใช้ที่ดินในลักษณะรอนสิทธิเกษตรกร เนื้อที่ประมาณ..... ไร่.....งาน.....ตารางวา และการขออนุญาต

/ใช้ที่ดิน...

ใช้ที่ดินในลักษณะที่มีผลให้เกษตรกรไม่สามารถใช้ประโยชน์ที่ดิน เนื้อที่ประมาณ.....ไร่.....งาน .....ตารางวา มีกำหนดเวลา.....ปี.....เดือน และหรือการขออนุญาตใช้ที่ดินอย่างถาวร เนื้อที่ประมาณ..... ไร่.....งาน .....ตารางวา

๑.๒ ดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและโครงข่ายในระบบโทรคมนาคม .....มีกำหนดเวลา.....ปี.....เดือน จำแนกเป็น การขอความยินยอมใช้ที่ดินในลักษณะรอนสิทธิเกษตรกร เนื้อที่ประมาณ..... ไร่ .....งาน.....ตารางวา และการขออนุญาตใช้ที่ดินในลักษณะที่มีผลให้เกษตรกรไม่สามารถใช้ประโยชน์ที่ดิน เนื้อที่ประมาณ..... ไร่.....งาน.....ตารางวา

๑.๓ ดำเนินโครงการที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้ดำเนินการ..... มีกำหนดเวลา.....ปี.....เดือน จำแนกเป็น การขอความยินยอมใช้ที่ดินในลักษณะรอนสิทธิเกษตรกร เนื้อที่ประมาณ..... ไร่.....งาน.....ตารางวา และการขออนุญาตใช้ที่ดินในลักษณะที่มีผลให้เกษตรกรไม่สามารถใช้ประโยชน์ที่ดิน เนื้อที่ประมาณ..... ไร่.....งาน .....ตารางวา

กรณีเป็นการขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ในพื้นที่มากกว่าหนึ่งแปลงให้จัดทำเป็นหนังสือแสดงการขอใช้พื้นที่ที่ขอเพิ่มเติมข้อความในคำขอแนบท้ายคำขอนี้และให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของคำขอนี้

ข้อ ๒. ข้าพเจ้าได้แนบเอกสารและหลักฐานประกอบคำขอ ดังนี้

๒.๑ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือสำเนาบัตรประจำตัวตามกฎหมายกำหนด (๑ ฉบับ)

๒.๒ สำเนาทะเบียนบ้าน (๑ ฉบับ)

๒.๓ สำเนาหนังสือรับรองนิติบุคคลหรือหลักฐานการจดทะเบียนนิติบุคคลซึ่งออกให้ไม่เกินหกเดือน (๑ ฉบับ)

๒.๔ หนังสือมอบอำนาจ (๑ ฉบับ)

๒.๕ แผนงานและโครงการประกอบคำขอ ประเภทของกิจการ สถานที่ประกอบกิจการและจำนวนเนื้อที่ ที่ต้องการขอรับอนุญาต ทุนที่ใช้ดำเนินงานของโครงการ รวมทั้งแผนการเพิ่มทุนในอนาคต ลักษณะของการดำเนินงานของโครงการโดยระบุลักษณะการใช้ที่ดินหรือสิ่งอำนวยความสะดวก ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน แนวทางการบริหารและการจัดการโครงการผลตอบแทนโครงการ ระยะเวลาคืนทุนของโครงการและเครื่องชี้วัดอื่นๆ ที่แสดงโอกาสความสัมฤทธิ์ผลของการประกอบการ ประโยชน์ที่คาดว่าเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และ ส.ป.ก. จะได้รับ (๑ ฉบับ)

๒.๖ แผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินที่แสดงขอบเขตของเนื้อที่และลักษณะการใช้ที่ดินจำแนกตามที่ระบุไว้ในข้อ ๑ พร้อมแผนผังแบบแปลนการก่อสร้าง (๑ ฉบับ)

/๒.๗ ใบอนุญาต...

๒.๗ ใบอนุญาตให้ประกอบการ (๓ ฉบับ)

๒.๘ หลักฐานการรับรองของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าเป็นกิจการหรือโครงการที่อยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหรือเป็นนโยบายของรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีมีมติให้ดำเนินการ

๒.๙ หนังสือยินยอมให้ใช้ที่ดินหรือสละสิทธิในที่ดินหรือสละคำขอรับการจัดที่ดินของเกษตรกร ซึ่งระบุเงื่อนไขให้การยินยอมหรือสละสิทธิหรือสละคำขอนั้นมีผลต่อเมื่อผู้ยื่นคำขอฉบับนี้ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตจากคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและดำเนินการเยียวยาหรือชดเชยเกษตรกรตามข้อตกลงระหว่างผู้ยื่นคำขอกับเกษตรกรที่แนบท้ายหนังสือยินยอมหรือสละสิทธิหรือสละคำขอนั้นแล้ว

๒.๑๐ แผนการจัดทำกิจกรรมเพื่อรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งแสดงงบประมาณที่เป็นไปได้ในการดำเนินการตามแผนดังกล่าว

๒.๑๑ แผนการฟื้นฟูที่ดินเพื่อการทำเกษตรกรรมในระหว่างการใช้ที่ดินและก่อนส่งคืนที่ดิน ซึ่งแสดงงบประมาณที่เป็นไปได้ในการดำเนินการตามแผนดังกล่าว ยกเว้นกรณีตามข้อ ๑.๑ ที่ขอใช้ที่ดินอย่างถาวร

๒.๑๒ หลักฐานอื่น ๆ .....

ข้อ ๓. เมื่อข้าพ.จ้าได้ยื่นคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตแล้ว หากสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดแจ้งให้ข้าพเจ้ามาชี้แจงรายละเอียด แก้ไขคำขอหรือส่งเอกสารหรือหลักฐานให้ถูกต้องและครบถ้วน ภายในระยะเวลาที่กำหนด และข้าพเจ้าไม่เข้าพบเจ้าหน้าที่เพื่อชี้แจงรายละเอียด ไม่แก้ไขคำขอ หรือไม่จัดส่งเอกสารหรือหลักฐานให้ถูกต้องและครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าข้าพเจ้าไม่ประสงค์จะยื่นคำขอนี้อีกต่อไปและให้คำขอนั้นเป็นอันยกเลิกนับแต่วันที่ห้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด ยกเลิกคำขอนั้นเสีย

ข้อ ๔. ในการยื่นคำขอนี้ ข้าพเจ้ารับรองจะเป็นผู้นำหรือมอบให้ผู้แทนเป็นผู้นำพนักงานเจ้าหน้าที่ออกไปตรวจสภาพพื้นที่ที่ขอความยินยอมหรือขออนุญาตนี้ ตามวัน เวลาที่เจ้าหน้าที่นัดหมาย

ข้อ ๕. ข้าพเจ้ายินยอมวางหลักประกัน เยียวยาหรือชดเชยเกษตรกร และชำระค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตามระเบียบที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกำหนด

ข้อ ๖. เมื่อข้าพเจ้าได้รับความยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อกิจการดังกล่าวแล้ว ข้าพเจ้าจะปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการใช้ประโยชน์ที่ดิน รวมทั้งชำระค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์ที่ดิน ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกำหนด หากข้าพเจ้าฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามคำเตือนของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด ให้ถือว่าความยินยอมหรืออนุญาต

/ให้ใช้...

๔

ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินที่ข้าพเจ้าได้รับสิ้นผลลงทันทีที่มีเหตุนั้น และข้าพเจ้ายินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขในหนังสือยินยอมให้ใช้ประโยชน์ที่ดินหรือหนังสืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน รวมทั้งปฏิบัติตามกฎหมาย ตลอดจน กฎ ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ เงื่อนไขที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและ ส.ป.ก. กำหนด

(ลงชื่อ)..... ผู้ยื่นคำขอ
(.....)

(ลงชื่อ)..... เจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอ
(.....)

๕

ใบรับคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน
(โครงการของรัฐซึ่งเป็นประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์ โครงสร้างพื้นฐานและโครงข่ายในระบบโทรคมนาคม และโครงการที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้ดำเนินการ)

เลขที่รับ ..... /.....
ลงวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .....

ส่วนงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ/หน่วยงานของรัฐ/บริษัท/ห้างหุ้นส่วน/.....
.....
เพื่อประกอบกิจการ.....
ที่ดินแปลงเลขที่.....หรือตามโฉนด/น.ส.๓ ก./น.ส.๓ เลขที่.....ที่ดินตั้งอยู่หมู่ที่.....
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด..... เนื้อที่ประมาณ
..... ไร่.....งาน.....ตารางวา

ใบรับคำขอนี้ ออกไว้เพื่อเป็นหลักฐานว่า ☐ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ☐ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด ..... ได้รับคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน พร้อมเอกสารหลักฐานแล้วและจะดำเนินการพิจารณาต่อไป เมื่อได้รับหลักฐานครบถ้วน โดยผู้ขอได้ยื่นเอกสารหลักฐานไว้ ดังนี้

ลำดับ	รายการเอกสารหรือหลักฐานที่ยื่นประกอบคำขอ เลขที่...../.....	มี	ไม่มี
๑	สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือสำเนาบัตรประจำตัวตามกฎหมายกำหนด (๑ ฉบับ)		
๒	สำเนาทะเบียนบ้าน (๑ ฉบับ)		
๓	สำเนาหนังสือรับรองนิติบุคคลหรือหลักฐานการจดทะเบียนนิติบุคคลซึ่งออกให้ไม่เกินหกเดือน (๑ ฉบับ)		
๔	หนังสือมอบอำนาจ (๑ ฉบับ)		
๕	แผนงานและโครงการประกอบคำขอ ประเภทของกิจการ สถานที่ประกอบกิจการและจำนวนเนื้อที่ ที่ต้องการขอรับอนุญาต ทุนที่ใช้ดำเนินงานของโครงการ รวมทั้งแผนการเพิ่มทุนในอนาคต ลักษณะของการดำเนินงานของโครงการโดยระบุลักษณะการใช้ที่ดินหรือสิ่งสาธารณูปโภค ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน แนวทางการบริหารและการจัดการโครงการผลตอบแทนโครงการ ระยะเวลาคืนทุนของโครงการและเครื่องชี้วัดอื่นๆ ที่แสดงโอกาสความสัมฤทธิ์ผลของการประกอบการ ประโยชน์ที่คาดว่าเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และ ส.ป.ก. จะได้รับ (๑ ฉบับ)		
๖	แผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินที่แสดงขอบเขตของเนื้อที่และลักษณะการใช้ที่ดิน จำแนกตามที่ระบุไว้ในข้อ ๑ พร้อมแผนผังแบบแปลนการก่อสร้าง (๑ ฉบับ)		

/๗ ใบอนุญาต...

ลำดับ	รายการเอกสารหรือหลักฐานที่ยื่นประกอบคำขอ เลขที่...../.....	มี	ไม่มี
๗	ใบอนุญาตให้ประกอบการ (๑ ฉบับ)		
๘	หลักฐานการรับรองของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าเป็นกิจการหรือโครงการที่อยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหรือเป็นนโยบายของรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีมีมติให้ดำเนินการ		
๙	หนังสือยินยอมให้ใช้ที่ดินหรือสละสิทธิในที่ดินหรือสละคำขอรับการจัดที่ดินของเกษตรกร ซึ่งระบุเงื่อนไขให้การยินยอมหรือสละสิทธิหรือสละคำขอนั้นมีผลต่อเมื่อผู้ยื่นคำขอฉบับนี้ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตจากคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและดำเนินการเยียวยาหรือชดเชยเกษตรกรตามข้อตกลงระหว่างผู้ยื่นคำขอกับเกษตรกรที่แนบท้ายหนังสือยินยอมหรือสละสิทธิหรือสละคำขอนั้นแล้ว		
๑๐	แผนการจัดทำกิจกรรมเพื่อรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งแสดงงบประมาณที่เป็นไปได้ในการดำเนินการตามแผนดังกล่าว		
๑๑	แผนการฟื้นฟูที่ดินเพื่อการทำเกษตรกรรมในระหว่างการใช้ที่ดินและก่อนส่งคืนที่ดิน ซึ่งแสดงงบประมาณที่เป็นไปได้ในการดำเนินการตามแผนดังกล่าว ยกเว้นกรณีตามข้อ ๑.๑ ที่ขอใช้ที่ดินอย่างถาวร		
๑๒	หลักฐานอื่น ๆ		

เจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบคำขอ รายการเอกสารหรือหลักฐานที่ยื่นพร้อมคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตแล้ว เห็นว่า

๑. คำขอ

☐ ถูกต้อง

☐ ต้องแก้ไข .....

๒. เอกสารหรือหลักฐาน

☐ ถูกต้องครบถ้วน

☐ ไม่ถูกต้องหรือครบถ้วน ตามข้อ .....

คำขอ หรือเอกสารและหลักฐาน มีข้อบกพร่องต้องแก้ไข หรือเอกสารและหลักฐานไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน เจ้าหน้าที่ได้แจ้งและมอบใบรับคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ให้ผู้ยื่นคำขอทราบแล้ว พร้อมให้แก้ไขคำขอ หรือจัดทำส่งเอกสารหรือหลักฐานให้ถูกต้องและครบถ้วนภายในวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ..... หากพ้นกำหนดเวลา โดยผู้ยื่นคำขอไม่แก้ไขคำขอ หรือไม่จัดส่งเอกสารหรือหลักฐานให้ถูกต้องและครบถ้วน จะถือว่าผู้ยื่นคำขอไม่ประสงค์จะให้

/ดำเนินการ...

๓

ดำเนินการต่อไป และคำขอดังกล่าวเป็นอันยกเลิกนับแต่วันที่พ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าว เจ้าหน้าที่จะแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทราบ

ลงชื่อ ..... ผู้ยื่นคำขอ
(.....)

ลงชื่อ ..... เจ้าหน้าที่
(.....)

แบบตรวจเอกสารหรือหลักฐานประกอบการพิจารณา (เฉพาะเจ้าหน้าที่)
ใบรับคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน เลขที่...../.....
(โครงการของรัฐซึ่งเป็นประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์ โครงสร้างพื้นฐานและโครงข่ายในระบบโทรคมนาคม และโครงการที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้ดำเนินการ)

ลำดับ	ชื่อเอกสารหลักฐาน	มี	ไม่มี
๑	สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือสำเนาบัตรประจำตัวตามกฎหมายกำหนด (๑ ฉบับ)		
๒	สำเนาทะเบียนบ้าน (๑ ฉบับ)		
๓	สำเนาหนังสือรับรองนิติบุคคลหรือหลักฐานการจดทะเบียนนิติบุคคลซึ่งออกให้ไม่เกินหกเดือน (๑ ฉบับ)		
๔	หนังสือมอบอำนาจ (๑ ฉบับ)		
๕	แผนงานและโครงการประกอบคำขอ ประเภทของกิจการ สถานที่ประกอบกิจการและจำนวนเนื้อที่ ที่ต้องการขอรับอนุญาต ทุนที่ใช้ดำเนินงานของโครงการ รวมทั้งแผนการเพิ่มทุนในอนาคต ลักษณะของการดำเนินงานของโครงการโดยระบุลักษณะการใช้ที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน แนวทางการบริหารและการจัดการโครงการผลตอบแทนโครงการ ระยะเวลาคืนทุนของโครงการและเครื่องชี้วัดอื่นๆ ที่แสดงโอกาสความสัมฤทธิ์ผลของการประกอบการ ประโยชน์ที่คาดว่าเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และ ส.ป.ก. จะได้รับ (๑ ฉบับ)		
๖	แผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินที่แสดงขอบเขตของเนื้อที่และลักษณะการใช้ที่ดิน จำแนกตามที่ระบุไว้ในข้อ ๑ พร้อมแผนผังแบบแปลนการก่อสร้าง (๑ ฉบับ)		
๗	ใบอนุญาตให้ประกอบการ (๑ ฉบับ)		
๘	หลักฐานการรับรองของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าเป็นกิจการหรือโครงการที่อยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหรือเป็นนโยบายของรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีมีมติให้ดำเนินการ		
๙	หนังสือยินยอมให้ใช้ที่ดินหรือสละสิทธิในที่ดินหรือสละคำขอรับการจัดที่ดินของเกษตรกร ซึ่งระบุเงื่อนไขให้การยินยอมหรือสละสิทธิหรือสละคำขอนั้นมีผลต่อเมื่อผู้ยื่นคำขอฉบับนี้ได้รับความยินยอมหรืออนุญาตจากคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและดำเนินการเยียวยาหรือชดเชยเกษตรกรตามข้อตกลงระหว่างผู้ยื่นคำขอกับเกษตรกรที่แนบท้ายหนังสือยินยอมหรือสละสิทธิหรือสละคำขอนั้นแล้ว		
๑๐	แผนการจัดทำกิจกรรมเพื่อรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งแสดงงบประมาณที่เป็นไปได้ในการดำเนินการตามแผนดังกล่าว		
๑๑	แผนการฟื้นฟูที่ดินเพื่อการทำเกษตรกรรมในระหว่างการใช้ที่ดินและก่อนส่งคืนที่ดิน ซึ่งแสดงงบประมาณที่เป็นไปได้ในการดำเนินการตามแผนดังกล่าว ยกเว้นกรณีตามคำขอข้อ ๑.๑ ที่ขอใช้ที่ดินอย่างถาวร		
๑๒	คำขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน เลขที่...../.....		
๑๓	หลักฐานอื่น ๆ.....		

๒

ข้อมูลเพิ่มเติม.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ ..... เจ้าหน้าที่
(.....)

แบบตรวจสอบสภาพพื้นที่
ตามคำขอความยินยอมหรือขออนุญาตใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน
(โครงการของรัฐซึ่งเป็นประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ)
(โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์ โครงข่ายในระบบโทรคมนาคม โครงการที่คณะรัฐมนตรีมีมติ)

ข้อมูลและการตรวจสภาพพื้นที่

๑. ผู้ขอ

๑.๑ ชื่อผู้ยื่นคำขอ.....

คำขอที่...../.....ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

๑.๒ ที่ตั้งที่ดินตามคำขอ ชื่อบ้าน..... หมู่ที่.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

๑.๓ เนื้อที่ตามคำขอ.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

กรณีเป็นการขอความยินยอมหรือขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ในพื้นที่มากกว่าหนึ่งแปลงให้ตรวจสอบการขอใช้พื้นที่ตามคำขอและพื้นที่แนบท้ายคำขอนั้น

๑.๔ เพื่อประกอบกิจการ

(๑) ดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์.....

.....

มีกำหนดเวลา.....ปี.....เดือน

(๒) ดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและโครงข่ายในระบบโทรคมนาคม.....

.....

มีกำหนดเวลา.....ปี.....เดือน

(๓) ดำเนินโครงการที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้ดำเนินการ.....

มีกำหนดเวลา.....ปี.....เดือน

๑.๕ ประเภทของที่ดิน ส.ป.ก. ☐ ที่มีโฉนดที่ดิน, น.ส.๓ ก, น.ส. ๓ ระบุ.....

☐ ที่ดินรัฐ ในเขตปฏิรูปที่ดิน โครงการ/ป่า .....

☐ อื่นๆ ระบุ.....

๒. สภาพแวดล้อมในปัจจุบัน

๒.๑ ตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่ที่ยื่นคำขอ

☐ อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน ตามพระราชกฤษฎีกาประกาศเขตปฏิรูปที่ดิน.....

☐ จัดที่ดินแล้ว ผู้ได้รับผลกระทบ.....ราย

○ เป็นการขอความยินยอมใช้ที่ดินในลักษณะรอนสิทธิเกษตรกร

เนื้อที่ประมาณ.....ไร่ .....งาน.....ตารางวา

○ เป็นการขออนุญาตใช้ที่ดินมีผลให้เกษตรกรไม่สามารถใช้ประโยชน์ที่ดิน

เนื้อที่ประมาณ .....ไร่.....งาน.....ตารางวา

/ยังไม่จัด...

๒

☐ ยังไม่จัดที่ดิน ผู้ได้รับผลกระทบ.....ราย

☐ มีสิ่งก่อสร้าง ระบุ.....

☐ อยู่นอกเขตปฏิรูปที่ดิน

ทิศเหนือจด.....

ทิศใต้จด.....

ทิศตะวันออกจด.....

ทิศตะวันตก จด.....

๒.๒ ลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่ที่ยื่นคำขอ

☐ ที่ราบ ☐ ที่ราบเชิงเขา

☐ เนินเขา ☐ ภูเขา ความสูงจากระดับที่ราบโดยรอบประมาณ.....เมตร

๓. การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณพื้นที่ที่ยื่นคำขอและโดยรอบ

๓.๑ การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ที่ยื่นคำขอในปัจจุบัน

☐ ทำเกษตรกรรม ☐ เลี้ยงสัตว์

☐ เป็นสถานที่ราชการ โรงเรียน

☐ มีบ้านเรือน จำนวน.....หลังคาเรือน

☐ ประกอบกิจการ.....

☐ อื่น ๆ ระบุ.....

๓.๒ การประกอบกิจการที่ผ่านมาดำเนินงานในเขต/นอกเขต ปฏิรูปที่ดิน หรือบริเวณที่ได้รับอนุญาตหรือไม่

☐ อยู่ในบริเวณที่ได้รับอนุญาต

☐ อยู่นอกบริเวณที่ได้รับอนุญาต.....ไร่

☐ อื่นๆ.....

๔. เรื่องอื่นๆ (ถ้ามี)

.....

.....

ความเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสภาพพื้นที่หรืออสังหาริมทรัพย์ฯ .....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....เจ้าหน้าที่ผู้ตรวจ

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

/ความเห็น..

๓

ความเห็นของปฏิรูปที่ดินจังหวัด .....
.....
.....

ลงชื่อ.....ปฏิรูปที่ดินจังหวัด
(.....)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษาฯ
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖ และ ๗
ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักที่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๑๔๑ ๓๘๐๐
โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๗๐
สายด่วน ๑๓๗๗
Email: help@nhrc.or.th
Website: http://www.nhrc.or.th